

Ocak , 2022

TAKASBANK ÇEK TAKAS SİSTEMİ DEĞERLENDİRME DOKÜMANI

Takasbank'ın Çek Takas Sisteminin
CPMI-IOSCO Tarafından Finansal Piyasa
Altyapısı Kuruluşları için Belirlenen
Temel İlkelere Uyum Değerlendirmesi

Bu dokümanda yer alan görüş ve değerlendirmeler tamamıyla Takas İstanbul'a ait olup Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya diğer kurumların görüş ve değerlendirmelerini içermemektedir. Bu dokümanın bir örneği Takas İstanbul'un kurumsal internet sayfasında (www.takasbank.com.tr) yayımlanmaktadır.

KISALTMALAR

BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BİAŞ	Borsa İstanbul A.Ş.
BSEBY	15/3/2020 tarihli ve 31069 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği
BT	Bilgi Teknolojileri
BVM	Birincil Veri Merkezi
CPMI	Committee on Payment and Market Infrastructures
DvD	Teslimat Karşılığı Teslimat
DvP	Ödeme Karşılığı Teslimat
EFT	Elektronik Fon Transfer Sistemi
EMIR	European Market Infrastructures Regulation
EMKT	Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemine
EU	European Union
FPA	Finansal Piyasa Altyapısı
IOSCO	International Organization of Securities Commission
İSEDES	İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci
İSYS	İş Sürekliliği Yönetim Sistemi
ITIL	Information Technology Infrastructure Library
ÖS	Ödeme Sistemi
KVKK	Kişisel Verileri Koruma Kurumu
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MKMS	Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi
MKT	Merkezi Karşı Taraf
MSK	Merkezi Saklama Kuruluşu
MTK	Merkezi Takas Kuruluşu
PvP	Ödeme Karşılığı Ödeme
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
VDK	Veri Depolama Kuruluşu
YK	Yönetim Kurulu

I. YÖNETİCİ ÖZETİ

Takasbank 1992 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) öncülüğünde sermaye piyasalarında takas ve saklama hizmeti sunmak üzere İMKB Takas ve Saklama A.Ş. unvanıyla Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi bir Anonim Şirket olarak kurulmuştur. Şirket takas ve saklama hizmetleriyle bağlantılı bankacılık hizmetleri sunmak üzere 1996 yılında ‘yatırım bankacılığı lisansı’ alarak, ‘banka statüsü’ kazanmış ve unvanını ‘İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’ olarak değiştirmiştir. 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı yeni Sermaye Piyasası Kanunu’nun Geçici 8’inci maddesi ile ‘merkezi takas kuruluşu’ statüsü kazanan Takasbank’ın unvanı, 2013 yılında ‘İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’ olarak değiştirilmiştir. 9 Haziran 2017 tarihinde yapılan Banka’nın 22. Banka Olağan Genel Kurul Toplantısı’nda Banka’nın işletme adı “Takasbank” veya “Takas İstanbul” olarak yenilenmiştir.

Ödenmiş sermayesi 600.000.000.-TL olan Takasbank’da, Borsa İstanbul A.Ş. hariç her bir ortağın payı doğrudan ve dolaylı olarak Banka sermayesinin % 5’ini geçmemektedir. Banka sermayesinin % 64,1778’i Borsa İstanbul A.Ş.’ye, % 17,0427’i 11 adet Bankaya, % 18,7795’i ise 27 adet aracı kuruma aittir.

Ülkemiz bankacılık ve sermaye piyasaları açısından stratejik bir öneme sahip olan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank), “Merkezi Takas Kuruluşu”, “Emeklilik Fonları için Saklama Kuruluşu”, “Yatırım Fonları İçin Portföy Saklama Hizmeti Kuruluşu”, “Ulusal Numaralandırma Kuruluşu”, “Merkezi Karşı Taraf Kuruluşu”, “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi” ve “Yatırım Bankası” lisansları ve yetkilerine sahiptir. Bu kapsamda, Ülkemizde Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından sürekli gözetim ve denetim altında bulunan tek kuruluştur.

6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (Kanun)” çerçevesinde; Pay Piyasası Takas Sistemi, Borçlanma Araçları Piyasası Takas Sistemi ve Çek Takas Sistemi hizmetleri ile TCMB’den faaliyet izni alan ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistem yetkisi olan kurumlardan biri olan Takasbank, EFT-EMKT sistemi içerisinde de bankacılık ve sermaye piyasalarındaki stratejik önemi sebebiyle “Kritik Banka” olarak tanımlanmaktadır.

Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesi kapsamında çeklerin banka şubeleri arasında hesaben ödenmesini sağlayan, takas ve mutabakat işlemlerine çek takas hizmetinin bünyesinde olmayan teminat yönetimi fonksiyonu da eklenerek tüm işleyişin tek bir merkezden yönetildiği Takasbank Çek Takas Sistemi kurulmuştur.

Çek Takas Sisteminde katılımcıların Sistemdeki yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması oluşturulmuş, olası temerrüt durumlarında kullanılmak üzere İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarında belirlenen esaslaar göre hesaplanan garanti mekanizması katkı payları teminat olarak alınmıştır. Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

Takasbank'ın Merkezi Karşı Taraf mevzuat ve iş modeli CPMI-IOSCO'nun (Committee on Payment and Market Infrastructures/Ödeme ve Piyasa Altyapıları Komitesi-International Organization of Securities Commission/Uluslararası Sermaye Piyasası Otoriteleri Birliği) temel prensipleri ve Avrupa Birliği'nin 648/2012 sayılı EMIR (European Market Infrastructures Regulation/Avrupa Piyasa Altyapıları Düzenlemesi) dokümanı ve EMIR'e ilişkin (EU) 152/2013 ve (EU) 153/2013 sayılı teknik standartlar gözetilerek oluşturulmuştur.

Takasbank Pay ve Borçlanma Araçları Piyasası Takas Sistemi ile menkul kıymet mutabakat sistemi, çek takas sistemi ile ödeme sistemi yetkisine sahiptir.

Menkul kıymet mutabakat sistemleri herhangi bir ayrıma tabi olmaksızın “kritik önemdeki sistemler” kategorisinde yer almakta olup, TCMB tarafından Türkiye’de faaliyet gösteren menkul kıymet mutabakat sistemlerinin CPMI-IOSCO Raporunda menkul kıymet mutabakat sistemleri için uygulanması öngörülen tüm prensiplere uyum sağlamalarını beklemektedir. Bu çerçevede, Takasbank tarafından Pay ve Takas Sistemleri için hazırlanan “Finansal Piyasa Altyapıları için Açıklama Çerçevesi hazırlanmış olup, Takasbank web sitesinde yer almaktadır.

Diğer taraftan CPMI ve IOSCO FPA'lara ilişkin yayımladıkları prensiplerin sistemik öneme sahip ödeme sistemleri için de uygulanmasını beklenmektedirler. Ancak menkul kıymet mutabakat sistemlerine göre ödeme sistemlerinin uyum gerektiren prensipleri farklılık göstermektedir.

Kritik Önemdeki Ödeme Sistemleri, Önemli Ödeme Sistemleri ve Sınırlı Önemli Ödeme Sistemleri olmak üzere 3 ayrı kategoride ele alınan ödeme sistemlerinden kritik önemdeki ödeme sistemlerinin CPMI-IOSCO'nun FPA'lara ilişkin yayımladığı prensiplerden 18 adedine uyum sağlaması beklenmektedir.

Bu çerçevede; Kritik Önemdeki Ödeme Sistemlerinden biri olan Takasbank Çek Takas Sistemi için Kritik Öneme Sahip Ödeme Sistemi için 18 adet prensibe ilişkin uyum değerlendirmesi yapılmıştır.

Her bir temel prensibin sonunda Takasbank'ın Çek Takas Sistemine ilişkin değerlendirme sonucu aşağıdaki beş derecelendirme sınıfından birisi işaretlenmek suretiyle açıklanmıştır.

Tam Uyumlu ☐ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	--	---	--	--

CPMI-IOSCO tarafından yayınlanan Aralık 2012 tarihli değerlendirme metodolojisinde her bir ana unsur için değerlendirilmede kullanılması tavsiye edilen ayrı soru setleri de yayınlanmıştır. Bu sorular rapor ekinde toplu olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla, devam eden sahifelerde her bir temel prensibe ait ana unsurlar itibarıyla yapılan açıklamaların ekte sunulan sorular çerçevesinde şekillendiği unutulmamalıdır.

Takasbank olarak TCMB tarafından Türkiye’de faaliyet gösteren menkul kıymet mutabakat sistemlerinin CPMI-IOSCO Raporunda menkul kıymet mutabakat sistemleri için uygulanması öngörülen ve Çek-Takas hususunu ilgilendiren 18 kritik prensibe uyum düzeyini ölçmek için yaptığımız değerlendirmede, 15 temel prensiple ‘uyumlu’ olduğumuz, 8 prensibin ise Banka nezdinde uygulanabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Prensip bazında uyumluk düzeyi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

PRENSİP	UYUMLU	GENELDE UYUMLU	KISMEN UYUMLU	UYUMSUZ	UYGULANABİLİR DEĞİL
1- Yasal Dayanak	√				
2- Yönetim	√				
3- Kapsamlı Risk Yönetimi İçin Altyapı	√				
4- Kredi Riski	√				
5- Teminat	√				
6- Marjin					√
7- Likidite Riski	√				
8- Mutabakatın Nihailiği	√				
9- Para Mutabakatı			√		
10- Fiziki Teslimatlar					√
11- Merkezi Menkul Kıymet Depoları					√
12- Değer Değişim Mutabakat Sistemleri					√

13- Temerrüt Kural Ve Prosedürleri	√				
14- Ayrı İzleme Ve Taşınabilirlik					√
15- Genel İş Riski	√				
16- Saklama Ve Yatırım Riski	√				
17- Operasyonel Risk	√				
18- Erişim Ve Katılım	√				
19- Kademeli Katılım Düzenlemeleri					√
20- Finansal Piyasa Altyapısı Kuruluşu Bağlantıları					√
21- Verimlilik Ve Etkinlik	√				
22- İletişim Prosedürleri Ve Standartları	√				
23- Kuralların, Temel Prosedürlerin Ve Piyasa Verilerinin Yayınlanması	√				
24- Ticaret Havuzları Tarafından Piyasa Verilerinin Açıklanması					√

Saygılarımızla,

Ocak 2022

TEMEL PRENSİPLER VE ANA UNSURLAR İTİBARIYLA DEĞERLENDİRME

Prensip 1: Yasal Dayanak

Bir Finansal Piyasa Altyapısının (FPA) faaliyeti ile ilgili her bir önemli unsur için tüm ilgili ülkelerde iyi tesis edilmiş, açık, şeffaf ve uygulanabilir bir yasal dayanağa sahip olması gerekmektedir.

Temel Husus 1: Yasal dayanak, FPA faaliyetlerinin her önemli aşaması için ilgili tüm ülkelerde yüksek seviyede belirlilik sağlamalıdır.

Önemli unsurlar ve ilgili ülkeler

S.1.1.1: FPA faaliyetleri içerisinde yüksek derecede yasal belirlilik gerektiren önemli unsurlar (örneğin finansal araçlardaki haklar ve menfaatler, mutabakatın nihailiği, netleştirme, birlikte çalışabilirlik, bir saklamacı kuruluşta menkul kıymetlerin bloke edilmesi ve kaydileştirilmesi, Ödeme Karşılığı Teslimat (DvP), Ödeme Karşılığı Ödeme (PvP) veya Teslimat Karşılığı Teslimat (DvD) düzenlemeleri, marjin düzenlemelerini de içeren teminat düzenlemeleri ve temerrüt prosedürleri gibi) nelerdir?

Çek Takas Sistemi için; 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (Kanun), Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) ve Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde yasal belirlilik sağlanmaktadır. Bu çerçevede; yüksek düzeyde yasal belirlilik gerektiren hususlara aşağıda belirtilen mevzuatlarda açıkça yer verilmiştir:

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un;
  - “Transfer emri, netleştirme ve teminatlar” başlıklı 10 uncu maddesininin;
    - 1 inci fıkrasında; transfer emrinin geri alınamaz hale geldiği anın açıkça belirlenmesi gerektiği ve kesinleşen transfer emrinin geri alınamazlığı,
    - 2 nci fıkrasında; transfer emrinin sisteme girişi anının sistem kurallarında belirlenmesi gerektiği,
    - 3 üncü fıkrasında; fon aktarımlarının askıya alınması ya da sürekli durdurulmasını da içeren fonun üzerinde tasarruf edilmesini engelleyen kanunlarla düzenlemiş her türlü tedbir ve kararın tebligat yapıldıktan sonra sisteme girecek transfer emirleri için uygulanabileceği;
    - 4 üncü fıkrasında; sistemin netleştirme prensibine göre çalışması durumunda, üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve karara ilişkin sistem işleticisine tebligat yapılmadan önce sisteme girmiş transfer emirlerinin netleştirme işlemine dâhil edileceği,
    - 5 inci fıkrasında; üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların sistem işleticisine tebliğ edildiği gün katılımcının mutabakat hesabında bulunan fon ve menkul kıymetlerin, öncelikle katılımcının sistemde var olan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için kullanılacağı,

- 6 ncı fıkrasında; üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların katılımcının veya sistem işleticisinin sistemdeki hak ve yükümlülükleri bakımından sistem işleticisine söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldığı andan itibaren sonuç doğuracağı,
- 7 nci fıkrasında; Katılımcıya veya sistem işleticisine sistemle bağlantılı olarak verilen teminatlar ile TCMB'ye verilen teminatların, teminat sahibinin sisteme ilişkin yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için kullanılacağı, üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların, teminat sahibinin yükümlülükleri yerine getirildikten sonra teminatların kullanılmayan kısmı için uygulanacağı

hükme bağlanmıştır.

- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in;
  - "Risk Yönetimine İlişkin Hükümler" başlıklı 5 inci Bölümünde, risk yönetim çerçevesi, teminat, kredi ve garanti mekanizmalarının ne şekilde uygulanacağı,
  - "Kanun'un 10 uncu maddesinin uygulanmasına ilişkin bildirim" başlıklı 19 uncu maddesinde ise TCMB'ye yapılacak bildirimler

hükme bağlanmıştır.

- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar" başlıklı 4 üncü bölümünde;
  - 12 nci madde ile takas işlemlerinin usul ve esasları,
  - 13 üncü madde ile mutabakat işlemlerine ilişkin uyulması gereken hükümler ile katılımcıların sisteme karşı yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere mekanizmalar kurması gerektiği

açıkça belirlenmiştir.

- Ayrıca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarının;
  - "Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Usul ve Esaslar" başlıklı 3 üncü bölümünde ;
    - 14 üncü madde ile takas işlem ve esasları,
    - 15 inci madde ile muhatap katılımcılara bilgilerin gönderilmesi,
    - 16 ncı madde ile provizyon ve iade işlemleri,
    - 17 nci madde ile netleştirme işlemleri,
    - 18 inci madde ile mutabakat hesapları,
    - 19 uncu madde ile mutabakat işlemleri,
    - 20 nci madde ile takas, mutabakat tarihi ve süresi,
    - 21 inci madde ile mutabakat yükümlülüklerinin ödenmesinde kullanılacak para birimi,
    - 22 nci madde ile mutabakatın kesinliği,
  - "Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin Esaslar" başlıklı 4 üncü bölümünde;
    - 23 üncü madde ile katılım teminatı,

- 24 üncü madde ile garanti mekanizması katkı payı,
- 25 inci maddesi ile garanti mekanizması katkı payı belirleme yöntemi,
- 26 ıncı maddesi ile garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar,
- 27 nci maddesi ile garanti mekanizması katkı payının tesisi,
- 28 inci madde ile garanti mekanizması katkı payının değerlemesi,
- 29 uncu maddesi ile garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı,
- 30 uncu madde ile garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıkların değerlendirme fiyatlarının belirlenmesi,
- 31 inci madde ile garanti mekanizması katkı payı kullanımı,
- 32 nci madde ile garanti mekanizması katkı payı olarak nakit TL'lerin nemalandırılması,
- 33 üncü madde ile garanti mekanizması katkı payından doğan hakların kullanımı,
- 34 üncü madde ile garanti mekanizması katkı payının iadesi,
- 35 inci madde ile garanti mekanizması katkı payı yatırma ve çekme işlemleri
- “Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri ” başlıklı 5 inci bölümünde;
  - 36 ncı madde ile temerrüt esasları,
  - 37 nci maddesi ile temerrüt faizi,
  - 38 inci maddesi ile temerrüt faizinin hesaplanması,
  - 39 uncu maddesi ile tahakkuk, bildirim ve tahsilat işlemleri
  - 41 inci maddesi ile mağduriyet ödemesi

usul ve esasları açık bir şekilde belirlenmiş, Takasbank Yönetim Kurulunun onayını takiben TCMB onayına sunulmuş ve Genel Mektup ile katılımcılara duyurulmuştur. Ayrıca Takasbank web sitesinde her daim güncel hali yayımlanmaktadır.

S.1.1.2: FPA faaliyetlerinde önemli görülen unsurlar ile ilgili ülkeler hangileridir?

Çek Takas Hizmeti yalnızca Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar aracılığı ile Türk Lirası para birimi üzerinden verilmektedir. Bu sebeple Çek Takas Hizmeti doğrudan bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir.

S.1.1.3: FPA yasal dayanağının (yasal çerçeve, FPA kural, yöntem ve sözleşmeleri) faaliyetlerinin her bir önemli unsuru için ilgili tüm ülkelerde yüksek düzeyde yasal belirlilik sağlamasını nasıl temin etmektedir?

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ,
- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik

çerçevesinde yasal belirlilik sağlanmakta bu yasal düzenlemeler kapsamında TCMB’nin onayına sunulan;

- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları ile sürece ilişkin uygulama esasları belirlenmektedir.

Ayrıca katılımcıların ve Takasbank'ın sisteme ilişkin hak ve yükümlülüklerinin belirlendiği katılımcı sözleşmeleri, düzenleyici kurum sıfatıyla TCMB'nin onayına sunulmakta ve her bir katılımcı ile imzalanmaktadır.

d) Netleştirme düzenlemesine sahip olan bir FPA için; FPA yasal dayanağın netleştirmeye ilişkin düzenlemelerin uygulanabilir (infazı kabil) olmasını temin etmesini nasıl sağlamaktadır?

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun “Transfer emri, netleştirme ve teminatlar” başlıklı 10 uncu maddesinde sistemin netleştirme prensibine göre çalışması durumunda, kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve karara ilişkin sistem işleticisine tebliğat yapılmadan önce sisteme girmiş transfer emirlerinin netleştirme işlemine dâhil edileceği kanun düzeyinde düzenlenmiştir.

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in “Sistem Kuralları” başlıklı 7 nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde sistemdeki işlemlerin takası ve mutabakatına ilişkin kullanılacak yöntemlerin ve bu yöntemlerin uygulanmasına ilişkin esasların Sistem İşleticisi tarafından çıkarılacak Sistem Kurallarında yer alması gerektiği hükme bağlanmıştır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından yayımlanan Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in “Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar” başlıklı Dördüncü Bölümünün;

➤ “Takas İşlemleri” başlıklı 12 nci maddesinde:

- Takas odalarında, muhatap katılımcılara fiziken ibraz edilmeyen ve TCMB tarafından yayımlanan tebliğlere göre bastırılan çek kodlama standartlarına uygun şekilde manyetik kodlaması yapılmış çeklerin işlem göreceği,
- Çek Takas Sistemi işleten kuruluşun taraf olacağı hususların neler olacağı,
- Hamili tarafından tahsil edilmek amacıyla katılımcı şubelerine getirilen diğer katılımcılara ait çeklere ilişkin bilgiler takas odası aracılığıyla sistem kurallarında belirtilen usul ve esaslara göre elektronik ortamda muhatap katılımcılara ibraz edileceği,
- Çek bilgilerinin zamanında muhatap katılımcıya ibrazından çekin ibraz edildiği katılımcının sorumlu olduğu,
- Takas odası aracılığı ile ibraz edilen çeklerin muhatap katılımcıdan provizyon alınarak işlem göreceği,
- Provizyon işlemlerinin aynı gün sonuçlandırılacağı,
- Takas odası aracılığıyla ibraz edilen çeklerin provizyon işlemlerinin tamamlanamaması halinde bu çeklerin karşılığı olan diğer çekler gibi işlem göreceği,
- Muhatap katılımcılarca, provizyon alamamaları nedeniyle karşılığı olan çekler gibi işlem gören çekler hakkında ilgili katılımcılara takas gününde provizyon alımından sonra iade olan çeklere ilişkin takas odasına bilgi göndermek için Sistem İşleticisi Kuruluş tarafından sistem kurallarında belirlenen saate kadar yazılı olarak katılımcı kodu, şube kodu, hesap no, çek no, çek tutarı ve çeki tahsile veren şube adı belirtilerek bildirimde bulunulması gerektiği,
- Provizyon işlemlerinin tamamlanamaması nedeniyle karşılığı olan çekler gibi işlem gören çeklerin, daha sonra herhangi bir nedenle ödenmeyeceklerinin tespit edilmesi halinde,

muhatap katılımcı tarafından derhal ilgili katılımcıya yazılı olarak bilgi verileceği ve bildirim tarihinden itibaren en geç üç iş günü içinde iade işlemleri yapılacağı,

- Provizyon işlemlerinin Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ve sistem işleticisi tarafından sistem kurallarında belirtilen esaslara göre yürütüleceği,
  - Bir katılımcının diğer bir katılımcı lehine düzenlediği çeklerin takas odasına ibraz edilemeyeceği,
  - Takas işlemlerine ilişkin diğer hususların ve işlem saatlerinin sistem kurallarında belirleneceği.
  - Takas ve mutabakat işlemlerine ilişkin uygulama esaslarının çıkarılacak Sistem Kurallarında yer alması gerektiği hükme bağlanmıştır.
- “Mutabakat İşlemleri” başlıklı 13 üncü maddesinde:
- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in yukarıda detayı verilen 12 nci maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde hesaplanan katılımcılara ait borç bakiyelerinin, borçlu olan katılımcılar tarafından mutabakat hesabına sistem kurallarında belirtilen usul ve sürede gönderileceği,
  - Borçlu katılımcıların ödemeleri tamamlandıktan sonra alacaklı katılımcıların alacaklarının Sistem işleticisi tarafından katılımcının ilgili hesabına gönderileceği,
  - Günlük takas işlemleri sonucunda oluşan net borç ve alacak bakiyelerinin kesin olduğu ve hiçbir şekilde bozulamayacağı,
  - Sistem İşleticisinin, katılımcıların Sistemdeki yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere mekanizmalar kuracağı,
  - Oluşturulacak mekanizmaların usul ve esaslarının sistem kurallarında belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede çıkarılan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları’nın (Sistem Kuralları) “Takas ve Mutabakat İşlemleri”ne İlişkin Esaslar başlıklı 3 üncü Bölümünde;

- 13 üncü maddesinde Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in 4 üncü Bölümünün 12 ve 13 üncü maddelerinde yer alan genel esaslar,
- 14 üncü maddesinde takas işlemlerinin usul ve esasları,
- 15 inci maddesinde muhatap katılımcılara bilgilerin ne şekilde gönderileceğine ilişkin kurallar,
- 16 ncı maddesinde provizyon ve iade işlemlerinin ne şekilde yapılacağı,
- 17 nci maddesinde netleştirme işlemlerinin usul ve esasları,
- 18 inci maddesinde mutabakat hesaplarının detayı,
- 19 uncu maddesinde mutabakat işlemlerinin usul ve esasları,
- 20 nci maddesinde takas ve mutabakat süreçlerine ilişkin uyulacak süreler

açıkça belirtilmiştir. Çek takas işlemleri İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları’nın Sistem Kurallarında belirlenen esaslar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

e) FPA nezdinde mutabakatın nihailiği gerçekleştiğinde, FPA’nın yasal dayanağının, yükümlülüğünü yerine getiremeyen katılımcının transferleri de dahil olmak üzere, transferlerin nihailiğini desteklediğini FPA nasıl temin etmektedir? Fon veya menkul kıymet transferi gibi

FPA'nın kullanmakta olduğu dış mutabakat mekanizmaları için oluşturulan yasal dayanak da söz konusu nihailiği desteklemekte midir?

Transfer emrinin geri alınamaz ve iptal edilemez olması hükmü 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (aa) bendinde “belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatı” olarak tanımlanan transferin kesinliğine ilişkin hükümler aynı Sistem Kurallarının “Mutabakatın kesinliği” başlıklı 22 nci maddesinde detaylı olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede; takas paketlerinin sisteme aktarılması ve takas saatinin sona ermesinden itibaren yukarıda tanımlanan transfer emrinin iptal edilememesi kapsamında sistemsel kontroller ve engeller bulunmaktadır. Sistem, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'da mutabakatın kesinliği ilkesi çerçevesinde çalışmaktadır.

Temel Husus 2: Bir FPA; açık, anlaşılır ve ilgili mevzuatla uyumlu kural, prosedür ve sözleşmelere sahip olmalıdır.

S.1.2.1: FPA kural, prosedür ve sözleşmelerinin açık ve anlaşılabilir olduğunu teyit etmek adına herhangi bir çalışma yapmakta mıdır?

- Çek Takas Sisteminde da uygulanacak kural ve esasları belirleyen “İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları”, öncelikli olarak Banka Yönetim Kurulu'nca kabul edilmiş, TCMB ile müzakere edilmiş TCMB'nin onayı ile yürürlüğe girmiş ve Bankamız internet sitesinde (Türkçe ve İngilizce olarak) sistem katılımcılarına ve kamuoyuna duyurulmuştur.
- Katılımcılar ile “Çek Takas İşlemleri Sistem Sözleşmesi” imzalanmadan önce, Sistem Kurallarının katılımcıları ilgilendiren kısımları hakkında sözleşmenin Bankamız açısından vazgeçilmez nitelikteki genel işlem şartlarına dikkat çeken “Sözleşme Öncesi Bilgi Formu” katılımcılara gönderilmektedir. İlgili formda katılımcı sözleşmesi imzalanmadan önce hukuki ve finansal açıdan değerlendirme yapılabileceği ve görüş bildirilebileceği belirtilmektedir.
- Sistem Kurallarında yer alan düzenlemelere ilişkin olarak uygulamanın en alt seviyede nasıl tatbik edileceğini açıklamaya dönük olarak gerekmesi durumunda katılımcılara Genel Mektup ve Duyurular aracılığıyla detaylı açıklamalar yapılmaktadır.

Bankamızın yıllık olarak yapılan Hizmet Memnuniyet Anketinde, alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler, sistem kuralları ve tüm prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığı anket katılımcılarıyla paylaşmakta ve katılımcılar tarafından süreç ve kurallar değerlendirilmektedir. S.1.2.2: FPA kural, prosedür ve sözleşmelerinin ilgili kanun ve düzenlemelerle uyumlu olmasını nasıl sağlamaktadır (örneğin yasal görüş veya analizler yoluyla)? Belirlenen ve çözümlenen herhangi bir uyumsuzluk var mıdır? FPA'nın kural, prosedür ve sözleşmeleri dış otorite veya kuruluşlar tarafından gözden geçirilmekte veya değerlendirilmekte midir?

Çek Takas Sisteminde uygulanacak sistem kuralları ve sözleşmeler hazırlanırken, öncelikle aşağıda yer alan kanun ve düzenlemelere uyumluluk dikkate alınmaktadır.

- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ,
- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu,
- Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik,
- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği.

A. Yasal görüşler; toplantılar, bilgilendirmeler, resmi yazılar ve e-postalar ile alınmış olup herhangi bir uyumsuzluk yaşanmamıştır. Bununla birlikte, ilgili ekip tarafından talep edilmesi halinde mevzuata uyum değerlendirmesi açısından İç Kontrol ve Uyum Birimi ile Hukuk Müşavirliği tarafından da değerlendirme yapılabilmektedir. Ayrıca İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından Bankamız faaliyetleri ile ilgili dış mevzuat değişiklikleri takip edilmekte ve gerek etkilene açısından gerekse de bilgilendirme açısından ilgili Banka personeline günlük bazda duyurulmaktadır. Duyuruya ilave olarak aksiyon alınması gerekmesi halinde mevzuatın etkilendiği birim ile doğrudan temasa geçilerek konu detaylıca değerlendirilmektedir. Buna ek olarak; her yönerge ve prosedür değişikliği onay öncesi İç Kontrol ve Uyum Birimi uygunluğuna sunulmakta, ardından gerekli onaylar alınmakta olup, yapılan değişiklikler hakkında Yönetim Kurulu'na da bilgi verilmektedir. İç Kontrol ve Uyum Birimi dönemsel bazda da Yönetim Kurulu bilgisine/onayına sunulan mevzuat değişiklikleri hakkında tüm Banka personeline e-posta aracılığıyla bilgi vermekte ve bu doğrultu da mevzuat listelerini güncellemektedir.

B. Kural, prosedür ve sözleşmelerin dış otorite ve kuruluşlar tarafından gözden geçirilmelerine ilişkin detaylar aşağıda yer almaktadır:

- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun Geçici 3. maddesinde; *“Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Kurum tarafından daha önce faaliyet izni verilmiş olan tüm bankalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kanunlara uygun olarak yapmakta oldukları faaliyetlerine devam ederler. Bankalar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren, iki ay içinde faaliyet gösterdikleri alanları bildiren beyannameyi Kuruma verirler. Bankalar, faaliyetlerini bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamındaki faaliyet konularını genişletmeden önce Kurumdan izin almak zorundadır.”* hükümleri yer almaktadır. Bu çerçevede Çek Takas Sistemi işletilmeye başlanmadan önce 11/05/2018 tarihli yazımız ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumuna (BDDK) başvurulmuş ve BDDK'nın 03/07/2018 tarih ve 30467 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 28/06/2018 ve 7863 sayılı kararı ile çek takas işlemlerinin Bankamız tarafından yapılabileceğine ilişkin onay alınmıştır.

- Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyetleri başlıklı 2 inci bölümü “Faaliyet Şartları” başlıklı 9 uncu maddesinin beşinci fıkrasında “*MTK’lar, sermaye piyasası mevzuatı dışında kalan faaliyetlerde bulunmak için Kurula bilgi verir.*” hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede Çek Takas Sistemi işletilmeye başlanmadan önce 11/05/2018 tarihli yazımız ile Sermaye Piyasası Kuruluna bilgi verilmiş ve Kurul Bankamıza muhatap 31/05/2018 tarih ve 6191 sayılı yazısı ile bilgilendiğini Bankamıza iletmiştir.
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in “Faaliyet İzni” başlıklı 9 uncu maddesinin 7 inci fıkrasında “*Sistem işleticisinin faaliyet izni aldıktan sonra yeni bir sistem kurmak istemesi veya mevcut sistem içerisinde yapısal bir değişikliğe gitmeyi planlaması durumunda Bankanın onayını alması zorunludur*” hükmü uyarınca; 18/05/2018 tarih ve 10152 sayılı yazımız ile Çek Takas Sistemini işletmek üzere TCMB’ye faaliyet izni başvurusunda bulunulmuş olup, 29/06/2019 tarih ve 30463 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan TCMB’nin 20/06/2018 tarih ve 10617/20216 sayılı kararı ile Bankamıza sistem işleticisi olarak faaliyet izni verilmiştir. Faaliyet izni başvuru sürecinde sistemin işletilmesine ilişkin Sistem Kuralları ve katılımcı sözleşmeleri TCMB’ye gönderilmiş ve faaliyet izni kapsamında onay alınmıştır.
- Onaylanan katılımcı sözleşmesi her bir katılımcı ile ayrı ayrı imzalanmıştır. Sistem Kuralları Genel Mektup ile katılımcılara duyurulmuş ve Bankamız web sitemizde yayınlanmaktadır.

S.1.2.3: FPA kural, prosedür ve sözleşmeleri yürürlüğe girmeden önce TCMB dışında başka bir otorite tarafından onaylanmak zorunda mıdır? Eğer öyleyse, kim tarafından ve nasıl onaylanmaktadır?

“İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları” öncelikli olarak Takasbank Yönetim Kurulu akabinde TCMB tarafından onaylanmaktadır. Bunlar dışında onay alınan bir otorite bulunmamaktadır.

Temel Husus 3: Bir FPA; faaliyetleri ile ilgili yasal dayanağı; ilgili otoritelere, katılımcılara ve gerekli durumlarda katılımcıların müşterilerine, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilmelidir.

S.1.3.1: FPA faaliyetleriyle ilgili yasal dayanağı; ilgili otoritelere, katılımcılara ve gerekli durumlarda katılımcıların müşterilerine açık ve anlaşılır bir şekilde nasıl ifade etmektedir?

Kanun ve Yönetmelik düzeyindeki düzenlemeler Resmî Gazete’de yayımlanmaktadır. Bu düzenlemelere dayanılarak TCMB onayı ve Takasbank Yönetim Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Sistem Kuralları ise, katılımcılara ayrı ayrı genel mektup ile gönderilmekte ve Bankamız internet sitesinde (Türkçe ve İngilizce olarak) her zaman ulaşılabilir durumda bulunmaktadır.

Bankamızın yıllık olarak yapılan Hizmet Memnuniyet Anketinde, alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler ve tüm prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığı anket katılımcılarıyla paylaşmakta ve katılımcılar tarafından süreç ve kurallar değerlendirilmektedir.**Temel Husus 4: Bir FPA, ilgili tüm alanlarda, icra edilebilir kural, prosedür ve sözleşmelere sahip olmalıdır.**

FPA tarafından bu kural ve prosedürlere dayanarak yapılan faaliyetlerin iptal edilmeyeceğine, geri alınmayacağına veya ertelemeye konu olmayacağına dair yüksek düzeyde belirlilik bulunmalıdır.

Kural, prosedür ve sözleşmelerin icrailiği

S.1.4.1: FPA, işlemleriyle ilgili kural, prosedür ve sözleşmelerin ilgili tüm ülkelerde icrai olduğunu teyit etmek için bir çalışma yürütmekte midir? (Örneğin hukuki görüşler ve analizler yoluyla)

Çek Takas Sisteminde uygulanacak kural ve esasları belirleyen Sistem Kuralları Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmakta, TCMB tarafından detaylı olarak incelenmekte, uygulanabilir olmayan maddelerin, iş ve işlem kurallarının değiştirilmesi talep edilebilmekte ve nihai hale geldiğinde TCMB tarafından onaylanmaktadır. Ayrıca, Sistem Kuralları ve Katılımcı Sözleşmeleri için İç Kontrol ve Uyum Birimi ile Bankamız Hukuk Müşavirliği'nin görüşü ve uygunluğu alınmaktadır.

Ayrıca, her bir katılımcı ile ayrı ayrı aktedilen sözleşmelere hak ve/veya yükümlülükler dercedilmiş olup, icrası ve takibi kanunen mümkün akdi bir ilişkinin unsuru haline getirilmiş bulunmaktadır.

Çek Takas Hizmeti yalnızca Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar ile Türk Lirası para birimi üzerinden verilmektedir. Bu sebeple Çek Takas Hizmeti kapsamında doğrudan bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir.

Kural ve prosedürler için belirliliğin derecesi

S.1.4.2: FPA, kural, prosedür ve sözleşmelerinin iptal edilmeyeceğine, geri alınmayacağına veya ertelemeye konu olmayacağına dair yüksek düzeyde belirliliği nasıl sağlamaktadır? FPA'nın kural, prosedür ve sözleşmelerine tabi faaliyetlerinin iptal edilebileceği, geri alınabileceği veya ertelemeye konu olabileceği durumlar bulunmakta mıdır? Eğer varsa, bu durumlar nelerdir?

Transfer emrinin kesinliği ve geri döndürülemez oluşu 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunu'nun 10 uncu maddesinde kesinlik kazanmış bir husustur. Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca transfer emri, takas ve mutabakat işlemleri ile ödeme işlemleri, katılımcıların faaliyetlerinin geçici ya da sürekli durdurulması, idari ve adli merciler nezdinde tasfiye işlemlerine başlanması durumu da dâhil olmak üzere, geri alınamamakta ve iptal edilememektedir.

Diğer taraftan;

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İdare Merkezi Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü Bankanın uygulamalarında mevzuata veya sistemin işleyişine aykırı bir durum tespit etmesi halinde yetkilerini iptal etmeye yetkilidir.
- Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliğin "Faaliyet Şartları" başlıklı 9 uncu maddesinin beşinci fıkrasında "MTK'lar, sermaye

piyasası mevzuatı dışında kalan faaliyetlerde bulunmak için Kurula bilgi verir” hükmü yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu Takasbank’ın söz konusu faaliyeti yerine getirmemesini talep edebilir.

- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun “Merkezi Takas Kuruluşları” başlıklı 77’nci maddesi ile Sermaye Piyasası Kurulu, merkezi takas kuruluşlarının düzenleme, gözetim ve denetiminden sorumlu olup, gerekli gördüğü hallerde her türlü tedbiri almaya yetkilidir.
- 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu’nun Geçici 3. Maddesinde yer alan hüküm çerçevesinde Bankaların faaliyet konularını genişletmeden önce BDDK’dan izin almaları gerekmekte olup BDDK gerekli gördüğü hallerde her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

Takasbank Çek Takas Sistemi faaliyetine başlamadan önce

- TCMB tarafından Sistem İşleticisi olarak belirlenmiştir,
- BDDK’dan faaliyet genişlemesi onayı alınmıştır,
- Sermaye Piyasası Kurulu’na faaliyet ile ilgili bilgi verilmiş ve SPK’da bilgi aldığına dair olumlu geri dönüş yapmıştır.

S.1.4.3: FPA’nın kural ve prosedürleri kapsamına giren faaliyetlerin veya düzenlemelerin uygulanamaz olduğuna dair bir mahkeme kararı bulunmakta mıdır?

Bulunmamaktadır.

Temel Husus 5: Birden fazla ülkede faaliyet yürüten bir FPA, ülkeler arasındaki herhangi bir norm çatışmasından kaynaklanabilecek riskleri tanımlamalı ve azaltmalıdır.

(Aşağıdaki soru yabancı ülke kanunları ile muhatap olan FPA’lar tarafından doldurulacaktır.)

S.1.5.1: Eğer FPA birden fazla ülkede faaliyet yürütüyorsa, norm çatışmasından kaynaklanabilecek olası riskleri nasıl belirler ve analiz eder? FPA’nın ilgili ülkelerdeki kanun tercihinin uygulanabilirliğine ilişkin bir belirsizliğin ortaya çıkması durumunda, FPA olası norm çatışmasına dair bağımsız bir hukuki görüş almakta mıdır? FPA olası norm çatışmalarını nasıl ele almaktadır?

Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri kapsamında Bankamızın yabancı ülke kanunları ile muhatap olmadığı değerlendirilmiştir.

CPMI-IOSCO 1 No.lu Prensibi İçin Takasbank Çek Takas Sistemi Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 2: Yönetim

FPA, güvenliğini ve etkinliğini artıran, açık, şeffaf, finansal istikrarı ve kamu yararına ilişkin diğer hususları ve ilgili paydaşların hedeflerini destekleyen kurumsal yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, güvenlik ve etkinliğe yüksek öncelik veren ve açıkça finansal istikrarı ve kamu yararına ilişkin diğer hususları destekleyen hedeflere sahip olmalıdır.

S.2.1.1: FPA'nın hedefleri nelerdir ve bu hedefler açıkça tanımlanmış mıdır? FPA hedeflerini yerine getirme konusunda performansını nasıl ölçmektedir?

Takasbank'ın ileriye yönelik stratejik hedef ve planlamaları, 3 yıllık dönemler için hazırlanan ve Yönetim Kurulu'nca onaylanan Stratejik Plan ile belirlenmektedir. Stratejik Plan dokümanında yer verilen başlıca hususlar; dünyada takas ve saklama hizmetlerine ilişkin eğilimler, Türkiye ve dünya ekonomisine ilişkin değerlendirmeler, Takasbank faaliyet profili, Takasbank finansal performansına ilişkin bilgiler, SWOT analizi, temel hedefler ve inisiyatifler olarak sıralanabilir. Takasbank Stratejik Planında yer alan söz konusu temel hedef ve inisiyatifler ile temel olarak; ortakların çıkarlarının korunması, ülke ekonomisine ve sektörün gelişimine katkı sağlanması, üyelerin/müşterilerin kaliteli ve kesintisiz hizmet almaya devam etmelerinin sağlanması ve çalışanların memnuniyet ve yetkinlikleri ile birlikte Borsa İstanbul Grubu bünyesinde sinerjinin artırılması amaçlanmaktadır.

Takasbank Stratejik Planında yer alan inisiyatifler ile ilgili projeler ve diğer çalışmalar düzenli olarak takip edilmekte, inisiyatiflerin ilerleme durumları ölçülmekte ve Üst Düzey Yönetim ile Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Bu kapsamda yılsonları itibarıyla Stratejik Plan Değerlendirme Raporu hazırlanarak Banka Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır.

Kurumsal anahtar performans göstergeleri, Bankamız stratejik planında yer alan hedefler ve bunlara bağlı inisiyatifler dâhilinde belirlenmiş olup, ölçümler sonucunda elde edilen değerler, Bankamızın stratejik hedeflerine ulaşma kabiliyetini ölçmeye imkân tanımaktadır. Kurumsal anahtar performans göstergeleri yıllık bazda ölçülmekte olup, sonuçları Üst Yönetim ile paylaşılmaktadır.

S.2.1.2: FPA'nın hedefleri güvenlik ve etkinliğe nasıl öncelik vermektedir? FPA'nın hedefleri finansal istikrarı ve ilgili diğer kamu yararı düşüncelerini nasıl açıkça desteklemektedir?

Bankamızın Yönetim Kurulunca onaylanan Stratejik Planında yer alan ana hedefler ve altında tanımlı inisiyatiflerin önemli bir bölümü güvenliğe ve etkinliğe vurgu yapmakta olup, düzenli olarak bu inisiyatifler ile ilgili projeler ve diğer çalışmalar takip edilmekte, ölçülmekte ve Üst Düzey Yönetim ile Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Söz konusu hedefler ve altında tanımlı inisiyatifler arasında finansal istikrarı ve kurumsal sürdürülebilirliği teminen tanımlanmış hedefler ve inisiyatifler de yer almaktadır. Diğer taraftan, Takasbank olarak bilgi güvenliği, sistemlerin etkinliği ve iş sürekliliği birinci öncelikte ele alınan konular arasında olup, Bankamız süreçleri ISO27001 bilgi güvenliği sertifikasına ve ISO22301 iş sürekliliği yönetim sistemi sertifikaları ve

ISO 20000-1 BT Servis Yönetimi Standardına uygun şekilde tasarlanmıştır. Bu yönetim sistemleri Banka Üst Düzey Yönetimi tarafından yakından takip edilmektedir. Ek olarak Banka hizmetlerinin ve süreçlerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla Takasbank İyileştirme ve Talep Yönetimi Prosedürü oluşturularak, tüm Banka hizmetlerinin iyileştirme ve geliştirme talepleri BT Yöneticilerinden oluşan talep yönetim komitesine gerekmesi halinde fizibilite raporu ile birlikte sunulmaktadır. İyileştirme ve geliştirme talepleri öncelik ve önem sırasına göre tasarlanarak Takasbank BT altyapısında iyileştirmeler yapılmaktadır.

Temel Husus 2: FPA sorumluluk ve hesap verebilirliği sağlayan yazılı yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır. Bu düzenlemeler sistem sahiplerine, ilgili otoritelere, katılımcılara ve daha genel seviyede kamuoyuna açıklanmalıdır.

Yönetim düzenlemeleri

S.2.2.1: FPA'nın yönetim kurulunun (veya dengi yapının) ve idarecilerinin tabi olduğu yönetim düzenlemeleri nelerdir? FPA içindeki sorumluluk ve hesap verebilirlik kanalları nelerdir? Bu düzenlemeler nerede ve nasıl düzenlenmiştir?

Genel olarak Yönetim Kurulu ve diğer sorumluluk organlarının tabi olduğu düzenlemeler “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)”, “5411 sayılı Bankacılık Kanunu”, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, “6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun”, “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”, “Takasbank Denetim Komitesi Yönergesi”, “Takasbank Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönerge” ile TTK ve Bankacılık Kanunu çerçevesinde oluşturulan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Esas Sözleşmesidir. Tüm sorumluluk ve hesap verebilirlik kanalları söz konusu düzenlemeler içerisinde detaylandırılmıştır.

Yönetim Kurulunun yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, Bankanın en üst karar organı olan Genel Kurul tarafından değerlendirilmekte ve Yönetim Kurulu Genel Kurul'da ibra edilmektedir. Bankamız Genel Kurulu'nun çalışma esas ve usulleri İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Genel Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında İç Yönerge ile belirlenmiş olup, söz konusu yönerge Bankamız internet sayfasında yer almaktadır.

S.2.2.2: FPA sistem sahiplerine, katılımcılara ve ilgili paydaşlara hesap verebilirliği nasıl sağlamaktadır?

Takasbank banka sıfatıyla BDDK tarafından yayımlanan 1 Kasım 2006 tarihli Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmeliğe, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemi olması sebebi ile de Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in “Faaliyet İzni, ve Sistem İşleticisinin Yönetiminden Sorumlu Kişiler” başlıklı Üçüncü Bölümde yer alan hükümlere ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 36'ncı maddesi uyarınca merkezi takas kuruluşu sıfatıyla Sermaye Piyasası Kurulu tarafından söz konusu Kanununun 17'nci maddesine dayanılarak belirlenen kurumsal yönetim ilkelerine kıyasen tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte, Bankanın şeffaf, hesap verebilir, sorumlu ve adil bir şekilde yönetilmesine yol gösterecek kurumsal yönetim politikasının içeriğini, Yönetim Kurulu bünyesinde oluşturulan Kurumsal Yönetim Komitesi'nin görev ve sorumluluklarını, Bankanın pay sahipleri, menfaat sahipleri, düzenleyici ve

denetleyici otoriteleri, yönetici ve çalışanları ile ilişkilerinin dürüstlük, güvenilirlik, tarafsızlık, gizlilik, eşitlik ilkelerine göre düzenlenmesini, Banka'nın çevre ve sosyal yaşama dair sorumluluklarını kapsayan Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi Yönetim Kurulu tarafından 29.04.2013 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve 27.08.2021 tarihinde güncellenerek tekrar Yönetim Kurulu onayına sunulmuştur.

Ayrıca, Bankamız SPK, BDDK, TCMB ve bağımsız denetim kuruluşlarının denetimi altında faaliyet göstermektedir. Bankamız faaliyetleri gereğince, sistem sahipleri, katılımcılar ve ilgili paydaşların haklarına hâle gelmesi durumunda, Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu ile Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun hükümlerine dayanarak Bankamız aleyhine yasal müraacatta bulunabilirler.

S.2.2.3: Yönetim düzenlemeleri sistem sahiplerine, katılımcılara, ilgili otoritelere ve daha genel seviyede kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır?

Yönetim Kurulu'nun görev ve sorumluluklarının yer aldığı Banka Esas Sözleşmesi ve Bankamız Yıllık Faaliyet Raporunun içerisinde yer alan Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Raporu Bankamız internet sitesinde yayınlanarak kamuoyuna açıklanmaktadır.

Ayrıca, Genel kurul toplantısı sonucunda açıklamalar yapılmakta ve genel kurul tutanakları Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Bununla birlikte, Bankamız faaliyet raporu ile solo bağımsız denetim raporunda yer alan risk yönetimine ilişkin kamuya yapılacak açıklamalar da Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Temel Husus 3: FPA'nın yönetim kurulunun (veya dengi yapının) rol ve sorumlulukları açıkça belirlenmeli ve FPA'nın yönetim kurulunun üyeler arası çıkar çatışmasını belirleyecek, çözecek ve yönetecek süreçleri de içeren faaliyetlerine dair yazılı süreçleri olmalıdır. Yönetim kurulu hem kendi performansını hem de her bir yönetim kurulu üyesinin bireysel performansını düzenli olarak değerlendirmelidir.

S.2.3.1: Yönetim kurulunun (veya dengi yapının) rol ve sorumlulukları nelerdir ve bu rol ve sorumluluklar açıkça belirlenmiş midir?

Yönetim Kurulu'nun rol ve sorumlulukları Bankamız Esas Sözleşmesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve alt düzenlemeleri ile 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve ikincil düzenlemelerinde detaylı bir şekilde belirlenmiştir. Yönetim kurulu üyeleri menfaat çatışmaları bakımından müzakerelere katılma yasağı, şirketle işlem yapma ve şirkete borçlanma yasağı ve rekabet yasağını düzenleyen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 393, 395 ve 396'ncı maddelerine ve ayrıca Genel Yönetmeliğin 18'nci maddesindeki yasaklara tabi bulunmaktadır.

Bankada iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin ilgili mevzuata uygun olarak tesis edilmesi, işlerliği, uygunluğu ve yeterliliğinin sağlanması, finansal raporlama sistemlerinin

güvence altına alınması, Banka içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi Yönetim Kurulunun sorumluluğundadır.

Yönetim Kurulu; sürekli ve etkin bir şekilde, Bankanın hedeflerine ulaşma derecesini, faaliyetlerini ve performansını değerlendirir, faaliyetlerin ilgili mevzuata, esas sözleşmeye, iç düzenlemeler ile oluşturulan politikalara uygunluğunu izler ve kontrol eder.

Yönetim Kurulu'nun diğer başlıca görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Banka'yı amacı doğrultusunda yönetmek, Banka'nın amacı ve konusu ile ilgili her nev'i iş ve faaliyetlerde hukuki işlemleri Banka adına yapmak, Banka'nın unvanını kullanmak ve Banka'yı ortaklar, üçüncü kişiler, Resmi Makamlar ve Mahkemeler huzurunda temsil ve ilzam etmek, Banka adına sözleşmeler imzalamak, icabında sulh yapmak, feragat ve tahkim yoluna başvurmak,
- b) Banka'nın faaliyetlerinin verimli ve karlı olarak yürütülmesi için gerekli esasları ve işletme politikasını belirlemek,
- c) Banka'ca açılacak kredilerin, toplanacak kaynakların ve yapılacak hizmetlerin esas, şart ve limitleri ile faiz ve komisyon oran ve miktarlarını saptamak,
- ç) Bankacılık Kanunu hükümlerine aykırı düşmemek kaydı ile Kredi Komitesi ve Genel Müdürlüğün teminat karşılığı ve açık kredi verme yetkilerinin sınırlarını belirlemek,
- d) Kendi yetkisine giren kredileri karara bağlamak ve Kredi Komitesi'nin çoğunlukla aldığı kararları onaylamak,
- e) Yönetim Kuruluna bağlı komitelerin faaliyetleri ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi talep etmek, gerekli göreceği her hususu kontrol etmek ve komitelerin faaliyetlerini devamlı olarak denetlemek,
- f) Banka'nın yıllık bütçesini hazırlamak, her hesap dönemini müteakip hesap mutabakatını sağlamak, bilanço ve kâr-zarar cetveli ile yıllık faaliyet raporunu düzenleyerek kâr dağıtım teklifi ile birlikte Genel Kurul'un onayına sunmak, gerektiğinde Türk Ticaret Kanununda öngörülen tedbirleri almak,
- g) Türk Ticaret Kanunu, vergi kanunları ve Bankacılık Kanununun zorunlu kıldığı defterlerle Banka için lüzumlu diğer defterleri tutmak, gerektiğinde mevzuata uygun olarak tasdik ettirmek, belgeleri düzenlemek ve bütün bunları süresi içinde saklamak, yasal merciler tarafından talep edilen sair rapor ve belgeler ile finansal raporları mevzuat hükümlerine uygun bir şekilde hazırlayarak ilgili resmi mercilere sunmak,
- ğ) Banka'nın işleri ve alacaklarının tahsili için gerekli gördüğü gayrimenkullerin satın alınması, kiralanması, satılması ve teminat olarak gösterilmesi konusunda karar vermek, Banka'ya ait sermaye piyasası araçları portföyünü yönetmek,
- h) Banka'nın kredi, idare, teşkilat ve hizmetlerine ilişkin yönetmelikleri onaylayarak yürürlüğe koymak,
- ı) Genel Müdürlüğe tanınan yetki hadlerini aşan sulh, ibra ve terkin konularını karara bağlamak,

i) Banka'nın kadrolarını saptamak, çalışanların ücret, ikramiye, sosyal yardım ve harcırahları ile tayin, terfi, nakil ve azline ilişkin ilkeleri belirlemek ve kendi yetki alanına giren Banka personelinin bu tür işlemlerini karara bağlamak,

j) Türk Ticaret Kanunu ve Bankacılık Kanunu ile diğer mevzuatın banka yönetim kurullarına yüklediği sair bütün görevler ile sözü edilen mevzuat ve Esas Sözleşme ile Genel Kurula bırakılanlar dışında kalan bütün iş ve işlemleri ifa etmek.

k) Şubeler, ajanslar ve bürolar ile temsilcilikler, muhabirlikler ve acenteliklerin açılması, nakli, birleştirilmesi ve kapatılması hakkında karar vermek ve bunların yetkilerini ve şubelere ayrılacak sermayeyi, bankalar hakkındaki mevzuat hükümlerine göre tespit etmek,

l) Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde, uygun gördüğü miktar ve şartlarda banka bonusu ihraç etmek.

S.2.3.2: Yönetim kurulunun üyeler arası çıkar çatışmasını belirleyecek, çözecek ve yönetecek süreçleri de içeren faaliyetlerine dair prosedürleri nelerdir? Bu süreçler nasıl dokümente edilmiş ve kimlere açıklanmıştır? Bu süreçler ne sıklıkla gözden geçirilmektedir?

Banka'da kurumsal yönetim politikasının temel bileşenleri; eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluktur. Banka'nın Kurumsal Yönetim Politikası dâhilinde,

- Banka Üst Yönetimi ile yönetim kademelerinin tümünün, görevlerini etkin, adil, şeffaf, hesap verilebilir, çıkar çatışmalarından uzak bir şekilde yerine getirmesi amacıyla gerekli tedbirler alınır. Yönetim kademelerinin tümünün Banka yönetiminde üstlenmiş oldukları sorumlulukların gerektiği şekilde karar alabilmesine imkân sağlanır. Banka faaliyetleri hakkında objektif ve bağımsız değerlendirme yapabilecek nitelikleri haiz ve ilgili mevzuat ve Banka Esas Sözleşmesi uyarınca görev alacak Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi veya atanmasında ilgili mevzuatta öngörülen şartlara haiz olmaları ön koşulunun yanı sıra kurumsal yönetim uygulamaları çerçevesinde çıkar çatışmalarına neden olabilecek hususlar da ayrıntılı bir şekilde değerlendirilir.
- Banka faaliyetlerinde, ücret ve komisyon tarifelerinin belirlenmesinde, Banka ortakları ile Banka'ya ortak olmayan üyeler arasında herhangi bir ayırım yapılmaz. Ortaklar ve müşteriler ile ilişkiler adil, şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde yürütülür.

Banka'nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirmeler yapmak ve Yönetim Kurulu'na öneriler sunmak üzere, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulu'nca seçilen en az 2 üyeden müteşekkil Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturulmuştur. Komite, kurumsal yönetim ilkelerine uyumun tam olarak sağlanamaması nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve çıkar çatışmalarını yönetmek için gerekli politikaların oluşturulmasını sağlar. Bununla birlikte, kurumsal yönetim uygulamaları konusunu oluşturan önemli şikâyet ve talepleri inceler, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini Yönetim Kurulu'na sunar.

Bu süreçler Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi'nde dokümente edilmiş olup, ilgili mevzuat tüm Banka personeline duyurulmuştur. Bununla birlikte, yıllık faaliyet raporumuzda yer alan Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Beyanı kamuya açıklanmaktadır.

Banka içinde Yönetim Kurulu Üyeleri dâhil tüm Banka personelinin müşteriler ile kendileri ile ve ortakları ile ilişkilerini düzenleyen Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi hazırlanmıştır. Ayrıca yine konu kapsamında Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Etik İlkeler Yönergesi ile Yönetim Kurulu bilgisi dâhilinde Takasbank Hediyeleşme Prosedürü hazırlanarak konu tüm yönleri ile detaylıca ele alınmıştır. Bu prosedür ve yönergeler tüm Banka personeline duyurulmakta ve değişiklik halinde YK onayına veya bilgisine sunulduktan sonra tüm Banka personeline duyuru yapılarak Banka içinde farkındalık sağlanmaktadır.

S.2.3.3: Yönetim kurulunun çalışmalarını kolaylaştırmak üzere kurulmuş komiteleri tanımlayınız. Bu komitelerin rol, sorumluluk ve kompozisyonu nasıldır?

Yönetim Kuruluna bağlı komitelere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Denetim Komitesi

Yönetim Kurulu denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesinde kendisine yardımcı olmak üzere üyeleri arasından seçeceği icrai görevi bulunmayan asgari iki üyesini Banka Denetim Komitesi üyeleri olarak görevlendirir.

Denetim Komitesi üyelerinin yetki ve sorumlulukları :

(1) Denetim Komitesi, Yönetim Kurulu adına Banka'nın iç sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin Bankacılık Kanunu ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşları ile derecelendirme, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşlarının Yönetim Kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, Yönetim Kurulu tarafından seçilen ve sözleşme imzalanan bu kuruluşların faaliyetlerini düzenli olarak izlemekle görevli ve sorumludur.

(2) Denetim Komitesi, birinci fıkra kapsamında;

a) İç kontrol, iç denetim ve risk yönetimine ilişkin Yönetim Kurulu'nca onaylanan Banka içi politika ve uygulama usullerine uyulup uyulmadığını gözetmek ve alınması gerekli görülen önlemler konusunda Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunmak,

b) İç sistemler kapsamındaki birimlerin personelinin doğrudan kendisine ulaşabilmesini sağlayacak iletişim kanallarını oluşturmak,

c) İç denetim sisteminin Banka'nın mevcut ve planlanan faaliyetlerini ve bu faaliyetlerden kaynaklanan risklerini kapsayıp kapsamadığını gözetmek, Yönetim Kurulu'nun onayıyla yürürlüğe girecek iç denetime ilişkin Banka içi düzenlemeleri incelemek,

ç) İç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticilerinin seçimine yönelik Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunmak, Yönetim Kurulu'nun bunları görevden alması sırasında görüş vermek,

d) İç sistemlere ilişkin olarak Üst Düzey Yönetim'in görüş ve önerilerini almak ve bunları değerlendirmek,

e) Banka içi usulsüzlüklerin doğrudan kendisine veya İç Denetim Birimi'ne ya da müfettişlere bildirilmesini sağlayacak iletişim kanallarının tesis edilmesini sağlamak,

f) Müfettişlerin görevlerini bağımsız ve tarafsız şekilde yerine getirip getirmediğini izlemek,

- g) İç denetim planlarını incelemek,
- ğ) Yönetim Kurulu'na, iç sistemler kapsamındaki birimlerde görev yapacak personelde aranması gereken nitelikler ile ilgili önerilerde bulunmak,
- h) İç denetim raporlarında tespit edilen hususlar konusunda Üst Düzey Yönetim'in ve bunlara bağlı birimlerin aldığı önlemleri izlemek,
- ı) İç sistemler kapsamındaki birimlerde görevli yönetici ve personelin mesleki eğitim düzeylerini ve yeterliliğini değerlendirmek,
- i) Banka'nın taşıdığı risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için gerekli yöntem, araç ve uygulama usullerinin mevcut olup olmadığını değerlendirmek,
- j) Müfettişler ve Banka'nın bağımsız denetimini yürüten bağımsız denetim kuruluşunun bağımsız denetçileri ile düzenli aralıklarla yılda dört defadan az olmamak üzere belirlenecek program ve gündemler dâhilinde görüşmelerde bulunmak,
- k) Görev ve sorumlulukları kapsamındaki işlerin gereğine göre yerine getirilmesi, etkinliğinin sağlanması ve geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan uygulamalar konusunda ilgili Üst Düzey Yönetim'in, Risk Yönetimi, İç Kontrol ve Uyum ile İç Denetim Birimlerinde çalışan personel ve bağımsız denetim kuruluşunun görüş ve değerlendirmeleri hakkında Yönetim Kurulu'nu bilgilendirmek,
- l) Banka'nın muhasebe uygulamalarının Bankacılık Kanunu'na ve ilgili diğer mevzuata uygunluğu kapsamında bağımsız denetim kuruluşunun değerlendirmelerini gözden geçirmek, ilgili Üst Düzey Yönetim'in tespit edilen tutarsızlıklar konusundaki açıklamasını almak,
- m) Üst Düzey Yönetim ve bağımsız denetçiler ile birlikte, bağımsız denetimin sonuçlarını, yıllık ve üçer aylık mali tablolar ile bunlara ilişkin dokümanları, bağımsız denetim raporunu değerlendirmek ve bağımsız denetçinin tereddüt ettiği diğer konuları çözüme kavuşturmak,
- n) Banka'nın sözleşme imzalayacağı derecelendirme kuruluşları, bilgi sistemleri denetimi yapanlar da dâhil olmak üzere bağımsız denetim kuruluşları ve değerlendirme kuruluşları ile bunların Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri, denetçileri, yöneticileri ve çalışanlarının Banka ile ilişkili faaliyetlerinde bağımsızlığını ve tahsis edilen kaynakların yeterliliğini değerlendirmek, değerlendirmelerini bir rapor ile Yönetim Kurulu'na sunmak, hizmet alınması halinde de sözleşme süresince, değerlendirme kuruluşları için bir yıldan diğer kuruluşlar için üç aydan fazla olmamak üzere, düzenli bir şekilde bu işlemleri tekrarlamak,
- o) Banka'nın alacağı destek hizmetine ilişkin risk değerlendirmesi yapmak, değerlendirmelerini bir rapor halinde Yönetim Kurulu'na sunmak, hizmet alınması halinde de sözleşme süresince, bir yıldan fazla olmamak üzere, düzenli bir şekilde bu işlemleri tekrarlamak ve ayrıca, destek hizmeti kuruluşunun sağladığı hizmetlerin yeterliliğini izlemek,
- ö) Banka'nın finansal raporlarının gerçek ve yansıtılması gereken tüm bilgileri kapsayıp kapsamadığını, Bankacılık Kanunu'na ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını gözetmek, tespit edilen hata ve usulsüzlükleri düzelttirmek,
- p) Finansal raporların, Banka'nın mali durumunu, yapılan işlerin sonuçlarını ve Banka'nın nakit akımlarını doğru olarak yansıtıp yansıtmadığını ve Bankacılık Kanunu'nda ve ilgili diğer mevzuatta belirlenen usul ve esaslara uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını konusunda bağımsız denetçiler ile görüşmek,

r) Altı aylık dönemi aşmamak kaydıyla, dönem içerisinde icra ettiği faaliyetleri ve bu faaliyetlerin sonuçlarını Yönetim Kurulu'na raporlamak, raporda Banka'da alınması gereken önlemlere, yapılmasına ihtiyaç duyulan uygulamalara ve Banka'nın faaliyetlerinin güven içinde sürdürülmesi bakımından önemli gördüğü diğer hususlara ilişkin görüşlere yer vermek,

s) Kredi açma yetkisini haiz olanların, kendileri ile eş ve velâyeti altındaki çocuklarının veya bunlarla risk grubu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar verme aşamalarında yer alıp almadığını takip etmek ve bu hususların kendilerine bildirilmesini sağlayacak iletişim kanallarını oluşturmak

ile görevli ve yetkilidir.

Kredi Komitesi

Asil ve yedek üyeler ile Komite Başkanı'ndan oluşur. Bu kişiler Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilir.

Görev ve Sorumlulukları; Kredi açma yetkisi Yönetim Kurulu'na aittir. Yönetim Kurulu bu yetkisini ilgili mevzuat ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde ve belirlenen sınırları aşmamak koşuluyla Kredi Komitesi'ne veya Genel Müdürlüğe devredebilir.

Genel Müdürlük tarafından uygun bulunan limit tahsisine ilişkin tekliflerden; Genel Müdürlüğün yetkisinde olanları onaylamaya Genel Müdür, Kredi Komitesi'nin yetkisinde olanları onaylamaya ise Kredi Komitesi yetkilidir. Genel Müdürlük bu nitelikteki teklifleri doğrudan Yönetim Kurulu'na da sunabilir.

Ücretlendirme Komitesi

Banka faaliyetlerinin kapsamı, yapısı, stratejileri, uzun vadeli hedefleri ile risk yönetim yapılarına uyumlu, aşırı risk alımını önleyici ve etkin risk yönetimine katkı sağlayacak bir ücretlendirme politikasının oluşturulmasını sağlar.

Komite Üyeleri Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulu tarafından atanır. Asgari iki üyeden oluşur ve atanan üyelerden birisi Komitenin başkanı olarak görevlendirilir.

Komite Üyelerinin Görev ve Sorumlulukları;

- Ücretlendirme politikasını oluşturarak Yönetim Kurulunun onayına sunmak,
- Ücretlendirme uygulamalarını Yönetim Kurulu adına izlemek ve denetlenmek,
- Ücretlendirme politikalarının, Bankanın risk iştahı ile hedeflerine uyumluluğunu ve etkinliğini düzenli olarak izlemek,
- Ücretlendirme politikasını asgari yılda bir gözden geçirmek ve sonuçlarını bir rapor ile Yönetim Kuruluna sunmak,
- Ücretlendirmeye ilişkin olarak Yönetim Kurulunun onayına sunulacak kararları hazırlamak,
- İdari sorumluluğu bulunan yöneticilere verilecek ücretlere ilişkin Yönetim Kuruluna öneri sunmak

ile görevlidir.**Kurumsal Yönetim Komitesi**

Banka'nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirmeler yapmak ve Yönetim Kuruluna öneriler sunmak üzere, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulunca

seçilecek en az 2 üyeden müteşekkil Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturulur. Komite Başkanı'nın bağımsız Yönetim Kurulu üyesi olması, diğer üyenin/üyelerin ise icrai görevleri bulunmayan Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilmesi esastır.

Komite, Banka Üst Yönetiminin Banka'yı, belirlenmiş hedefler, tabi olunan Kanunlar ve bunlara istinaden çıkarılan düzenlemeler ile diğer mevzuat, ana sözleşme, Banka içi düzenlemeler ve bankacılık etik ilkeleri doğrultusunda, tüm menfaat ve pay sahipleri ile tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini koruyacak biçimde sorumlu, adil, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yönetimini takip eder.

Kurumsal Yönetim Komitesi'nin görevleri:

- a) Banka Yönetim Kuruluna, Banka'nın misyon ve vizyonunun belirlemede yardımcı olmak, Banka faaliyetlerinin belirlenmiş bu misyon ve vizyona uyumlu olarak yürütülmesini gözetir.
- b) İyi yönetim uygulamalarına sahip olmanın önemini ve faydalarının, Banka Üst Yönetimi tarafından çalışanlar ile paylaşım yapıldığını ve Banka'da verimli ve etkin bir kurumsal yönetim kültürünün yerleşip yerleşmediğini değerlendirerek bu doğrultuda Yönetim Kuruluna öneriler sunar.
- c) Kurumsal değerlerin ve etik ilkelerin oluşturulmasında öncülük ederek konuya ilişkin çalışmalara destek verir.
- ç) Kurumsal yönetim ilkelerine uyumun tam olarak sağlanamaması nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve çıkar çatışmalarını yönetmek için gerekli politikaların oluşturulmasını sağlar.
- d) Kurumsal değerlere ve etik ilkelere uygun olmayan eylem ve işlemlerin personel tarafından Banka içerisinde ilgili mercilere güvenli bir şekilde iletilmesini sağlayacak uygun iletişim kanallarının tesis edilmiş olduğunu takip eder.
- e) Banka politikalarının uygulanması ve uyumun temin edilmesi amacıyla tahsis olunacak kaynakların yeterliliğini değerlendirir.
- f) Banka faaliyet ve işlemlerine ilişkin standartlar, politikalar, talimatlar ve uygulama usullerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi süreçlerini takip eder.
- g) Banka faaliyetlerindeki etkinliğin artırılması ve yönetime yardımcı olması amacı ile yasal olarak oluşturulması zorunlu olmayan komitelerin kurulması konusunda Yönetim Kuruluna önerilerde bulunur.
- ğ) Sosyal sorumluluk projelerini değerlendirir ve uygun görülen projeleri Yönetim Kuruluna sunar.
- h) Kurumsal yönetim uygulamaları konusunu oluşturan önemli şikâyet ve talepleri inceler, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini Yönetim Kuruluna sunar.
- ı) Kurumsal Yönetim Uyum Raporu'nu hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunar.
- i) Bankanın uzun vadeli hedeflerini dikkate alarak, Yönetim Kurulu üyeleri ve üst düzey yöneticilerin ikramiye ve prim ödemeleri dahil olmak üzere ücretlendirme esaslarına ilişkin Yönetim Kurulu'na öneriler sunmak.

Merkezi Karşı Taraf Risk Komitesi

Komite, Yönetim Kurulu'nun iki bağımsız üyesi ile MKT üyelerini temsil edecek iki üye ve MKT üyelerinin müşterilerini temsil edecek bir üyeden oluşur.

Görev ve Sorumlulukları; Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca Banka Yönetim Kurulu'na, MKT düzenlemeleri ve MKT risklerinin yönetimi ile ilgili hususlarda istişari mahiyette görüş bildirir.

MKT Risk Komitesi'nde ;

- a) MKT üyelik türleri ve kriterlerinde yapılacak önemli değişiklikler,
- b) MKT hizmeti verilen piyasalarda kullanılan başlangıç ve değişim teminatı hesaplama yöntem ve modellerinde yapılacak önemli değişiklikler,
- c) Garanti fonu hesaplamalarında yapılacak önemli değişiklikler,
- ç) Teminat değerlendirme yöntemlerinde veya teminat kompozisyonlarında yapılacak önemli değişiklikler,
- d) Teminat olarak kabul edilen varlıklarda yapılacak önemli değişiklikler,
- e) Stres testi sonuçları ve bu kapsamda alınması gereken tedbirler,
- f) Geriye dönük test sonuçları ve bu kapsamda alınması gereken tedbirler,
- g) MKT temerrüt yönetimi kaynaklarına Takasbank sermayesinden tahsis veya taahhüt edilen miktarların hesaplanmasında ve kullanımında yapılacak önemli değişiklikler,
- ğ) MKT temerrüt yönetimi ile ilgili yönerge ve prosedürlerde yapılacak önemli değişiklikler,
- h) Yeni piyasa veya sermaye piyasası araçlarında MKT hizmeti verilmeye başlanması,
- ı) MKT temerrüt yönetiminde sigorta kullanımı,

gibi MKT hizmeti verilen piyasaları etkileyebilecek önemli hususlar görüşülür, Yönetim Kurulu'na tavsiyede bulunulacak hususlar ve içeriği kararlaştırılır.

Performansın gözden geçirilmesi

S.2.3.4: Yönetim kurulunun tamamının ve bireysel yönetim kurulu üyelerinin performanslarını değerlendirmek üzere oluşturulmuş prosedürler nelerdir?

Kurumsal anahtar performans göstergeleri, Bankamız stratejik planında yer alan hedefler ve bunlara bağlı inisiyatifler dâhilinde belirlenmiş olup, yıllık bazda yapılan ölçümler sonucunda elde edilen değerler, Bankamızın stratejik hedeflerine ulaşma kabiliyetini ölçmeye imkân tanımaktadır. Stratejik plan ve bu plana konu göstergelerdeki gerçekleştirmeler yıllık bazda Yönetim Kurulu üyeleri tarafından değerlendirilmektedir.

Yönetim Kurulu üyelerinin yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, Bankanın en üst karar organı olan Genel Kurul tarafından değerlendirilmekte ve Yönetim Kurulu Genel Kurul'da ibra edilmektedir

Temel Husus 4: Yönetim kurulunun görevlerini yerine getirmesini sağlayacak gerekli yetenek ve motivasyona sahip uygun üyelere sahip olması gerekmektedir.

S.2.4.1: Yönetim kurulu, görevlerini yerine getirmesi için gerekli yeterlilik ve motivasyona ne ölçüde sahiptir? FPA bunu nasıl sağlamaktadır?

Banka Yönetim Kurulu Üyeleri BDDK Kanununda belirtilen yetkinlik ve kriterler çerçevesinde seçilerek Takasbank Yönetim Kuruluna atamaları yapılmaktadır. Ayrıca Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik'in 12. Maddesinde Yönetim Kurulu Üyelerinde aranacak şartlar ile olması gereken üye sayısı, 15. Maddesinde ise Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcılarına ilişkin hükümler belirtilmiştir. Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi'ne göre, Takasbank Yönetim Kurulu, hem yönetsel görevi olan hem de yönetsel görevi olmayan üyelere oluşur. Takasbank yönetim kurulunda 'Genel Müdür' dışında Takasbank'da icrai görevi bulunan yönetim kurulu üyesi görev almamaktadır. Esas sözleşme ve kurumsal yönetim ilkeleri uyarınca yönetim kurulunda bağımsız yönetim kurulu üyeleri de görev yapmaktadır.

Yönetim Kurulu üyelerinin yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, Bankanın en üst karar organı olan Genel Kurul tarafından değerlendirilmekte ve Yönetim Kurulu Genel Kurul'da ibra edilmektedir.

S.2.4.2: FPA gerekli yetenekteki üyeleri yönetim kurulunda çalışmaya ikna etmek ve bunları kaybetmemek için ne tür teşvikler sağlamaktadır? Bu teşvikler FPA'nın uzun dönemde hedeflerine ulaşmasını nasıl yansıtmaktadır?

Banka Yönetim Kurulu Üyelerine Banka Esas Sözleşmesi çerçevesinde belirtilen aşağıdaki teşvik ve hizmetler sunulmaktadır.

Yönetim Kurulu Başkanına ve Üyelerine verilecek huzur hakkı, ücret, prim, ikramiye gibi mali menfaatler, ayni ve nakdi imkânlar ve yıllık kârdan pay ve sair haklar ile bunların şekli ve tutarı her yıl Genel Kurulca; Banka tarafından karşılanacak yolculuk, konaklama ve temsil giderleri ile sigorta ve benzeri teminatlar ise Yönetim Kurulunca tayin ve tespit edilir. Yönetim Kurulu Başkanı ve Üyeleri ile eşleri, çocukları ve bakmakla yükümlü oldukları kimseler, personel ile aynı şartlar dahilinde sağlık yardımlarından yararlandırılır.

Temel Husus 5: İdarecilerin rol ve sorumluluğu açıkça belirlenmelidir. Bir FPA'nın idarecileri FPA'nın işletimi ve risk yönetimi kapsamında sorumluluklarını yerine getirebilmesini sağlayacak gerekli tecrübeye, yeteneğe ve dürüstlüğe sahip olmalıdır.

İdarecilerin rol ve sorumlulukları

S.2.5.1: İdarecilerin rol ve sorumlulukları nelerdir ve bunlar açıkça belirlenmiş midir?

BDDK, SPK ve Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerine ilişkin TCMB mevzuatı ile Banka iç mevzuatında belirtilen rol ve sorumluluklar dikkate alınarak idarecilerin rol ve sorumlulukları açıkça belirlenmektedir. Ekip/bölüm ve unvan bazlı oluşturulan görev tanımlarında rol ve sorumluluklar belirlenmiştir. Ekiplerin görev tanımları Bankamız Teşkilat ve Görev

Yönergesi'nde, unvan bazında belirlenen görev tanımları ise Bankamız Doküman Yönetim Sistemi altında yer almaktadır.

S.2.5.2: İdarecilerin görev ve hedefleri nasıl belirlenmekte ve değerlendirilmektedir?

BDDK, SPK ve Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerine ilişkin TCMB mevzuatı ile Banka iç mevzuatında belirtilen görev ve hedefler dikkate alınarak belirlenmektedir. Ekip/bölüm ve unvan bazlı oluşturulan görev tanımlarında rol ve sorumluluklar belirlenmiştir.

Aynı zamanda yıllık bazda Stratejik Plan ve Kurumsal Performans Yönetimi süreci kapsamında hedefler belirlenmekte ve belirli dönemlerde ölçülerek stratejik plan değerlendirme raporu adı ile Üst Yönetim'e sunulmaktadır.

Tecrübe, yetenek ve dürüstlük

S.2.5.3: FPA'nın idarecileri FPA'nın işletimi ve risk yönetimi çerçevesinde sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli tecrübeye, yeteneğe ve dürüstlüğe ne ölçüde sahiptir? FPA bunu nasıl sağlamaktadır?

İdareciler mevzuatta belirtilen tecrübeye, yeteneğe ve dürüstlüğe sahiplerdir. Takasbank'a personel alımı yapılırken personelde aranacak kriterler unvan bazında ayrı olarak Bankanın İnsan Kaynakları Yönergesi'nde ve İç Sistem Birimlerinin kendi Yönetmeliklerinde ayrıca belirtilmektedir. Rol ve görev tanımları çerçevesinde performans değerlendirmeleri ve atamaları yapılmaktadır.

S.2.5.4: Gerek görülmesi durumunda idarecilerin görevden uzaklaştırılması süreci nasıl işlemektedir?

İdarecilerin görevden uzaklaştırılması süreci Yönetim Kurulu ve Denetim Komitesi kararları ile Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesinin, personelin kendi isteğiyle görevinden ayrılması, emeklilik, malullük ve ölüm, kadronun kaldırılması, disiplin cezası sonucu işten çıkarılma, işe alınma şartlarının var olmaması, iş sözleşmesinin feshedilmesi ve tekrar işe alınma başlıklı maddeleri çerçevesinde işlemektedir. İç Sistem Birim Yöneticilerinin görevden uzaklaştırılması süreci ise Denetim Komitesi ve Yönetim Kurulu kararı ile işletilir.

Ayrıca Üst Yönetimin (Yönetim Kurulu, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları ile İç Sistem Birim Yöneticileri) göreve başlama ve görevden uzaklaştırılması halinde düzenleyici ve denetleyici kuruluşlara bilgi verilip, onay alınmaktadır. Bununla ilgili sürecin nasıl işletileceği ile alakalı Takasbank Üst Yönetim Atama Kılavuzu adında yazılı bir doküman oluşturularak, yasal süreçler adım-adım oluşturulmuştur.

Temel Husus 6: Yönetim kurulu risk tolerans politikasını içeren, risk kararları için sorumlulukları ve hesap verme yükümlülüklerini tayin eden ve kriz durumları ile acil durumlarda karar verme mekanizmasını tanımlayan açık ve yazılı bir risk yönetim çerçevesi oluşturmalıdır. Yönetim düzenlemeleri risk yönetimi ve iç kontrol fonksiyonlarının yeterli yetkiye, bağımsızlığa, kaynağa ve yönetim kuruluna erişime sahip olmasını garanti etmelidir.

Risk yönetim çerçevesi

S.2.6.1: Yönetim kurulu tarafından oluşturulan risk yönetim çerçevesi nedir ve nasıl dokümante edilmiştir?

Bankamızın risk yönetimi çerçevesi tabi olunan bankacılık mevzuatı, iyi uygulama rehberleri, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin mevzuat ve sermaye piyasası mevzuatı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bankamız Yönetim Kurulu/Genel Müdür tarafından onaylanan;

- Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği,
- Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü,
- Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi,
- Takasbank Stres Testi Programı Politika ve Uygulama Usulleri Prosedürü,
- Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi, Takasbank İş Sürekliliği Prosedürü, Takasbank İş Sürekliliği Planı ve buna bağlı Takasbank Acil Durum Eylem Planı, Takasbank Bilgi Sistemleri Süreklilik Planı, Takasbank İş Sürekliliği İletişim Planı, Takasbank Salgın Hastalık Eylem Planı,
- Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ve Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı,
- Kredi Derecelendirme ve Değerlendirme Sistemleri Genel Esaslar Yönergesi ve bu Yönerge çerçevesinde bankalar, aracı kurumlar ve diğer finansal kuruluşlar için ayrı ayrı hazırlanan Kredi Derecelendirme ve Değerlendirme Esasları Prosedürleri

Bankamızın risk yönetimi çerçevesini oluşturan temel dokümanlardır.

S.2.6.2: Risk yönetim çerçevesi FPA'nın risk tolerans politikasını içermeye, riske ilişkin kararlar için sorumlulukları ve hesap verme yükümlülüklerini tayin etme ve kriz durumları ile acil durumlarda karar verme mekanizmasını tanımlama işlevlerini nasıl ele almaktadır?

Banka faaliyetlerinin yönetilebilir, kontrol edilebilir ve gelir-gider arasındaki dengeyi kuracak şekilde makul düzeyde risk alınarak sürdürülmesi Banka'nın genel risk yönetimi politikasını oluşturmaktadır.

Banka'nın risk kapasitesi, sermaye yeterliliği politikasına uygun olarak belirlenmektedir. Bu kapsamda, Banka'nın tüm faaliyetlerini sürdürebilmesi için uyulması gereken yasal sermaye ölçülerine ilişkin asgari sınırlarda herhangi bir aşımı gerçekleştirilmeyecek maksimum risk tutarı Banka'nın risk kapasitesine eşittir.

Banka'nın risk kapasitesini göz önünde bulundurarak hedef ve stratejilerini gerçekleştirmek için toplu olarak ve önemli gördüğü her bir risk türü itibarıyla taşımak istediği risk düzeyi ise risk iştahını ifade etmektedir. Banka Yönetim Kurulu tarafından genel risk iştahı ile piyasa, likidite, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski iştahları "düşük", kredi riski ve operasyonel risk için ise risk iştahı "yüksek" olarak belirlenmiştir.

Banka, Yönetim Kurulu tarafından onaylanan genel risk iştahının ve risk türleri bazındaki risk iştahlarının dışına çıkılmaması için mevcut risk profilinin kontrol edilmesine yönelik olarak genel

ve önemli görülen risk türleri bazında risk limitleri ile erken uyarı sistemi niteliğinde sinyal değerler belirlemiştir. Banka'nın alabileceği risk düzeyine, faaliyetlerine, ürünlerinin ve hizmetlerinin büyüklüğüne ve karmaşıklığına uygun olarak likidite, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı, piyasa, kredi riski ile operasyonel risk için limit ve sinyal değerler tesis edilmiştir. Söz konusu limit ve sinyal değerlerin gelişimi Risk Yönetimi Birimi tarafından düzenli olarak takip edilmekte ve Üst Yönetim'e raporlanmaktadır.

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik uyarınca hazırlanan Yönetim Kurulu onaylı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı'nda kriz durumları ile acil durumlarda alınabilecek aksiyonlara yer verilmiştir. Bununla birlikte, Yönetim Kurulu onaylı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da bulunmakta olup, planda yer alan senaryoların gerçekleşmesi halinde alınacak aksiyonlar ilgili planda yer almaktadır.

S.2.6.3: Risk yönetim çerçevesi ile ilgili olarak karar verme, onaylama ve gözden geçirme süreçleri ne şekilde çalışmaktadır?

Risk Yönetimi Birimi, risk yönetimi sistemini tasarlamak ve uygulamak ile Birim faaliyetleri kapsamında kullanılan risk ölçüm modellerinin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılmak, modelleri düzenli olarak gözden geçirmek ve gerekli değişiklikleri yapmakla sorumludur.

Yönetim Kurulu ile Üst Düzey Yönetim, kullanılan modele ilişkin varsayımları ve sınırlamaları, riskleri ölçmek için kullanılan temel varsayımları, veri kaynakları ve uygulama usullerinin yeterliliğini ve uygunluğunu değerlendirir.

Denetim Komitesi, risk yönetimine ilişkin Yönetim Kurulu tarafından onaylanan banka içi politika ve uygulama usullerine uyulup uyulmadığını gözetir ve alınması gerekli görülen önlemler konusunda Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunur.

Yönetim Kurulu genel ve risk türü bazındaki risk iştahları ile risk limitleri ve sinyal değerlerini tesis eder, risk yönetimi faaliyetlerine ilişkin politikalar ile uygulama usullerini onaylar ve bunların etkin bir şekilde uygulanmasını ve idame ettirilmesini sağlar.

Risk yönetim ve denetim fonksiyonlarının yetki ve bağımsızlığı

S.2.6.4: Risk yönetim ve denetim fonksiyonlarının görev, sorumluluk, yetki, raporlama kanalı ve kaynakları nelerdir?

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği uyarınca Risk Yönetimi Birimi'nin görev ve sorumlulukları asgari olarak aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Risk yönetimi sistemini tasarlamak ve uygulamak.
- Risk Yönetimi Birimi faaliyetleri kapsamında kullanılan risk ölçüm modellerinin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılmak, modelleri düzenli olarak gözden geçirmek ve gerekli değişiklikleri yapmak.
- Risk Yönetimi Birimi tarafından kullanılan risk ölçüm modellerinden düzenli raporlar üretmek ve raporları analiz etmek.

- Risk Yönetimi Birimi tarafından belirlenerek Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Banka risk iştahları ile limit ve sinyal değerlerinin gelişimini izlemek.
- Risk Yönetimi Birimi tarafından gerçekleştirilen risk ölçümü ve risk izleme sonuçlarının Üst Yönetim'e düzenli ve zamanında raporlanmasını sağlamak.
- İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinin (İSEDES) Banka içerisinde uygulanmasını ve buna bağlı olarak İSEDES Raporunun hazırlanmasını koordine etmek.

Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan raporların Yönetim Kurulu'na ve Üst Düzey Yönetim aracılığıyla da riskin oluşmasından ve izlenmesinden sorumlu birimlere düzenli aralıklarla sunulması sağlanır.

Bankamız İç Kontrol ve Uyum Birimi, Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde bağımsız ve Denetim Komitemiz aracılığıyla Yönetim Kurulumuza bağlı olarak yapılandırılmıştır. Yürütülen kontrol ile mevzuat ve uyum faaliyetlerinin yasal çerçevesini, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayınlanan ilgili mevzuat ile Bankamız iç mevzuatı oluşturmaktadır.

İç Kontrol ve Uyum Biriminin görev ve sorumlulukları asgari olarak aşağıdaki gibidir:

- Banka faaliyetlerinin; düzenleyici kurum ve kuruluşlarca belirlenen ilke ve standartlara, bankacılık, sermaye piyasası ve ödeme sistemleri mevzuatına ve Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanan dâhili mevzuat ile genel politikalara uygunluğunu sürekli olarak izler ve kontrol eder, inceleme ve kontrol sonuçları ile ilgili raporlar düzenler.
- Bankanın iç kontrol ve uyuma ilişkin politikalarının ve uygulama usullerini oluşturur, Bankanın iç kontrol sistemini tasarlar ve gözden geçirir.
- İş ve Bilgi Teknolojileri süreçleri için iç kontrol listeleri hazırlayarak, yıllık bazda revize eder. Söz konusu listelere göre iç kontrol faaliyetlerini gerçekleştirerek, tespit edilen hususların takibini yapar.
- İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme süreci kapsamında Bankamız tarafından kullanılan modele dayalı risk ölçüm metodolojisinin içsel validasyonunu yapar.
- Suç gelirlerinin aklanmasına ve terörün finansmanına yönelik ulusal ve uluslararası mevzuatı takip ederek, mal varlığı dondurma kararları, işlem erteleme talepleri, şüpheli işlemler ve yasal mercilerin bilgi ve belge taleplerine istinaden bildirimleri gerçekleştirir ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlar.
- OFAC, BM, İngiltere, Avrupa Birliği ve FATF yaptırım listelerini inceleyerek, Banka sorgulamaları gerçekleştirir ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlar.
- Anti-Money Laundering (Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi-AML) ve müşteri tanı (KYC) kapsamında Bankamızdan talep edilen anketleri mevzuat ve çalışma ilkelerimiz doğrultusunda doldurur ve iletir.
- Bankanın tabi olduğu mevzuatta meydana gelen değişiklikleri ilgili Banka personeline duyurur, Bankamızı etkileyebilecek önemli değişiklikler olduğu durumlarda alınması gereken aksiyonların takibini sağlar.
- Banka personelinin MASAK - Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörün Finansmanı ile Mücadele ve KVKK – Kişisel Verileri Koruma Kanunu – (Hukuk Müşavirliği ile birlikte) ile ilgili eğitimi almasını sağlar.

- İş sürekliliği ve BT'ye yönelik olarak yasal gereksinimler dokümanı hazırlar, yıllık bazda günceller ve ilgili birimlere aksiyon alması için duyurur.
- Birimlere kendi faaliyetleri ile ilgili mevzuatsal konularda görüşler verir, birimlerin kendi iç mevzuatlarındaki eksiklikler noktasında birimlere bilgi vererek, süreçleriyle mevzuatlarının iyileştirilmesi noktasında tespit ve önerilerde bulunur.
- Etik İlkeler Politikası, Çıkar Çatışması Politikası gibi yasal zorunlu mevzuatları hazırlayarak, Banka çalışanlarının bilgilendirilmesini sağlar.
- TFRS-9 beklenen kredi zarar karşılığı modeli validasyonunu gerçekleştirir.
- Yıllık bazda yönetim beyanı çalışmalarını İç Denetim Birimi ile birlikte gerçekleştirir.
- Yeni ürün ve işlemler ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler için mevzuat uyum değerlendirmesi yapar.
- Operasyonel Risk Veri Tabanı'nın yıllık gözden geçirme çalışmaları kapsamında kontrol ortamının belirlenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirir.
- Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde yer alan riskler için aksiyon takibi yapar.
- Bir hizmetin destek hizmeti olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusunda görüş verir.
- Prosedür değişikliklerini, prosedürün bağlı olduğu yönerge/kanun/yönetmelik hükümlerine göre kontrol eder, uygunluğu konusunda geri dönüş yapar.
- Dönemsel bazda Yönetim Kurulu bilgisi/onayına sunulan mevzuat ile Bankanın mevzuat listeleri hakkında farkındalık açısından Banka personeline duyurular yapar.

Bankamız İç Denetim Birimi, Merkezi ve Yerinden Denetim Ekibi ile Bilgi Teknolojileri Süreç Denetim Ekibinden oluşmakta ve Birim bünyesinde İç Denetim Birimi Yöneticisi başkanlığında yeterli sayıda başmüfettiş, kıdemli müfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcısı bulunmaktadır. Banka ve Bankanın dış hizmet sağlayıcıları nezdindeki bilgi sistemleri (BS) yönetimine ilişkin faaliyetler, bu faaliyetleri destekleyen süreçler ve tesis edilen BS kontrollerinin mevzuata ve banka içi politika, prosedür ve standartlara uyumlu olduğu ve bilgi sistemlerine ilişkin iç kontrol ve risk yönetimi faaliyetlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda yönetim kuruluna güvence sağlamak üzere BS iç denetim fonksiyonu Bilgi Teknolojileri Süreç Denetim Ekibi bünyesinde oluşturulmuş ve BT Kıdemli Müfettişi BS iç denetim sorumlusu olarak atanmıştır. Birim, Yönetim Kurulu'nun iç sistemler kapsamında kendi üyeleri arasından görevlendirdiği Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kurulu'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Müfettişler, İç Denetim Birimi Yöneticisinden aldıkları talimatlara göre Yönetim Kurulu adına inceleme ve denetim yapmaktadırlar.

İç Denetim Birimi, tüm faaliyetlerin dönemsel ve riske dayalı olarak incelenmesi ve denetlenmesi, eksiklik, hata ve suistimallerin ortaya çıkarılması, bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesi, düzenleyici ve denetleyici otoriteler ile üst yönetime iletilen bilgi ve raporlamaların doğruluğu ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi, Banka süreçlerinin etkinliğini ve verimliliğini geliştirmek ve iyileştirmek amacı ile çalışmalar yürütmektedir. İlgili faaliyetlerin yerine getirilmesi sırasında yıllık "Risk Değerlendirme Raporu" temel alınarak İç Denetim Planı oluşturulmaktadır. Risk Değerlendirme Raporu ekinde yer alan risk matrisi çerçevesinde Bankanın iş ve BT birimlerinde gerçekleştirilen iş ve işlemlerden hangileri üzerinde yoğunlaşılması gerektiği belirlenmektedir. Ayrıca Üst Yönetimin riskli gördüğü konular da iç denetim planında dikkate alınmaktadır.

Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliğin 26 ncı ve 27 nci maddeleri ile Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliğin 16/C maddesinin birinci fıkrasında yer alan esaslara uygun şekilde İç Denetim Planı oluşturulmaktadır. Bununla birlikte, Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin 31 inci maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları uyarınca da BS iç denetimlerinin kapsamının kritik BS servisleri, süreçleri ve kritik varlıkları içerecek ve bunlara ilişkin güvence verecek derinlikte ve detayda olması, yıllık olarak denetlenebilir BS alanlarından oluşan bir BS denetim planı oluşturulması ve banka denetim komitesinin onayından geçirilmesi, bankanın BS iç denetimlerinin sıklığı ve denetim döngülerinin; BS servislerinin, süreçlerinin ve varlıklarının kritikliği ve riski ile orantılı olmasının sağlanması ve bahse konu Yönetmelikte yer alan hükümlerin tamamının banka tarafından yerine getirildiği konusunda güvence vermek üzere yapılacak BS iç denetimleri için denetim döngüsünün iki yılı aşmayacak şekilde belirlenmesi sağlanmaktadır. Bu çerçevede, İç Denetimi Planı BS denetim planını da içerecek şekilde oluşturulmakta olup, İç Denetim Planının Yönetim Kurulu tarafından onaylanmasını müteakip, BS denetimleri için oluşturulan denetim rehberleri ve kontrol listeleri de gözden geçirilmektedir. Buna ek olarak, BS iç kontrol ve BS iç denetim faaliyetleri karşılıklı iş birliği ve bilgilendirmeye dayalı olarak koordineli bir şekilde yürütülmekte, önemlilik arz eden sistem, süreç ve alanların zamanında ve öncelikli olarak değerlendirilmesini sağlayacak şekilde iç kontrol ve iç denetim faaliyetleri planlanmakta ve bu faaliyetler için gerekli kaynaklar sağlanmaktadır.

İç Denetim Planı oluşturulurken; risk değerlendirmeleri dışında Banka organizasyon şeması, banka bilgi varlığı envanterleri, servis kataloğu, iş etki analizi sonuçları, Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı, geçmiş bulgu ve iyileştirme önerileri, geçmişte denetlenen birimler, inceleme, soruşturma, araştırma ve danışmanlık faaliyetleri sonuçları ile tabi olunan mevzuat, zaman ve kaynak da dikkate alınmaktadır.

İç Denetim Birimi'nin temel faaliyetleri; bankacılık, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri ve sermaye piyasası faaliyetlerine ilişkin servislerin ve ilgili Banka birimlerinin denetimi, bilgi sistemleri süreç denetimleri, üye kuruluşlar nezdinde gerçekleştirilen merkezi karşı taraf üyeliği denetimleri, tedarikçi firmalar nezdinde gerçekleştirilen destek ve dış hizmet firması denetimleri, yönetim beyanı çalışmaları, inceleme ve soruşturma faaliyetleri, bulgu ve iyileştirme önerisi takip çalışmaları, araştırma ve danışmanlık faaliyetleri ile raporlama faaliyetlerinden oluşmaktadır. Bu çerçevede, İç Denetim Birimi tarafından gerçekleştirilen faaliyetler kapsamında aşağıda belirtilen dokümanlar hazırlanarak ilgisine göre Üst Düzey Yönetime ve/veya Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kuruluna sunulmaktadır: Aşağıda listelenen raporların zamanında ilgililerine iletilmesi ve plana uyum Denetim Komitesi tarafından takip edilmektedir.

- Yıllık risk değerlendirme raporu
- Yıllık iç denetim planı
- Tabi olunan mevzuat gereği altı ayda bir hazırlanan Merkezi Karşı Taraf Bölümü denetim raporları
- Planda belirlenen diğer birim/süreç denetimlerine ilişkin iç denetim raporları
- Üç aylık periyotlarla hazırlanan iç denetim birimi faaliyet raporları
- Altı ayda bir hazırlanan bilgi teknolojileri iç denetim raporları (söz konusu raporlar destek ve dış hizmet firması denetim sonuçlarını da içermekte ve aynı zamanda Yönetim Beyanı çalışmalarına da mesnet teşkil etmektedir.)
- Yönetim beyanı planı ve plana dayanak teşkil eden raporlar

- Merkezi karşı taraf üyeliği denetim raporları
- İnceleme ve soruşturma raporları

Banka bilgi sistemlerine ilişkin süreçlerin denetimi, BDDK'nın Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik ve Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik, SPK'nın Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği, TCMB'nin Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ hükümleri esas alınarak gerçekleştirilmektedir. Sermaye Piyasası Kanunu'nun 78'inci maddesinin beşinci fıkrası, merkezî takas kuruluşlarının, bilgi işlem altyapılarının güvenilirliğini ve yeterliliğini asgari altı aylık dönemler itibarıyla kontrol etme ve sonuçlarını Kurul'a gönderme yükümlülüğüne ilişkin hükmünü amirdir.

Bulguların periyodik takibi, "İç Denetim Planı" çerçevesinde ilgili iş ve BT servis sahibi tarafından belirlenen tahmini aksiyon tamamlanma tarihleri itibarıyla ve her hâlükârda üç ayda bir gerçekleştirilmekte olup, ayrıca bir sonraki planlanan denetim çalışmalarında da bulgu takibi yinelenmektedir. İç Denetim Birimi tarafından yürütülen aktif denetim faaliyetleri sonucunda tespit edilen bulguların son durumları, tamamlanan, devam eden, ertelenen ve iptal edilen denetim faaliyetleri ve yıllık denetim planına uyum düzeyi, müfettişlerin raporlama döneminde aldıkları eğitimler, önemli muhasebe sorunları ile düzenleyici ve denetleyici otoritelere yapılan raporlamalara ve denetim bulgularına ilişkin tereddütlü hususlara, bilgi sistemlerine ilişkin yapılan denetimlerin özetine, risk değerlendirmeleri ve bunların özetine, denetime ve iç kontrollere ilişkin hata raporlarına, düzeltici önlemleri almaya yetkili yöneticilere intikal ettirilen önemli zayıflıkların giderilmesine yönelik görüşlere, Denetim Komitesi ve İç Denetim Birimi tarafından yer alması uygun görülen diğer konulara ilişkin olarak hazırlanmış olan iç denetim raporlarındaki diğer bilgilere üç ayda bir Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kurulu'na sunulan faaliyet raporlarında yer verilmektedir. Ayrıca, denetimler sonucunda tespit edilen bulgulara yönelik iyileştirme önerilerinde de bulunmaktadır.

Yönetim beyanların hazırlanması ile beyanlara mesnet teşkil eden süreç denetimleri, kontrol testleri, bulguların raporlanması gibi çalışmalara ilişkin usul ve esaslar Takasbank Süreç Denetimi Metodolojisi ve Yönetim Beyanı Hazırlama Yönergesinde belirlenmiş olup, yönetim beyanı çalışmaları İç Denetim Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından müştereken gerçekleştirilmektedir. Bahse konu çalışmalara ilişkin olarak İç Denetim Birimi tarafından hazırlanan Bankacılık Süreçleri Denetim Raporu ve Bilgi Teknolojileri Yönetim Süreçleri iç denetim raporları ile İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından hazırlanan Bankacılık Süreçleri ve Bilgi Teknolojileri Kontrolleri Raporu Yönetim Kurulu'na sunulularak, Bankamız bilgi sistemleri ve bankacılık süreçlerini denetleyen bağımsız denetim şirketine iletilmektedir. Hazırlanan rapor ayrıca SPK'ya da sunulmaktadır. Yönetim beyanı kapsamında, iş ve BS iç kontrol ve iç denetim fonksiyonları tarafından gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, bankanın iş ve BS kontrollerinin incelenmesi ve bağımsız denetim kuruluşları tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan bağımsız olarak bu kontroller hakkında bütün önemli kontrol eksikliklerini ortaya koymak üzere bir değerlendirme yapılmakta ve bu kapsamda; Bankanın iş ve BS kontrollerinde, etkinlik, yeterlilik veya uyumluluğa engel teşkil edecek herhangi bir önemli kontrol eksikliğinin bulunmadığı, finansal tablolarda önemli yanlış beyana sebep olan veya başta finansal veriler olmak üzere banka

açısından hassasiyet arz eden verilerin bütünlüğü, tutarlılığı, güvenilirliği, gereken durumlarda gizliliği ve faaliyetlerin sürekliliğini önemli ölçüde etkileyen bir durumun ya da yöneticiler ile iç kontrol sisteminde kritik görevleri bulunan diğer görevlilerin dâhil olduğu bir suistimalin ya da yolsuzluğun bulunmadığı, tespit edilen bulgular arasında yukarıda belirtilen kapsama giren hususlar varsa, bunların hepsinin Banka Denetim Komitesine ve Yönetim Kuruluna raporlandığı hususlarında güvence sağlanmaktadır.

Ayrıca; Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan İSEDES Raporu'nda kullanılan; verilerin doğruluğu, sistem ve süreçlerin yeterliliği ile veri, sistem ve süreçlerin doğru bilgi ve analize imkân verip vermediği ve İç Kontrol ve Uyum Birimi'nce yürütülen validasyon sürecinin incelenmesi, talep edilmesi halinde Banka'nın sunmayı planladığı yeni ürünler ve hizmetler veya politika ve uygulama usulleri konusunda danışmanlık hizmeti verilmesi, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği kapsamında merkezi karşı taraf üyeliğinin gerektirdiği; iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim mekanizmalarının sürekliliğinin denetlenmesi amacıyla merkezi karşı taraf üyeleri nezdinde yerinde denetimler gerçekleştirilmesi faaliyetleri de İç Denetim Birimi tarafından gerçekleştirilmektedir.

S.2.6.5: Yönetim kurulu risk yönetim modellerinin benimsenmesini ve kullanılmasını sağlayacak yeterli yönetimin bulunduğunu nasıl temin etmektedir? Bu modeller ve ilgili metodolojiler nasıl onaylanmaktadır?

İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme süreci (İSEDES) kapsamında Banka tarafından kullanılan ekonomik ve/veya yasal sermaye yeterliliğine ilişkin modele dayalı risk ölçüm metodolojisinin içsel validasyonu İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından yıllık bazda gerçekleştirilmekte ve bu kapsamda hazırlanan Validasyon Raporu, İSEDES Raporu ekinde Yönetim Kurulu'na sunulduktan sonra BDDK'ya gönderilmektedir. Bununla birlikte, İç Denetim Birimi tarafından İSEDES Raporu'nda kullanılan verilerin doğruluğu, sistem ve süreçlerin yeterliliği ile veri, sistem ve süreçlerin doğru bilgi ve analize imkân verip vermediği hususu incelenerek hazırlanan "İnceleme Raporu"nda İSEDES Raporu ekinde Yönetim Kurulu'na sunulduktan sonra BDDK'ya gönderilmektedir.

Temel Husus 7: Yönetim kurulu sistemin tasarımının, kurallarının, genel stratejisinin ve önemli kararlarının dolaylı ve doğrudan katılımcıların ve diğer ilgili paydaşların meşru çıkarlarını yansıttığını garanti altına almalıdır. Önemli kararlar açık bir şekilde paydaşlara ve geniş piyasa etkisinin olduğu durumlarda kamuoyuna açıklanmalıdır.

Paydaş çıkarlarının belirlenmesi ve göz önüne alınması

S.2.7.1: FPA sistemin tasarımına, kurallarına, genel stratejisine ve önemli kararlarına ilişkin karar alma sürecinde katılımcıların ve diğer ilgili paydaşların meşru çıkarlarını nasıl belirlemekte ve göz önünde bulundurmaktadır?

Sistemin işleyişine ve uygulamaya yönelik kural, usul ve esasların açıklandığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları, Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanmakta ve daha sonra TCMB'nin onayına sunulmaktadır. Bu kapsamda paydaşların çıkarları denetim otoritesi tarafından da göz önünde

bulundurulmaktadır. Ayrıca, Takasbank'ın verdiği hizmetlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla sistem kuralları ile hizmet karşılığı almış olduğu ücret ve komisyonlar katılımcılara ve kamuya açıklanır, genel mektuplar ile duyurulur ve Takasbank web sitesinde yayınlanır.

Banka içinde Yönetim Kurulu Üyeleri dâhil tüm Banka personelinin müşteriler ile kendileri ile ve ortakları ile ilişkilerini düzenleyen Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi hazırlanmıştır. Ayrıca yine konu kapsamında Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Etik İlkeler Yönergesi ile Yönetim Kurulu bilgisi dâhilinde Takasbank Hediyeleşme Prosedürü hazırlanarak konu tüm yönleri ile detaylıca ele alınmıştır. Bu prosedür ve yönergeler tüm Banka personeline duyurulmakta ve değişiklik halinde YK onayına veya bilgisine sunulduktan sonra tüm Banka personeline duyuru yapılarak Banka içinde farkındalık sağlanmaktadır. İlgili yönergeler, Bankamız web sitesinde de yayımlanmaktadır.

Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

S.2.7.2: Yönetim kurulu dolaylı ve doğrudan katılımcıların ve diğer ilgili paydaşların görüşlerini nasıl dikkate almaktadır? Mesela katılımcılar risk yönetim komitesine, temerrüt yönetim grubu gibi kullanıcı komitelerine veya kamuoyu müzakeresi yoluyla karar alma süreçlerine dahil edilmekte midir? FPA ve paydaşlar arasındaki çıkar çatışmaları nasıl belirlenmekte ve nasıl ele alınmaktadır?

Sistemin işleyişine ve uygulamaya yönelik kural, usul ve esasların açıklandığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları, Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanmakta ve daha sonra TCMB'nin onayına sunulmaktadır. Bu kapsamda paydaşların çıkarları denetim otoritesi tarafından da göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca, Takasbank'ın verdiği hizmetlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla sistem kuralları ile hizmet karşılığı almış olduğu ücret ve komisyonlar katılımcılara ve kamuya açıklanır, genel mektuplar ile duyurulur ve Takasbank web sitesinde yayınlanır.

Sistem kurallarının katılımcıların ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılaması için Takasbank tarafından veya talep halinde katılımcılarla toplantılar düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

Banka içinde Yönetim Kurulu Üyeleri dâhil tüm Banka personelinin müşteriler ile kendileri ile ve ortakları ile ilişkilerini düzenleyen Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi hazırlanmıştır. Ayrıca yine konu kapsamında Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Etik İlkeler Yönergesi ile Yönetim Kurulu bilgisi dâhilinde Takasbank Hediyeleşme Prosedürü hazırlanarak konu tüm yönleri ile detaylıca ele alınmıştır. Bu prosedür ve yönergeler tüm Banka personeline duyurulmakta ve değişiklik halinde YK onayına veya bilgisine sunulduktan sonra tüm Banka personeline duyuru yapılarak Banka içinde farkındalık sağlanmaktadır. İlgili yönergeler, Bankamız web sitesinde de yayımlanmaktadır.

Ayrıca Banka'nın şeffaf, hesap verebilir, sorumlu ve adil şekilde yönetilmesine yol göstermek amacıyla oluşturulan kurumsal yönetim politikasının içeriğini, politika uyarınca kurulacak Kurumsal Yönetim Komitesinin görev ve sorumluluklarını, Banka'nın pay sahipleri, menfaat sahipleri, düzenleyici ve denetleyici otoriteleri, yönetici ve çalışanları ile ilişkilerinin dürüstlük, güvenilirlik, tarafsızlık, gizlilik, eşitlik ilkelerine göre düzenlenmesini, Banka'nın çevre ve sosyal yaşama dair sorumluluklarını kapsayan Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi oluşturulmuştur.

Bu Yönerge kapsamında belirlenen Kurumsal Yönetim Politikasına göre;

- a) Banka Üst Yönetimi ile yönetim kademelerinin tümünün, görevlerini etkin, adil, şeffaf, hesap verilebilir, çıkar çatışmalarından uzak bir şekilde yerine getirmesi amacıyla gerekli tedbirler alınır. Yönetim kademelerinin tümünün Banka yönetiminde üstlenmiş oldukları sorumlulukların gerektiği şekilde karar alabilmesine imkân sağlanır. Banka faaliyetleri hakkında objektif ve bağımsız değerlendirme yapabilecek nitelikleri haiz ve ilgili mevzuat ve Banka Ana Sözleşmesi uyarınca görev alacak Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi veya atanmasında ilgili mevzuatta öngörülen şartlara haiz olmaları ön koşulunun yanı sıra kurumsal yönetim uygulamaları çerçevesinde çıkar çatışmalarına neden olabilecek hususlar da ayrıntılı bir şekilde değerlendirilir.
- b) Banka faaliyetlerinde, ücret ve komisyon tarifelerinin belirlenmesinde, Banka ortakları ile Banka'ya ortak olmayan üyeler arasında herhangi bir ayırım yapılmaz. Ortaklar ve müşteriler ile ilişkiler adil, şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde yürütülür

Banka'nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirmeler yapmak ve Yönetim Kuruluna öneriler sunmak üzere, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulunca seçilecek en az 2 üyeden müteşekkil Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturulmuştur. Komite Başkanı'nın bağımsız Yönetim Kurulu üyesi olması, diğer üyenin/üyelerin ise icrai görevleri bulunmayan Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilmesi esastır. Kurumsal yönetim ilkelerine uyumun tam olarak sağlanamaması nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve çıkar çatışmalarını yönetmek için gerekli politikaların oluşturulmasını sağlar. Banka faaliyet ve işlemlerine ilişkin standartlar, politikalar, talimatlar ve uygulama usullerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi süreçlerini takip eder. Kurumsal yönetim uygulamaları konusunu oluşturan önemli şikâyet ve talepleri inceler, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini Yönetim Kuruluna sunar.

Bu süreçler Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesinde belirlenmiş olup, ilgili mevzuat tüm Banka personeline duyurulmuş ve her an ulaşılabilir durumdadır. Ayrıca yıllık faaliyet raporumuzda yer alan Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Beyanı da kamuya açıklanmaktadır.

S.2.7.3: FPA yönetim kurulu tarafından alınan kararları paydaşlara ve uygun olduğunda kamuoyuna ne ölçüde açıklamaktadır?

Takasbank'ın verdiği hizmetlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla sistem kuralları ile hizmet karşılığı almış olduğu ücret ve komisyonlar katılımcılara ve kamuya açıklanır, genel mektuplar ile duyurulur ve Takasbank internet sitesinde yayınlanır.

Kamuya açıklanacak verilerde tabi olunan BDDK, SPK ve TCMB mevzuatı gereği ticari sırların korunmasına dikkat edilir.

CPMI-IOSCO 2 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☐ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>
---	--	--	---	---

Prensip 3: Kapsamlı Risk Yönetimi Çerçevesi

FPA'lar; yasal risk, kredi riski, likidite riski, operasyonel risk ve diğer risklerin kapsamlı yönetimi için sağlam bir risk yönetim çerçevesine sahip olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA kendisini etkileyen veya kendisinden kaynaklanan çeşitli risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, izlenmesini ve yönetimini sağlayacak risk yönetim politikalarına, prosedürlerine ve sistemlerine sahip olmalıdır. Risk yönetim çerçeveleri dönemsel olarak gözden geçirilmelidir.

FPA'dan kaynaklanan veya FPA'yı etkileyen riskler

S.3.1.1: FPA'dan kaynaklanan veya FPA'yı etkileyen ne tür riskler bulunmaktadır?

Bankacılık mevzuatı kapsamında tanımlanan birinci yapısal blok riskleri ve ikinci yapısal blok riskleri Banka'yı etkileyen riskleri oluşturmaktadır. Banka'nın maruz kaldığı birinci yapısal blok riskleri kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk iken; ikinci yapısal blok riskleri ise likidite riski, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ve merkezi karşı taraf genel iş riskidir.

Banka'nın yapısı ve faaliyetleri gereği sunduğu hizmetlerde yaşanabilecek bir kesintinin tüm sermaye piyasalarını etkileyebilecek nitelikte olması nedeniyle iş sürekliliği risklerine özellikle önem atfedilmektedir. İş sürekliliği riskleri operasyonel risk içerisinde değerlendirilmektedir.

Takasbank bünyesinde etkin bir risk yönetimi fonksiyonunun oluşturulması ve bu fonksiyonun yeterliliğinin gözetim ve denetiminden en üst düzeyde sorumlu organ Yönetim Kurulu'dur. Yönetim Kurulu tarafından yapılan yukarıda (2.6 no'lu soru) tek tek sayılan düzenlemeler risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesi için kapsamlı, tutarlı ve sağlam bir risk yönetimi çerçevesi sunmaktadır. Takasbank'ın risk yönetim çerçevesi asgari yılda bir kez gözden geçirilerek güncelliği muhafaza edilmektedir. Risk yönetimi politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliği Yönetim Kurulu tarafından iç kontrol ve iç denetim fonksiyonları kullanılarak gözetim altında tutulmaktadır.

Risk yönetim politika, prosedür ve sistemleri

S.3.1.2: FPA'dan kaynaklanan veya FPA'yı etkileyen risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesine yardımcı olan politika, prosedür ve kontroller nelerdir?

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği uyarınca risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu Yönetmeliğe bağlı olarak hazırlanan Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca ise Banka'nın operasyonel risk ölçülmesi, izlenmesi, yönetilmesi ve kontrol edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinin işleyişine, sermaye yeterliliği politikasına, likidite ve fonlamaya ilişkin politikasına ve bu kapsamda hazırlanacak raporlara yönelik usul ve esaslar Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi'nde, Banka tarafından uygulanan stres testlerine ilişkin ilkeler, varsayımlar ve uygulamalar ise Takasbank Stres Testi Programı Politika ve Uygulama Usulleri Prosedürü'nde yer almaktadır.

İş Sürekliliği Yönetim Sistemine ilişkin stratejilerin belirlenmesine ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar için çerçeve politika ise Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi'dir. Bununla birlikte, Bankamızda Takasbank İş Sürekliliği Prosedürü, Takasbank İş Sürekliliği Planı, Takasbank Acil Durum Eylem Planı, Takasbank Bilgi Sistemleri Süreklilik Planı, Takasbank İş Sürekliliği İletişim Planı, Takasbank Salgın Hastalık Eylem Planı, Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ve Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da bulunmaktadır.

S.3.1.3: FPA tarafından çeşitli risklerinin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesine yardımcı olarak ne tür risk yönetim sistemleri kullanılmaktadır?

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka'nın her bir birimi tarafından servis ve alt servis bazlı olarak tanımlanan riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı aracılığıyla izlenmektedir. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka personelinin erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmektedir. Söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar yıllık iç denetim ve iç kontrol çalışmaları ile Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

S.3.1.4: Söz konusu risk yönetim sistemleri, FPA'nın ve uygun durumlarda FPA'nın katılımcıları ve bunların müşterileri gibi diğer ilgili tarafların maruz kaldığı risklerin toplulaştırılması imkanını nasıl sunmaktadır?

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka'nın servis ve alt servis bazlı riskleri Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, meydana gelen kayıplar ise Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda toplulaştırılmaktadır. Söz konusu veri tabanları incelendiğinde; çek takas sistemi kapsamında herhangi bir kaybın gerçekleşmediği ve operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde herhangi bir risk kaydı bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yıllık bazda gerçekleştirilen olağanüstü durum tatbikatlarına katılımcılar katılmaktadır.

Risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin incelenmesi

S.3.1.5: Risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin geliştirilmesi, onaylanması ve sürdürülmesi süreci ne şekilde işlemektedir?

Risk yönetimi politika ve prosedürleri Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanarak Denetim Komitesi'ne arz edilmekte olup, Denetim Komitesi tarafından uygun görülmesi halinde Yönetim Kurulu'na sunularak onaylanmaktadır. Yönetim Kurulu tarafından onaylanan politika ve prosedürler Banka'nın tüm personelinin erişebileceği bir ortama (sisteme) aktarılmakta ve personele e-posta aracılığıyla bildirilmektedir.

Maruz kalınan risklerin değerlendirilmesi için gerekli sistemin tesis edilmesinden, Bankanın risklerini sermaye düzeyi ile ilişkilendirecek bir sistemin geliştirilmesinden ve içsel politikalara uyumun izlenebilmesi için gerekli yöntemlerin belirlenmesinden Yönetim Kurulu sorumludur.

Bankanın taşıdığı risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için gerekli yöntem, araç ve uygulama usullerinin mevcut olup olmadığını değerlendirmek Denetim Komitesi'nin sorumluluğundadır.

Risk yönetiminde faaliyet kolu yönetimi, merkezi risk yönetimi fonksiyonu ve bağımsız gözden geçirmeden oluşan üçlü savunma hattı yaklaşımı kullanılır.

- Faaliyet kolu yönetiminde, Banka'nın her bir birimi tarafından sunulan ürün ve hizmetlerden, kullanılan süreç, insan kaynağı ve sistemlerden kaynaklanan riskler tespit edilerek, servis ve alt servis bazlı riskler ve kontroller tanımlanır ve Üst Düzey Yönetim bilgilendirilerek uygun aksiyonların alınması sağlanır.
- Merkezi risk yönetimi fonksiyonu, Banka içerisinde risk ve kontrol sistemlerinin tesis edilmesi, görev ve sorumlulukların ayrıştırılması ile süreç ve fonksiyonların onları icra eden operasyonel birimler dışında Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından gözden geçirilmesi yoluyla sağlanır.
- Bağımsız gözden geçirme süreci, risk yönetimi ve iç kontrol çerçevesinin tüm yönleriyle değerlendirilmesinden oluşur ve İç Denetim Birimi tarafından icra edilir.

S.3.1.6: FPA risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliğini ne şekilde değerlendirmektedir?

Politika, prosedür ve sistemlerin mevzuata uygunluğu ve güncel olması esas olup, Banka içi mevzuatın, görev tanımlarının ve iş akışlarının güncel tutulmasına ilişkin çalışmalar İç Kontrol ve Uyum Birimi'nin koordinasyonunda Banka'nın tüm birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Yönetim Kurulu; sürekli ve etkin bir şekilde, Banka'nın hedeflerine ulaşma derecesini, faaliyetlerini ve performansını değerlendirir, faaliyetlerin ilgili mevzuata, esas sözleşmeye, iç düzenlemeler ile oluşturulan politikalara uygunluğunu izler ve kontrol eder.

Denetim Komitesi, Yönetim Kurulu adına Banka'nın iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini gözetmekle görevlidir.

Risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliği rutin kontrol ve denetim faaliyetleri aracılığıyla İç Kontrol ve Uyum Birimi ile İç Denetim Birimi tarafından değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bağımsız denetçiler, iş sürekliliği ve bilgi güvenliği kapsamında dış denetçiler ile düzenleyici ve denetleyici otoriteler tarafından da söz konusu hususlar denetlenmektedir.

S.3.1.7: Risk yönetim politika, prosedür ve sistemleri FPA tarafından ne sıklıkta gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir? Söz konusu gözden geçirme çalışmaları, risk yoğunlaşmasındaki dalgalanmaları, değişen çevresel koşulları ve piyasa uygulamalarını ne şekilde göz önünde bulundurmaktadır?

Risk yönetimi politika, prosedür ve sistemleri asgari yıllık bazda olmak üzere, gerekli görülen sıklıkta (Örneğin değişen piyasa koşulları veya finansal bozulmalar sebebiyle) gözden geçirilmektedir.

Takasbank'ın risk yönetim çerçevesi asgari yılda bir kez gözden geçirilerek güncelliği muhafaza edilmektedir. Risk yönetimi politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliği Yönetim Kurulu tarafından iç kontrol ve iç denetim fonksiyonları kullanılarak gözetim altında tutulmaktadır.

Temel Husus 2: FPA, katılımcılarını ve ilgili durumlarda katılımcıların müşterilerini, FPA'ya yükledikleri riskleri yönetmeleri ve sınırlandırmaları hususunda teşvik etmelidir.

S.3.2.1: FPA katılımcılarına ve ilgili durumlarda bunların müşterilerine FPA'ya yükledikleri riskleri yönetmelerini ve sınırlandırmalarını teminen hangi bilgileri sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sisteminde merkezi karşı taraf hizmeti vermemektedir. Ancak Çek Takas sisteminde katılımcıların yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması kurulmuş olup, katılımcılar bulundurmamakla yükümlü oldukları garanti mekanizması katkı patı tutarlarını, yatırmış oldukları teminatların değerlendirilmiş hallerini ve margin call durumunda eksik teminat yükümlülüklerini Takasbank ekranları vasıtasıyla izleyebilmektedirler.

Söz konusu uygulamaya ilişkin esaslar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin esaslar" başlıklı Dördüncü Bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

S.3.2.2: FPA katılımcılarına ve ilgili durumlarda bunların müşterilerine FPA'ya yükledikleri riskleri izlemelerini ve yöntemlerini teminen hangi teşvikleri sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sisteminde merkezi karşı taraf hizmeti vermemektedir. Çek Takas sisteminin katılımcıları bankalar olup, bankaların müşterilerine karşı yükümlüklerinden sorumlu değildir. Katılımcıların yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması kurulmuş olup, katılımcılar bulundurmamakla yükümlü oldukları garanti mekanizması katkı patı tutarlarını, yatırmış oldukları teminatların değerlendirilmiş hallerini ve margin call durumunda eksik teminat yükümlülüklerini Takasbank ekranları vasıtasıyla izleyebilmektedirler.

Söz konusu uygulamaya ilişkin esasların yer aldığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve güncel hali banka web sitesinde erişilebilir halde yer almaktadır.

S.3.2.3: FPA politika ve sistemlerini, katılımcılarının ve ilgili durumlarda bunların müşterilerinin risklerini yönetmelerinde ve sınırlandırmalarında etkin olarak kullanabilmeleri için ne şekilde tasarlanmaktadır?

Takasbank Çek Takas Sisteminde merkezi karşı taraf hizmeti vermemektedir. Ancak katılımcıların yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması kurulmuş olup, katılımcılar bulundurmamakla yükümlü oldukları garanti mekanizması katkı patı tutarlarını, yatırmış oldukları teminatların değerlendirilmiş hallerini ve margin call durumunda eksik teminat yükümlülüklerini Takasbank ekranları vasıtasıyla izleyebilmektedirler.

Söz konusu uygulamaya ilişkin esaslar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin esasalar" başlıklı Dördüncü Bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Sistem Kuralları genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve güncel hali banka web sitesinde erişilebilir halde yer almaktadır

Temel Husus 3: FPA, karşılıklı bağımlılığın sonucunda diğer kuruluşlardan (diğer FPA'lar, mutabakat bankaları, likidite sağlayıcıları ve servis sağlayıcıları vb.) kaynaklanan ve bu kuruluşlara yüklediği önemli riskleri düzenli olarak gözden geçirmeli ve söz konusu risklere yönelik uygun risk yönetim araçları geliştirmelidir.

Önemli riskler

S.3.3.1: FPA, karşılıklı bağımlılığın bir sonucu olarak diğer kuruluşlardan kaynaklanan ve bu kuruluşlara yüklediği önemli riskleri nasıl tanımlamaktadır? FPA'nın bu kapsamda tanımlamış olduğu önemli riskler nelerdir?

Çek takas hizmeti kapsamında mutabakatın nihayete erdirilmesi çerçevesinde TCMB EFT sistemi kullanılmaktadır. Takasbank TCMB tarafından kritik katılımcı olarak belirlenmiştir. Herhangi bir şekilde EFT sisteminin çalışmaması durumunda mutabakatın tamamlanması gerekmektedir. Bu çerçevede; gerek kritik katılımcı olmamız gerekse verdiğimiz hizmetin sürekliliğinin sağlanması kapsamında her yıl TCMB tarafından planlanan TCMB Ödeme Sistemleri İş Sürekliliği testlerine kritik katılımcı olarak katılım sağlanmaktadır. İlgili testlerde EFT sisteminin çalışmaması halinde ödeme ve transferlerin ne şekilde yapılacağı planlanan senaryolar çerçevesinde test edilmektedir.

Takasbank

S.3.3.2: Söz konusu riskler nasıl ölçülmekte ve izlenmektedir? FPA söz konusu riskleri ne sıklıkta gözden geçirmektedir?

Borsa İstanbul Veri Merkezi ile Ankara'da yer alan Olağanüstü Durum Veri Merkezi arasında yedekli hatların tesis edilmiş olması nedeniyle Banka'ya verilen destek hizmetlerinin aksamaması durumunda ikincil veri merkezinde bulunan sistemler üzerinden hizmetler verilebilmektedir. Ayrıca dış kaynaklı hizmet kesintileri iş sürekliliği kapsamında altı aylık bazda takip edilmekte olup, sonuçlarını içeren Özet BS Risk Değerlendirme Raporu asgari yıllık periyotta Yönetim

Kurulu'na sunulmaktadır. Ek olarak Bilgi Teknolojilerine ilişkin 6 aylık Risk Değerlendirme Raporları, Takasbank süreklilik-güvenilirlik raporu ve sızma testi raporu ile birlikte TCMB'ye iletilmektedir.

Riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı aracılığıyla izlenmekte olup, Banka'nın Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda TCMB kaynaklı herhangi bir kayıp bulunmamaktadır.

Destek hizmetlerine yönelik olarak, BDDK tarafından yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik uyarınca yıllık bazda risk yönetimi programı oluşturulmakta ve destek hizmeti alınan kuruluşlar hakkında Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan Risk Analizi Raporu ve destek hizmetini alan ilgili birimce hazırlanan teknik yeterlilik raporu asgari yılda bir kez Denetim Komitesi değerlendirme raporu ekinde Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Bununla birlikte, Banka tarafından tedarikçilerin kritiklik seviyeleri tespit edilmekte ve önemli tedarikçiler belirlenmektedir.

Dış hizmet sağlayıcılarla yapılan sözleşmelerde karşı tarafın yükümlülükleri açıkça belirlenmiş olup, hizmetin kritikliğine göre farklı hizmet seviye anlaşması hükümleri (müdahale şekli ve süresi, bakım koşulları ve cezai hükümler gibi) sözleşmede yer almaktadır. Hizmet seviyesi anlaşması hükümlerine uyumun takibi açısından hazırlanan Raporlar için gerekli aksiyonların alınmasının sağlanmasını teminen Satınalma ve İdari İşler Ekibi'ne iletilmektedir. Bu süreçler ile tedarikçi performanslarının değerlendirilmesine, önemlilik analizlerinin yapılmasına, teknik yeterlilik raporlarının ve bilgi notlarının (risk değerlendirmesi ve çıkış stratejisi vb. hususları içeren) hazırlanmasına ilişkin süreçler Takasbank Satın Alma Yönergesi, Takasbank Satın Alma Prosedürü, Takasbank Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Prosedürü, Takasbank Destek Hizmeti ve Dış Hizmet Alım Prosedürü ile Takasbank Dış Hizmet Alımlarına İlişkin Hizmet Seviyesi Anlaşmaları Prosedürü'nde detaylı bir şekilde yer almaktadır.

Risk yönetim araçları

S.3.3.3: Diğer kuruluşlarla karşılıklı bağımlılıktan kaynaklanan risklerle ilgili olarak FPA hangi risk yönetim araçlarını kullanmaktadır?

Banka'nın maruz kaldığı/kalabileceği operasyonel riskler satın alınan sigorta poliçeleri ile büyük ölçüde teminat altına alınmaktadır. Bu kapsamda Banka tarafından Elektronik Cihaz Sigorta Poliçesi ile Kapsamlı İşyeri Sigorta Poliçesi yaptırılmış olup, elektronik/taşınabilir cihaz, yangın, deprem, sel/su basması, grev, lokavt, kargaşalık, halk hareketleri, kötü niyetli hareketler ve terör, kar ağırlığı, dahili su, fırtına, duman, yer kayması, hava ve kara taşıtları çarpması, enkaz kaldırma, kiracılık/komşuluk mali mesuliyet, hırsızlık, cam kırılması, üçüncü şahıs mali sorumluluk, işveren mali sorumluluk, makine kırılması ile ferdi kaza durumları ve kayıpları teminat altına alınmıştır.

Ayrıca Takasbank, BİAŞ ve MKK tarafından ortak olarak satın alınan "Kapsamlı Suç ve Mesleki Sorumluluk Sigorta Poliçesi" ve "Yönetici Sorumluluk Sigorta Poliçesi" bulunmakta olup, emniyeti suistimal, taşıma da dâhil olmak üzere kıymet kaybı ve hatalı transfer sebebiyle oluşacak

hırsızlık riskleri, kişilere, kıymetlere ve siber saldırı tehditleri, sahtecilik, sahte evrak, bilgisayar ve telefon suçları ile veri koruması riskleri teminat altına alınmıştır.

Bununla birlikte, Banka, hizmetin kritikliğine göre tedarikçi firmalardan/destek hizmeti şirketlerinden temin edilen hizmetler dolayısıyla maruz kalınabilecek risklerden dolayı oluşabilecek zararların tazmin edilebilmesi amacıyla ilgili şirketlerden sorumluluk sigortası da yaptirmalarını talep edebilmektedir.

S.3.3.4: Söz konusu risk yönetim araçlarının etkinliğini FPA nasıl değerlendirmektedir? Söz konusu risk yönetim araçlarını FPA nasıl gözden geçirmektedir? Gözden geçirme çalışmaları ne sıklıkta yürütülmektedir?

Satın alınan sigorta poliçeleri yıllık bazda yenilenmekte olup, Banka'nın yeni ürün veya hizmetleri sebebiyle sigorta kapsamına alınması gereken faaliyetleri de dâhil olmak üzere tüm hizmetler çerçevesinde söz konusu süreç yıllık bazda gözden geçirilmektedir.

Temel Husus 4: FPA, kritik faaliyet ve hizmetlerini süreklilik içerisinde sağlamasını engelleyecek muhtemel senaryoları tanımlamalı ve çeşitli yeniden yapılandırma veya faaliyetlerin düzenli şekilde yavaşlatılması seçeneklerinin etkinliğini değerlendirmelidir. FPA, söz konusu değerlendirmenin sonuçlarına bağlı olarak yeniden yapılandırma (recovery) veya faaliyetlerini düzenli şekilde yavaşlatma (orderly wind-down) için uygun planlar hazırlamalıdır.

FPA'nın kritik faaliyetlerini ve hizmetlerini yerine getirmesini engelleyecek senaryolar

S.3.4.1: FPA, kritik faaliyetlerini ve hizmetlerini yerine getirmesini engelleyecek potansiyel senaryoları nasıl tanımlamaktadır? Bu kapsamda hangi senaryolar tanımlanmış bulunmaktadır?

Bankamız iş sürekliliği yönetim sisteminde (İSYS) kesinti senaryoları, hizmetlerin verilisinde gerekli olan kaynakların (varlık) belirlenmesi ve bu kaynakların herhangi bir sebeple mevcut olamaz, görevini yerine getiremez olması durumlarının tüm taraflarca değerlendirilmesi ile belirlenir. Bankamızda kaynaklar temelde 6 kategoride gruplanmıştır:

- Finansal Varlıklar (Para),
- İnsan Kaynağı,
- Tesis (çalışma ortamları ve donanımlar),
- Teknoloji (uygulamalar, altyapılar ve ilişkili tüm BT varlıkları),
- Tedarikçiler (Türk Telekom vb.) ve
- Hizmetlerimiz Kaynaklı Bağımlı Olduğumuz Dış Kurumlar

Her bir kaynağın geçici veya kalıcı olarak ortadan kalkmasına sebep olabilecek durumlar gerek hizmet yöneticileri tarafından Operasyonel Risk Veri Tabanı çalışmalarında, gerekse İSYS Ekibi tarafından iş sürekliliği bakış açısıyla analiz edilmekte ve riskler tanımlanarak yıllık olarak gözden geçirilmektedir. İş sağlığı ve güvenliği riskleri de ilgili birim olan İnsan Kaynakları Bölümünün riskleri arasına dahil edilerek kapsam içine alınmaktadır. İSYS Ekibi aynı zamanda ilgili parti analizi çalışması ile kurum dışı tüm paydaşları (komşular, ortaklar, düzenleyiciler, yasal otoriteler,

çalışanlar ve aileleri, tedarikçi grupları gibi) değerlendirerek iş sürekliliği risklerini zenginleştirmektedirler.

Takasbank'ta 23 farklı iş sürekliliği kesinti senaryosu tanımlanmış olup, aşağıdaki gibidir:

- Banka binasının genel olarak kullanılamaması (binanın depreme maruz kalması veya deprem tehlikesi altında olması, bina önünde terör eylemi, doğa olayları sebebiyle bankaya ulaşım sağlanamaması, binada yangın, sel baskını/tehlikesi veya çalışan güvenliğini tehlikeye atabilecek başka durumlar olması, güç kaynaklarının çalışmaması sonucu elektrik verilememesi)
- Birincil Veri Merkezinde (BVM) yer alan sistemlerin ve yedeklerinin çalışmaması (depreme maruz kalma, yangın, sel baskını, güç kesintisi)
- Birincil Veri Merkezi (BVM) firewall, omurga switch, load balancer, sanallaştırma sistemlerinde ve aynı zamanda bunların BVM'de bulunan yedeklerinde konfigürasyon / donanım / yazılım sorunu
- Birincil Veri Merkezi (BVM) birincil ve aynı zamanda yedek sanallaştırma sisteminin çalışmaması
- Bankacılık veri tabanı sunucularında donanım / konfigürasyon / yazılım sorunu
- Bankacılık veri tabanında yer alan verinin bütünlüğünün bozulması (bilgi güvenliği ihlali, insan / süreç / uygulama hatası)
- Uygulama ve / veya web ve/veya kuyruk sunucularında ve aynı zamanda yedeklerinde donanım / konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- İnternet ve lokal router'lar ve bunların yedeklerinde donanım/ konfigürasyon/ yazılım kaynaklı sorun sebebi ile katılımcı ve diğer paydaş erişimlerinin kesilmesi, içeriden internete erişilememesi
- Borsa İstanbul BVM extranet hatlarında ve aynı zamanda bunların BVM yedeklerinde oluşan sorun
- MKK mesajlaşması kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- BISTECH uygulama ve / veya kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- EFT GW uygulama ve / veya kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- SWIFT Backoffice ile SWIFT uygulama ve / veya kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- SWIFT veri tabanı sunucularındaki verinin bütünlüğünün bozulması (bilgi güvenliği ihali, insan / süreç hatası)
- BISTECH donanımlarının birincillerinin yanında yedeklerinde de oluşan sorun
- Uygulamaların çalışması için gerekli olan objelerden (exe, stored procedure, tablo vb) bir veya birden fazlasının bozulması / silinmesi
- TCMB ile veri iletişimini sağlayan mesajlaşma arayüz sisteminde sorun
- EPIAŞ ile aramızdaki webservis mesajlaşmasında veya iletişim hatlarında sorun

- SWIFT iletişimde servis sağlayıcı kaynaklı sorun
- Etki alanı (domain) sunucusu ve yedeğinde aynı anda oluşan donanım sorunu
- İşletim sistemi (Linux, Windows) konfigürasyon datasının ve/veya yazılımının bozulması sorunu
- İnternet servis sağlayıcı kaynaklı olarak banka içi ve dışı internet erişim sorunu
- Bankanın dışarıya açık servislerine hizmet durdurma atakları (DOS, DDOS, hackleme, vb) gerçekleştirilmesi sonucunda kritik servislerimizin çalışamaz hale gelmesi veya performans problemi oluşması sorunu

S.3.4.2: Bahse konu senaryolar, FPA'nın maruz kaldığı doğrudan kendisinden kaynaklanan ve kendisi dışındaki risklerin her ikisini de kapsayacak şekilde nasıl göz önünde bulundurmaktadır?

S.3.4.1 maddesinde yer verilen kesinti senaryoları Operasyonel Risk Veritabanında tanımlanan tüm riskleri kapsayacak şekilde analiz edilmiş ve belirlenmiş olup, FPA'nın maruz kaldığı bağımsız ve ilgili riskleri kapsamaktadır.

Faaliyetleri yeniden yapılandırma veya düzenli şekilde yavaşlatma planları

S.3.4.3: Faaliyetlerin düzenli şekilde yavaşlatılması veya yeniden yapılandırılması için FPA ne tür planlara sahiptir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin "Sistem İşleticisinin Faaliyet Esasları" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı hazırlanmakta ve Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Bununla birlikte, faaliyetlerin düzenli bir şekilde yavaşlatılmasına ilişkin olarak İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı hazırlanarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

S.3.4.4: FPA'nın faaliyetlerin yeniden yapılandırılması veya düzenli şekilde yavaşlatılması stratejileri FPA'nın kritik faaliyet ve servislerini yerine getirmeyi sürdürmesini nasıl sağlamaktadır?

Bankamızın güçlü sermaye yapısı göz önünde bulundurularak, yeniden yapılandırma planı faaliyetlerin yavaşlatılmasına mahal vermeyecek şekilde; planda yer alan aksiyonların uygulanarak hizmetin devamlılığını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bununla birlikte, Bankamız tarafından iş riski ve yeniden yapılanma maliyeti karşılığı da tahsis edilmektedir.

Bununla birlikte, faaliyetlerin düzenli bir şekilde yavaşlatılmasına ilişkin olarak İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı hazırlanarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Söz konusu plan, Takasbank'ın yürüttüğü MTK faaliyetlerinin sonlandırılmasında, SPK tarafından yasal düzenlemelerle belirlenen aksiyon adımlarını ve Takasbank'ın yürüttüğü ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin faaliyetlere TCMB tarafından verilen izinlerin iptali/başka kurumlara devri halinde Ödeme Sistemleri Kanunu uyarınca alınacak aksiyon adımlarını içermektedir.

S.3.4.5: FPA'nın faaliyetlerin yeniden yapılandırılması veya düzenli şekilde yavaşlatılması planları nasıl gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir? Planlar ne sıklıkta gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı yıllık bazda gözden geçirilerek güncellenmekte olup, Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Benzer şekilde hazırlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da yıllık bazda gözden geçirilmektedir.

CPMI-IOSCO 3 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☐ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>
---	---	--	---	---

Prensip 4: Kredi Riski

FPA; katılımcılarından ve kendi yürüttüğü ödeme, takas ve mutabakat işlemlerinden kaynaklanacak kredi risklerini etkin bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve yönetmelidir. FPA her bir katılımcısından kaynaklanacak riskleri yüksek bir güvenilirlik seviyesinde tam olarak karşılayabilecek yeterli finansal kaynağa sahip olmalıdır. Ayrıca, risk profili yüksek daha karmaşık faaliyetleri olan veya birden fazla ülkede sistemik öneme sahip bir MKT toplamda en büyük kredi riskini yaratabilecek iki katılımcının ve bunların iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa şartlarında temerrüde düşmesi durumunu içeren, ancak bununla sınırlı olmayan geniş kapsamlı stres senaryolarında ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamaya yetecek ilave finansal kaynak bulundurmalıdır. Diğer MKT'ler ise en azından temerrüde düşmesi durumunda en büyük kredi riskini oluşturacak bir katılımcısının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşme olasılığını dikkate alarak ortaya çıkacak ihtiyaçları karşılamaya yetecek finansal kaynağı hazır bulundurmalıdır.

Temel Husus 1: FPA; sistem katılımcılarından dolayı maruz kalacağı ve sistemde yürütülen ödeme, takas ve mutabakat işlemleri neticesinde oluşacak kredi risklerini yönetebilmek için güçlü bir çerçeve oluşturmalıdır. Kredi riski, bugünkü risklerden veya gelecekteki risklerden yahut her ikisinden kaynaklanabilir.

S.4.1.1: FPA'nın katılımcılarından dolayı maruz kalacağı ve ödeme, takas veya mutabakat süreçlerinden kaynaklanacak mevcut veya gelecekteki muhtemel kredi risklerini yönetmek için sahip olduğu çerçeve nedir?

Kredi riski yönetim çerçevesi Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Bu kapsamda Banka faaliyetlerinin yasal ve içsel sermaye sınırlarını aşmayacak ve Yönetim Kurulu tarafından genel ve risk türleri bazında tesis edilen risk iştahlarının altında kalacak şekilde sürdürülmesi Banka'nın risk türü bazında risk politikalarını oluşturmaktadır.

Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik uyarınca hazırlanan İSEDES Raporu'nda Banka'nın maruz kalacağı riskler için gelecek üç yıllık dönemde ihtiyaç duyacağı sermaye miktarı baz, olumsuz ve aşırı olumsuz senaryolar için hesaplanmaktadır. Tabii olunan mevzuat gereği mevcut sermaye yeterliliği düzeyinin İSEDES çerçevesinde hesaplanan hedef oranın altında kalması durumunda, ivedilikle hedef oranın üzerine çıkılmasını sağlayacak bir aksiyon planı hazırlanmakta ve BDDK'ya sunulmaktadır. Banka'da, mevcut sermaye yeterliliği düzeyinin hedef oranın altında kaldığı herhangi bir durum yaşanmamıştır.

S.4.1.2: Söz konusu çerçeve, değişen piyasa şartları, piyasa uygulamaları ve yeni ürünler ışığında hangi sıklıkla gözden geçirilmektedir?

Risk yönetimi süreci ile politika ve uygulama usullerinin değişen koşullara uyum sağlaması zorunludur. Yönetim Kurulu söz konusu politika ve uygulama usullerinin yeterliliğini düzenli olarak değerlendirir ve gerekli değişiklikleri yapar.

Kredi riski iştahi asgari yılda bir kez gözden geçirilir. Kredi riski limitleri ve sinyal değerleri, piyasa koşulları ve Banka stratejisindeki değişimlere göre gözden geçirilir.

Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi uyarınca İSEDES, yıllık periyotlarda gözden geçirilir. Banka'nın stratejilerinde, iş planında, faaliyet çevresinde ya da İSEDES kapsamında kullandığı varsayım ve yöntemler üzerinde önemli ölçüde etki doğurabilecek herhangi bir değişiklik olması halinde periyodik gözden geçirme beklenmeden İSEDES'te gerekli düzeltmeler yapılır.

Kredi riskine yönelik aksiyonların yer aldığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı ise Risk Yönetimi Birimi koordinasyonunda Banka'nın ilgili tüm birimlerinin katılımıyla en az yılda bir kez gözden geçirilir.

Temel Husus 2: FPA kredi risklerinin kaynağını tespit ederek; bu riskleri düzenli bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve bu riskleri kontrol altında tutabilmek için gerekli risk yönetimi araçlarını kullanmalıdır.

S.4.2.1: FPA kredi riskinin kaynaklarını nasıl tanımlamaktadır ve bu kapsamda tanımlanan risk kaynakları nelerdir?

Takasbank, sistem katılımcısı bankaların Takasbank'a karşı olan mutabakat yükümlülüklerini tam veya zamanında yerine getirememesi durumunu kredi riski olarak tanımlamaktadır. Kredi riskinin kaynağı sistem katılımcısının Takasbank'a olan yükümlülüklerin tam veya zamanında yerine getirememesi olabileceği gibi bu riskler karşılığında teminat olarak alınan varlıkların değerlerinde yaşanan düşüşün herhangi bir temerrüt halinde olası zararı karşılayacak büyüklükte olmaması durumu da olabilecektir.

Bununla birlikte sistem katılımcıları tarafından Takasbank'a tevdi edilen işlem teminatları ve garanti fonu katkı payları değerlendirilmek veya muhafaza edilmek üzere belli kuruluşlardaplaste edilmektedir. Bununla birlikte Takasbank'ın bankacılık faaliyetleri kapsamında plasmanişlemleri bulunmaktadır. Plasman işlemleri çerçevesinden ilgili kuruluşların Takasbank'a karşı geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde Takasbank kredi riski ile karşı karşıya kalabilecektir.

S.4.2.2: FPA kredi riskini nasıl ölçmekte ve bu riskleri nasıl izlemektedir? FPA bu riskleri hangi sıklıkla yeniden hesaplamakta ve hangi sıklıkla yeniden hesaplayabilmektedir? Bilgiler nasıl güncel tutulmaktadır?

Banka'da kredi riski, BDDK tarafından yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ve alt düzenlemeleri ile belirtilen hususlar çerçevesinde standart yaklaşım kullanılarak aylık bazda ölçülmekte ve BDDK tarafından tasarlanan yasal formlar aracılığıyla BDDK'ya bildirilmektedir.

Bununla birlikte, Banka Yönetim Kurulu tarafından kredi riskinin kontrol edilmesine yönelik olarak beş adet yoğunlaşma limiti ile sinyal değeri tesis edilmiştir. Söz konusu kredi riski yoğunlaşma limit değerlerinin takibi Risk Yönetimi Birimi tarafından gerçekleştirilmekte olup, Üst Düzey Yönetime ve Banka'nın ilgili birimlerine günlük bazda e-posta ile bildirilmektedir.

Risk Yönetimi Birimi tarafından sinyal değer aşmaları Denetim Komitesi'ne, Üst Düzey Yönetim'e ve riskten sorumlu ilgili birim yöneticilerine e-posta ile bildirilmektedir. Tahsis edilen risk limitlerinde ve risk iştahında aşım meydana gelmesi halinde gerekli tedbirlerin alınması için Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Düzey Yönetim'e ve Yönetim Kurulu'na bildirim yapılmak üzere Denetim Komitesi'ne yazılı bilgi verilir.

Kredi riski limitleri ve sinyal değerleri piyasa koşulları ve Banka stratejisindeki değişimlere göre gözden geçirilmekte olup, gözden geçirme süreci, limitlerin, riskler ve Banka'nın risk iştahı karşısında anlamlı ve yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılmaktadır. Kredi riski limitlerinin gözden geçirilmesindeki asli sorumluluk ile Banka tarafından üstlenilen risklerin, risk limitleri dâhilinde olduğuna ve Banka Üst Yönetim'i tarafından izlendiğine ilişkin gözetim sorumluluğu Yönetim Kurulu'na aittir.

S.4.2.3: FPA tanımlanmış kredi riski kaynaklarını kontrol etmek için hangi araçları kullanmaktadır (Örnek olarak, RTGS veya DvP mekanizmaları kullanmak, gün içi kredileri ve net borç tutarını sınırlamak, yoğunlaşma limitleri belirlemek, günlük ya da gün içi pozisyonları piyasaya göre değerlemek gibi) ve FPA bu araçların etkinliğini nasıl ölçmektedir?

Kredi riski ile ilişkili bankacılık faaliyetleri iş birimleri tarafından risk odaklı bakış açısıyla idame ettirilmektedir. İş birimlerince gerçekleştirilen kontrollere ek olarak birimlerin faaliyetleri, Yönetim Kurulu adına inceleme ve denetim yapan İç Denetim Birimi tarafından dönemsel olarak denetlenmekte, İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından da belirli periyotlar dâhilinde riske dayalı olarak kontrol edilmektedir.

Temel Husus 3: Bir ödeme ya da menkul kıymet mutabakat sistemi her bir katılımcıdan kaynaklanacak mevcut ve varsa gelecekte ortaya çıkabilecek riskleri yüksek bir güvenilirlik seviyesinde teminat veya benzeri finansal kaynaklar ile karşılamalıdır. Mutabakat garantisi bulunmayan ancak katılımcıların sistemdeki ödeme, takas ve mutabakat süreçlerinden dolayı kredi riskine maruz kaldıkları netleştirme (gecikmeli net mutabakat-DNS) usulüne göre çalışan ödeme veya menkul kıymet mutabakat sistemleri, kredi risklerini karşılayabilecek finansal kaynaklara sahip olmalıdır.

Her bir katılımcıdan kaynaklanacak risklerin karşılanması

S.4.3.1: Ödeme / menkul kıymet mutabakat sistemi her bir katılımcıdan kaynaklanan mevcut ve varsa gelecekte ortaya çıkabilecek potansiyel riskleri ne şekilde karşılamaktadır? FPA'nın bu riskleri karşılamada kullandığı finansal kaynaklar nelerden oluşmaktadır? Bu finansal kaynaklar ne ölçüde erişilebilir?

Takasbank Çek Takas sistemi kapsamında maruz kaldığı kredi risklerini aşağıdaki hususlar çerçevesinde yönetmektedir.

- Katılımcılar, takas işlemlerinin sonuçlandırılmasına yönelik risklerinden kaynaklanan olası temerrütlerine karşılık olarak garanti mekanizması katkı payı yatırmak zorundadır.
- Takasbank, belirlenen katkı payı tutarının yeterliliğini devamlı olarak izler ve piyasa koşullarını gözeterek gerektiğinde katkı payı seviyelerinde değişikliğe gidebilir.

- Garanti mekanizması katkı payı tutarı, her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.
- Sistem katılımcıların ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir.
- Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır.
- Garanti mekanizması katkı payı olarak yatırılan varlıklar cari piyasa fiyatları ile günlük değerlendirilmekte, katkı payı açığı oluşan hesaplar için teminat tamamlama çağrısı yapılmaktadır.

S.4.3.2: Bu finansal kaynaklar ödeme/menkul kıymet mutabakat sisteminin mevcut ve varsa gelecekteki risklerinin tamamını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde ne düzeyde karşılamaktadır? Ödeme/menkul kıymet mutabakat sistemi finansal kaynaklarının yeterliliğini hangi sıklıkla değerlendirmektedir?

Takasbank, çek takas sisteminde finansal kaynaklarının yeterliliğini yıllık olarak sınamaktadır. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bu doğrultuda, çek takas sistemi özelinde aşağıda yer aldığı gibi bir stres testi programı uygulanmaktadır.

- Stres testleri ile mevcut ve potansiyel finansal kaynakların yeterliliği, piyasa koşulları altında oluşan sistem katılımcılarının mutabakat yükümlülükleri göz önüne alınarak test edilir.
- Stres testi programı ile çek takas sistemi için oluşturulan garanti mekanizması büyüklüğünün sistem katılımcılarının temerrüdü durumunda yeterliliği analiz edilir.
- Stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Temel Husus 7: FPA, katılımcılarının bireysel olarak yahut birlikte temerrüde düşmeleri sonucu FPA'ya olan yükümlülüklerinden dolayı oluşabilecek kredi kayıplarını eksiksiz olarak ele alan açık kural ve prosedürler oluşturmalıdır. Söz konusu kural ve prosedürler, (mevcut yöntemlerle) karşılanamayan kredi kayıplarının temerrüde düşen katılımcılara nasıl dağıtılacağını ve likidite sağlayan kurumlardan ödünç alınan fonların nasıl geri ödeneceğini kapsayacak şekilde belirlenmelidir. Ayrıca söz konusu kural ve prosedürler, stres durumunda kullanılmış olan finansal kaynakların FPA'nın faaliyetlerini güvenli ve

güçlü bir şekilde sürdürmeye devam edebilmesi için tekrar yerine konulması sürecini de içermelidir.

Kredi kaybının dağıtımı

S.4.7.1: FPA'nın kural ve prosedürleri katılımcıların bireysel olarak yahut birlikte temerrüde düşmeleri sonucunda FPA'ya olan yükümlülükleri nedeniyle karşılaşılabileceği tüm kredi kayıplarını açık bir şekilde nasıl kapsamaktadır? Söz konusu kural ve prosedürler, (mevcut yöntemlerle) karşılanamayan kredi kayıplarının nasıl ve hangi sırayla dağıtılacağını ve likidite sağlayan kurumlardan ödünç alınan fonların nasıl geri ödeneceğini ne şekilde açıklamaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı 5'inci bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır. Bu kapsamda, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynakların kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilmektedir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Çek takas sisteminde temerrüt yönetim kaynakları garanti mekanizması ile sınırlıdır.

Finansal kaynakların yeniden temini

S.4.7.2: FPA'nın stres durumunda kullanılmış olan finansal kaynakların yerine konulması sürecine ilişkin kural ve prosedürleri nelerdir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı" başlıklı 29'uncu maddesi kapsamında, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılır. Takasbank'ın garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısını elektronik ortamda göndermesini müteakip, katılımcının başkaca bir ihbar ve bildirim gerek kalmaksızın çağrıyı aldığı kabul edilir. Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanır.

CPMI-IOSCO 4 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)

Prensip 5: Teminat

Kendisinin veya katılımcılarının kredi riskini yönetmek için teminata gereksinimi olan bir FPA, düşük kredi, likidite ve piyasa risklerine sahip olan teminatları kabul etmelidir. Söz konusu FPA, aynı zamanda ihtiyatlı iskonto oranları (haircut) ve yoğunlaşma limitleri oluşturmalı ve uygulamalıdır.

Temel Husus 1: FPA düzenli olarak teminata kabul ettiği varlıkları genel olarak düşük kredi, likidite ve piyasa riskine sahip olan varlıklarla sınırlamalıdır.

S.5.1.1: İstisnai sebeplerle kabul edilebilecek teminatlar da dahil olmak üzere, FPA belli bir varlığın teminat olarak kabul edilip edilmeyeceğini nasıl belirlemektedir? FPA, istisnai sebep olarak nitelendirilecek durumları nasıl belirlemektedir? FPA, bu saptamaları hangi sıklıkla yeniden ayarlamaktadır? FPA, hangi sıklıkla istisnai sebeple teminat kabul etmektedir ve bu türde teminat kabullerine limit koymuş mudur?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesi uyarınca, sistem işleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesi ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26. Maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda sayılanlar dışında herhangi bir varlığın teminat olarak kabulü ancak Bankamız Yönetim Kurulu ve TCMB onayı ile mümkün olabilecektir.

Kabul edilen teminatlarla ilgili genel kuralların tatbik edilmediği istisnai bir uygulama bulunmamaktadır.

S.5.1.2: Getirilen teminatın kabul kriterlerini karşılaması için, FPA teminatı nasıl izlemektedir?

Teminatlarla ilgili tüm parametreler Takasbank sistemine tanımlı vaziyette bulunmakta, manuel yürütülen bir süreç bulunmamaktadır. Dolayısıyla teminata kabul edilmeyen varlıkların teminat olarak yatırılması sistemsiz olarak mümkün değildir.

S.5.1.3: FPA, olası ters eğilim riskini nasıl tanımlamakta ve asgari düzeye indirgemektedir - örneğin kabul ettiği teminatı sınırlamak gibi (teminat yoğunlaşma limitlerini içerecek şekilde)?

Spesifik ters eğilim riski; alınan teminatın piyasa değeri ile maruz kalınan riskin cari değeri arasında ters yönlü korelasyon bulunmasından kaynaklanabilecek risk olup, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26.

Maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

Temel Husus 2: FPA ihtiyatlı değerlendirme uygulamaları kurmalı, düzenli olarak test edilen ve stresli piyasa koşullarını dikkate alan iskonto oranı (haircut) uygulamaları geliştirmelidir.

Değerleme Uygulamaları

S.5.2.1: FPA, teminatının piyasa fiyatlarına göre değerlemesini hangi sıklıkla yapmaktadır? En azından günlük olarak yapmakta mıdır?

Takasbank çek takas işlemleri için garanti mekanizması katkı payı olarak kabul ettiği varlıkları günlük olarak değerlemeye tabi tutmaktadır. Garanti mekanizması katkı payı karşılığı kabul edilen varlıklar, güncel piyasa fiyatları ile değerlendirilmelerini teminen Takasbank tarafından belirlenen fiyatlar üzerinden asgari her işlem günü sonunda değerlemeye tabi tutulur.

S.5.2.2: Piyasa fiyatları varlıkların gerçek fiyatlarını yansıtmadığında, FPA varlık değerlemede takdir yetkisini kullanmaya ne ölçüde yetkilidir?

Çek takas işlemleri için garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilen varlıkların değerlemesinde, TCMB tarafından ilan edilen fiyatlar kullanılmaktadır. Bununla birlikte, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 30. Maddesi uyarınca, değerlemeye ilişkin fiyatların temininde sorun yaşanması durumunda garanti mekanizması katkı payı değerlemesine ilişkin olarak Takasbank tarafından internet sitesinde yayınlanan teorik fiyat kılavuzu kullanılmaktadır.

İskonto Oranı Uygulamaları

S.5.2.3: FPA, iskonto oranını nasıl belirlemektedir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliği'nin 23'üncü maddesi uyarınca, Sistem işleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesi ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır.

Bankamız uygulamaları kapsamında, garanti mekanizması katkı payına uygulanacak kesinti oranlarını yansıtan değerlendirme katsayılarının hesaplanmasında, Bankamız tarafından uygun görülen parametrik, parametrik olmayan veya simülasyon tabanlı istatistiksel yöntemler kullanılmaktadır. Garanti mekanizması katkı payı değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınmaktadır.

Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90, kullanılacak likide etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınmaktadır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır. Yeterli veya hiç tarihsel verinin bulunmadığı varlıklar için değerlendirme katsayıları, benzer niteliklere sahip varlıklar için hesaplanan katsayılar kıyas alınarak belirlenmektedir. Teminat değerlendirme katsayıları İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda belirlenmiş ve duyurulmuştur.

S.5.2.4: FPA, kesinti oranlarının yeterliliğini (uygunluğunu) nasıl test etmekte ve stresli piyasa koşullarında teminatın nakde çevrilmesini de içeren varlıkların değerindeki potansiyel düşüşleri de göz önünde bulundurarak iskonto prosedürlerini nasıl onaylamaktadır? FPA bu testleri hangi sıklıkta yapmaktadır?

Teminat değerlendirme katsayıları uygulanmadan önce örneklem içi geriye dönük testler tatbik edilerek kalibre edilmektedir. Son bir yıllık dönemde, teminata kabul edilen varlıklar ile teminat değerlendirme katsayıları ve elde tutma süreleri kullanılarak elde edilen oransal değer değişimlerinin indirim katsayısını iki iş gününden daha fazla aşması durumunda, değerlendirme katsayıları çarpım faktörleri ile kalibre edilmektedir. Aşım sayısının 5 iş gününden fazla olması durumunda ise kullanılan veri seti, güven düzeyi ve model tekrar gözden geçirilmektedir.

Aynı şekilde, teminat değerlemede kullanılan katsayılar aylık olarak örneklem dışı veri ile geriye dönük teste tabi tutularak valide edilmektedir. Bir varlık grubunda geçmiş bir yıllık dönemde ortalama iki iş gününden daha fazla aşım gerçekleşmesi ve değerlendirme katsayılarının önceden herhangi bir kalibrasyona tabi tutulmamış olması durumunda, bu katsayılar çarpım faktörleriyle kalibre edilmekte, önceden kalibrasyon uygulanmış olması halinde ise tekrar hesaplanmaktadır.

Temel Husus 3: Konjonktürel düzeltmelere olan ihtiyacı azaltmak için FPA, olabildiğince uygulanabilir ve ihtiyatlı olacak düzeyde, stresli piyasa koşullarını da dikkate alarak ayarlanmış kalıcı ve ihtiyatlı iskonto oranları belirlemelidir.

S.5.3.1: FPA, iskonto oranı ayarlamalarının potansiyel konjonktürel değişikliklerini nasıl tanımlamakta ve değerlendirmektedir? Konjonktürel ayarlamalara olan ihtiyacı azaltmak için FPA ne yapmaktadır? (Örneğin, iskonto oranlarını ayarlarken stresli piyasa koşullarını göz önünde bulundurmak gibi)

Yukarıda (5.2) detaylı olarak açıklandığı üzere, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliği'nin 23'üncü maddesi uyarınca, Sistem işleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesi ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda, değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, teminat değerinde uç piyasa koşullarında kaydedilen volatilitenin göz önünde bulundurulması, döngüselliğin azaltılması ile ihtiyatlı ve istikrarlı bir seviyenin belirlenmesi için asgari 5 yıllık veri seti ve % 99,9 güven düzeyi kullanılmaktadır. Veri setinin son dönemlerde yaşanan uç oynaklıkları barındırmasına özellikle dikkat edilmektedir.

Temel Husus 5: Sınır ötesi teminat kabul eden bir FPA, bu teminatın kullanımı esnasında ortaya çıkabilecek riskleri asgari düzeye indirmeli ve bu teminatın zamanında kullanılabilirliğini sağlamalıdır.

S.5.5.1: Sınır ötesi teminat kabul etmekle FPA'nın karşılaştığı yasal risk, operasyonel risk, piyasa riski ve diğer riskler nelerdir? FPA, bu riskleri nasıl asgari düzeye indirmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında sınır-ötesi olarak nitelendirilebilecek bir menkul kıymet henüz garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmemektedir.

S.5.5.2: FPA, sınır ötesi teminatın zamanında kullanılabilirliğini nasıl temin etmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında sınır-ötesi olarak nitelendirilebilecek bir menkul kıymet henüz garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmemektedir.

Temel Husus 6: FPA, iyi tasarlanmış ve operasyonel olarak esnek bir teminat yönetim sistemi kullanmalıdır.

Teminat yönetim sistemi tasarımı

S.5.6.1: FPA'nın teminat yönetim sisteminin temel özellikleri nelerdir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesi uyarınca, Sistem İşleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesini ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede, Çek Takas işlemleri kapsamında, Bankamız tarafından yürütülen risk ve garanti mekanizması yönetim sistemi kabul ettiği varlık çeşitleri, marjin gereksinimlerinin tam zamanlı güncellenmesi, gün sonlarında gerçekleştirdiği teminat değerlendirme metodolojisi ve karşılaşılabilecek tüm riskleri minimize etmeye yönelik koyduğu kurallar ile bir bütün halinde çalışmaktadır.

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca, oluşturulan mekanizmalara sistem katılımcılarınca sağlanan varlıklar amaçları dışında kullanılamamaktadır. Bu varlıkların yasal takip süreçlerinde 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesi hükümleri uygulanmaktadır. Bununla birlikte, katılımcılar tarafından sunulan garanti mekanizmasına sağlanan varlıklar, katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ve sistem işleticisinin kendi varlıklarından ayrı izlenmektedir. Söz konusu hususlar, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Garanti Mekanizması Katkı Payının Kullanımı" başlıklı 31'inci maddesinde belirtilmektedir.

S.5.6.2: FPA, teminatın yeniden kullanımını ve sağlanan teminata ilişkin hakları nasıl ve ne dereceye kadar takip etmektedir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca, oluşturulan mekanizmalara sistem katılımcılarınca

sağlanan varlıklar amaçları dışında kullanılamamaktadır. Bununla birlikte, katılımcılar tarafından bu madde uyarınca verilen teminatlar ile garanti mekanizmasına sağlanan varlıklar, katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ve sistem işleticisinin kendi varlıklarından ayrı izlenmektedir.

Ayrıca, bu madde uyarınca oluşturulan mekanizmalara sistem katılımcılarınca sağlanan nakit varlıkların nemalandırılacak olması durumunda, sistem işleticisinin sistem katılımcılarınca sağlanan varlıkları riski düşük, likiditesi yüksek yatırım araçlarında değerlendirebileceği hükme bağlanmıştır.

Operasyonel esneklik

S.5.6.3: FPA'nın teminat yönetim sistemi, mevcut teminat izleme ve yönetme konularındaki değişikliklere nasıl ve ne derece uyum sağlamaktadır?

Teminat yönetimi sistemi, yeni limitler belirlenmesine, farklı teminat türlerinin kabulüne ve gerekli olması halinde uygulanan risk parametrelerinin değiştirilmesine operasyonel olarak müsaade edecek esnekliğe sahiptir.

S.5.6.4: Teminat yönetim sistemi çalışanları ne ölçüde, stresli piyasa koşullarında dahil söz konusu sistemin sorunsuz çalışmasını sağlamaktadır?

Teminat ve Temerrüt Yönetimi Ekibi, Çek Takas işlemlerinin teminat ve temerrüt yönetimi süreçlerini takip etmekle sorumludur. Takasbank bünyesinde MKT hizmeti verilen piyasalarda ve merkezi takas hizmeti sunulan Çek Takas Sistemi'nde kabul edilen teminatların ilgili mevzuat, risk limit ve parametrelerine uygun bir şekilde yönetimi de ilgili Ekip tarafından yakından izlenmektedir. Aynı Ekip Temerrüt Yönetiminden de sorumlu olup, teminatların stres altında yönetimi ile ilgili kural ve süreçlere sahiptir. Ayrıca sistemde bugüne kadar herhangi bir temerrüt yaşanmamış olup, kurulan garanti mekanizması herhangi bir temerrüt durumunda yeterli olacak şekilde kurgulanmıştır.

CPMI-IOSCO 5 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 7: Likidite Riski

FPA likidite risklerini etkin bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve yönetmelidir. FPA, en azından sistemde en yüksek toplam likidite yükümlülüğünü doğuran katılımcının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşmesi durumunu içeren ancak bununla sınırlı olmayan muhtemel stres senaryolarında ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) sağlanmasını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde temin edecek tutarda ilgili tüm para birimleri cinsinden yeterli kaynak bulundurmalıdır.

Temel Husus 1: FPA; katılımcılarından, mutabakat bankalarından, nostro ajanlarından, saklamacı bankalardan, likidite sağlayıcılarından ve diğer kuruluşlardan kaynaklanabilecek likidite risklerini yönetebilmek için sağlam bir düzenleme ve uygulama prosedürüne sahip olmalıdır.

S.7.1.1: FPA'nın; katılımcılarından, mutabakat bankalarından, nostro ajanlarından, muhabir bankalarından, likidite sağlayıcılarından ve diğer kuruluşlardan kaynaklanan likidite risklerini ilgili tüm para birimleri cinsinden yönetmek için nasıl bir düzenleme ve uygulama prosedürü bulunmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılım Teminatı" başlıklı 23 üncü maddesi katılımcıların Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla maktu tutarda talep ettiği katılım teminatını düzenlemektedir. Katılım teminatı piyasada likidite risklerinin önüne geçmeyi teminen nakit olarak talep edilir ve bu teminattan yapılacak tahsilatlar sonrasında katılımcının eksik tutarı 5 iş günü içerisinde tamamlaması gerekmektedir.

Ayrıca, piyasada mutabakat işlemlerinin sonuçlandırılmasına yönelik risklerden kaynaklanan olası temerrütlere karşılık garanti mekanizması katkı payı uygulaması mevcuttur. Katkı payı olarak nakit, DİBS ve T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları kabul edilmekte ve yeterlilik düzeyi günlük olarak izlenmektedir.

Sistemin doğası gereği temerrüt yönetim sürecinde pozisyonların kapatılması ve ters emirlerin karşılanması için piyasada bir likidite sağlayıcısına ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, sistemde TCMB tarafından kabul edilen kıymetlerin teminata kabul edilmesi dolayısıyla bunların nakde çevirilmesi sürecinde bir olumsuzluk ile karşılaşılma ihtimalinin düşük olduğu değerlendirilmektedir.

S.7.1.2: FPA'nın likidite ihtiyaçlarının ve tüm para birimleri cinsinden FPA içerisinde ortaya çıkabilecek likidite risklerinin yapısı ve büyüklüğü nedir?

Çek Takas Sisteminde mutabakat işlemleri TL cinsinden yapılmakta ve bu kapsamda yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde kullanılacak garanti fonu katkı payı mekanizmasına teminat olarak kabul edilen varlıklar yüksek likiditeye sahip varlıklardan oluşmaktadır. Diğer yandan, sistemin doğası gereği temerrüt yönetim sürecinde pozisyonların kapatılması ve ters

emirlerin karşılanması için piyasada bir likidite sağlayıcısına ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, sistemde TCMB tarafından kabul edilen kıymetlerin teminata kabul edilmesi dolayısıyla bunların nakde çevirilmesi sürecinde bir olumsuzluk ile karşılaşılma ihtimalinin düşük olduğu değerlendirilmektedir.

Ayrıca Bankanın toplam likidite riskine yönelik olarak aylık periyotta likidite stres testi yapılarak Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kuruluna raporlanmaktadır. Aktif ve pasif kalemlerin farkı pozitif olduğundan, stres testlerinde yapay bir senaryo ile bilanço dışı yükümlülüklerin dikkate alınma oranları artırılarak normal şartlarda bulunmamakla birlikte açık pozisyon yaratılmakta ve oluşan likidite ihtiyacının kapatılması amacıyla katlanılması gereken maliyet bedelinin serbest özkaynak tutarı ile karşılanma seviyesi incelenmektedir. Yapılan stres testleri sonucunda Bankanın aşırı olumsuz senaryo altında dahi ihtiyaç duyduğu sermayenin Banka sermayesi ile çok rahat bir şekilde karşılanabildiği ve bu minvalde alınması gereken herhangi bir aksiyonun bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

S.7.1.3: FPA ile ilgili olarak birçok rolü bulunan bir kuruluşun ve iştiraklerinin potansiyel toplam (konsolide) likidite risklerini FPA nasıl dikkate almaktadır?

Takas ve mutabakat işlemleri, ulusal para birimi cinsinden yapılmaktadır. Ayrıca, garanti mekanizması katkı payı olarak teminata kabul edilecek varlıklar nakde tahvil edilme potansiyellerine göre teminat değerlendirme katsayıları uygulanmak suretiyle yeterli teminat büyüklüklerinin temini sağlanmaktadır. Bu çerçevede teminat değerlendirme katsayıları hesaplanırken %99,9 güven düzeyi ve 2 iş günlük likide etme süresi uygulanmaktadır.

Ayrıca, Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır ve her bir katılımcı için hesaplanan garanti mekanizması katkı payı tutarı 20.000 TL'den aşağı olamaz.

Temel Husus 2: FPA; gün içi likidite kullanımını da içerecek şekilde mutabakat ve fon akışlarını sürekli ve güncel bir şekilde belirlemek, ölçmek ve izlemek için etkin operasyonel ve analitik araçlara sahip olmalıdır.

S.7.2.1: FPA mutabakat ve fon akışlarını belirlemek, ölçmek ve izlemek için hangi operasyonel ve analitik araçlara sahiptir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Mutabakat İşlemleri" başlıklı 19 uncu maddesinde mutabakat ve fon akışlarının yöntem ve kuralları açıkça belirtilmiştir.

Mutabakat işlemleri anlık olarak takip edilmekte, mutabakat son saatinde borç kapatmayan katılımcılar ile iletişime geçilerek bilgilendirme yapılmaktadır. Borç kapatma işlemi tüm katılımcılar yükümlülüklerini yerine getirdiği zaman gerçekleşir. Saat 12:00 itibari ile kapanmayan yükümlülük bulunması halinde alacaklar oransal olarak dağıtılır. Eksik kalan yükümlülük kapandığında kalan alacaklarda oransal olarak dağıtılır.

Bununla birlikte, EFT sistemi üzerindeki nakit akışları pozisyon izleme ekranından anlık ve devamlı olarak takip edilmektedir. Süreçler içerisindeki mutabakat ödemeleri piyasa saatleri dikkate

alınarak her zaman öncelikli olarak gerçekleştirilmektedir. TCMB ödeme sistemleri, iş sürekliliği kapsamında da söz konusu mutabakat saatlerini kritik saatler olarak tanımlanmış ve önceliklendirilmiştir.

S.7.2.2: FPA gün içi likidite kullanımını da içerecek şekilde mutabakat ve fon akışlarını sürekli ve güncel bir şekilde belirlemek, ölçmek ve izlemek için bu araçları nasıl kullanmaktadır?

Takasbank 1995 yılında aldığı bankacılık lisansı sayesinde, zaman içinde geliştirdiği güçlü bir fon yönetimi organizasyonuna ve altyapısına sahiptir. Takasbank, likidite riskinin yönetimi çerçevesinde takas işlemlerini ve fon akışlarını kurum içinde geliştirilen yazılımlar vasıtasıyla para birimi, katılımcı ve hesap ayırımında sürekli izleyebilmekte, katılımcılar da kendilerine ait fon akışlarını ekranları üzerinden takip edebilmektedirler. Ayrıca, online bankacılık araçları ve SWIFT konfirmasyonları bu akışları izleme faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Temel Husus 3: Netleştirme (gecikmeli net mutabakat-DNS) usulüne göre çalışanlar da dahil olmak üzere bir ödeme sistemi ya da menkul kıymet mutabakat sistemi; katılımcısının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşmesi durumunu içeren ancak bununla sınırlı olmayan muhtemel stres senaryolarında ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) sağlanmasını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde temin edecek tutarda ilgili tüm para birimleri cinsinden yeterli likit kaynak bulundurmalıdır.

S.7.3.1: Ödeme sistemi/menkul kıymet mutabakat sistemi, ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının aynı gün gerçekleştirilebilmesi için farklı para birimleri cinsinden ne kadar likit kaynak bulundurması gerektiğini nasıl belirlemektedir? Ödeme sistemi/menkul kıymet mutabakat sistemi bu kararı verirken hangi potansiyel stres senaryolarını kullanmaktadır?

Piyasada tüm mutabakat işlemleri TL üzerine gerçekleştirilmektedir. Aylık olarak belirlenen garanti mekanizması katkı payı hesaplaması her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması sonucu hesaplanır. Söz konusu katsayı piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir. Ayrıca, katkı payı olarak yatırılan varlıklara değerlendirme katsayıları tatbik edilir. Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90, kullanılacak likidite etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır.

Ayrıca, Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır ve her bir katılımcı için hesaplanan garanti mekanizması katkı payı tutarı 20.000 TL'den aşağı olamaz.

S.7.3.2: Ödeme sistemi/Menkul kıymet mutabakat sisteminin farklı para birimleri cinsinden kapsamı gereken likidite açığının tahmini büyüklüğü ne kadardır?

Piyasada tüm mutabakat işlemleri TL üzerine gerçekleştirilmekte ve teminat olarak kabul edilen varlıklar yüksek likiditeye sahip varlıklardan oluşmaktadır.

Temel Husus 5: Asgari likit kaynak gereksinimini karşılama konusu ile ilgili olarak bir FPA'nın her bir para birimi cinsinden likit kaynakları; merkez bankasındaki (ilgili para birimini ihraç eden merkez bankası) ve güvenilir ticari bankalardaki nakitten, taahhüdü alınmış kredi limitlerinden (line of credit), taahhüdü alınmış yabancı para swap'larından ve repo sözleşmelerinden ve likiditesi yüksek teminatlar ile olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında bile önceden yapılmış ve yüksek güvenilirliği olan fonlama düzenlemeleri çerçevesinde kolayca nakde dönüştürülebilir yatırımlardan oluşur. FPA'nın merkez bankasının rutin kredi mekanizmalarına ulaşma imkanına sahip olması durumunda, bu krediler de anılan mekanizmalardan yararlanmak için kullanılabilir uygun teminatlar ölçüsünde asgari gereksinim hesaplamalarına dahil edilebilir. Tüm bu kaynaklar gerektiğinde ulaşılabilir durumda olmalıdır.

Gerekli niteliklere sahip likit kaynakların boyutu ve içeriği

S.7.5.1: FPA'nın her bir para cinsinden bulundurmakta olduğu gerekli niteliklere sahip likit kaynakları neleri içermektedir ve ne büyüklüktedir? Bu kaynaklar, nasıl ve ne kadarlık zaman içerisinde FPA'nın kullanımına hazır hale getirilebilir?

Piyasa katılımcılarının Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla katılım teminatı talep edilmektedir. Katılım teminatı piyasada likidite risklerinin önüne geçmeyi teminen nakit olarak talep edilir. Ayrıca, garanti mekanizması katkı payı olarak yüksek likiditeye sahip nakit (TL, USD, EURO), DİBS ve T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları kabul edilmektedir.

Garanti mekanizması katkı payı olarak yatırılan varlıkların, hem Takasbank'ın kendi varlıklarından hem de diğer katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ayrı olarak izlenir ve tevdi amaçları dışında kullanılamaz. İhtiyaç halinde sözkonusu kaynaklara derhal erişim bulunmaktadır.

Gerekli niteliklere sahip likit kaynakların kullanılabilirliği ve kapsayıcılığı

S.7.5.2: FPA, ihtiyaç anında teminat ve yatırımlarını nakde çevirmek için önceden belirlenmiş ne tür fonlama düzenlemelerine sahiptir? FPA bu düzenlemelerin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında da güvenilir şekilde işlemlerini nasıl sağlamaktadır? FPA likit kaynaklarına ulaşma konusunda herhangi bir engel tespit etmiş midir?

Takasbank, TCMB ve ticari banka likiditesine erişimde kullanabileceği gelişmiş bir altyapıya ve fon yönetimi fonksiyonuna sahiptir. Takasbank ihtiyaç halinde nakit dışı teminatların nakde çevirim sıralaması belirlemiştir ve diğer bankaların kendisine olan kredi hatlarını dönemsel olarak takip etmektedir.

Ayrıca, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31 inci maddesine göre Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından likidite imkanından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkanı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara

ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilir. Likit kaynaklara ulaşım konusunda bugüne kadar herhangi bir engelle karşılaşılmamıştır.

S.7.5.3: FPA'nın ilgili para birimini ihraç eden merkez bankasının sunduğu rutin kredi imkânlarına erişimi olması durumunda, FPA'nın asgari likidite kaynağı gerekliliklerini karşılamak için bu yöntemi kullanarak yapabileceği borçlanma kapasitesi ne kadardır?

Takasbank'ın TCMB'ye borçlanma limiti dâhilinde teminat olarak verilebilecek menkul kıymetler kadardır.

S.7.5.4: FPA'nın likidite kaynaklarının büyüklüğü ve kullanılabilirliği, FPA'nın ödeme yükümlülüklerinin mutabakatını zamanında gerçekleştirebilmesi için her bir para birimi cinsinden önceden belirlenmiş olan asgari likidite gerekliliklerinin ne kadarını karşılamaktadır?

Çek Takas Sistemi'nde Takasbank takasın tamamlanmasını işlem teminatları nispetinde sağlamaktadır. İşlem teminatlarında likidite sağlanmasını teminen, sistemde teminat olarak TCMB tarafından teminat olarak kabul edilen varlıklar yatırılmaktadır. Gerekmesi halinde Takasbank sahip olduğu bankacılık lisansı sayesinde likidite yaratma kapasitesine sahiptir.

Temel Husus 6: FPA, gerekli niteliklere sahip likit kaynaklarını diğer likit kaynak çeşitleriyle destekleyebilir. FPA'nın bu yolu izlemesi durumunda bu kaynaklar satılabilir ve -her ne kadar olağanüstü piyasa koşullarında kullanılması önceden düzenlenmiş veya garanti edilmiş olmasa da- kredi limitleri, repolar ve swap işlemlerinde teminat olarak kullanılabilir olmalıdır. FPA rutin merkez bankası kredi imkanlarına erişimi bulunmasa dahi, stres dönemlerinde daha likit olacakları varsayımı altında hangi varlıkların ilgili merkez bankalarınca teminat olarak kabul edildiğini dikkate almalı ve teminat uygulamalarında bu varlıkları kullanmalıdır. FPA, merkez bankasının acil durumlarda sağlayacağı kredileri hazırlayacağı likidite planının bir parçası olarak değerlendirmemelidir.

İlave likit kaynakların boyutu ve içeriği

S.7.6.1: FPA'nın erişimine açık olan ilave likidite kaynakları neleri içermektedir ve ne büyüklüktedir?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

İlave likit kaynakların kullanılabilirliği

S.7.6.2: FPA bu kaynakların satılabilir ve her ne kadar olağanüstü piyasa koşullarında kullanılması önceden düzenlenmiş veya garanti edilmiş olmasa da kredi limitleri, repolar ve swap işlemlerinde teminat olarak kullanılabilir olduğunu nasıl saptamıştır?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

S.7.6.3: İlave varlıkların ne kadarı ilgili merkez bankası tarafından potansiyel teminat olarak kabul edilmektedir?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

S.7.6.4: FPA hangi durumlarda halihazırda bulundurduğu likidite kaynaklarına ek olarak veya bunların öncesinde söz konusu ilave likit kaynakları kullanacaktır?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

S.7.6.5: FPA'nın ilave likidite kaynaklarının büyüklüğü ve kullanılabilirliği, gerekli niteliklere sahip diğer likit kaynaklarla birlikte, FPA'nın likidite ihtiyaçlarını belirlemek için yapılan stres testlerinde belirlenmiş olan likidite ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılamaktadır?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

Temel Husus 7: FPA'nın, titiz bir şekilde yürüteceği durum tespit çalışmaları aracılığıyla FPA'ya likit kaynak sağlayacak katılımcıların veya sistemin dışındaki (üçüncü) tarafların FPA'ya sağlayacakları likit kaynaklar nedeniyle maruz kalacakları likidite risklerini anlamak ve bunları yönetmek için yeterli bilgiye ve gerektiğinde taahhüt ettikleri likiditeyi sağlayabilecek kapasiteye sahip olduklarına dair yüksek bir güven seviyesi elde etmesi gerekmektedir. Bir likidite sağlayıcısının performansının güvenilirliği değerlendirilirken, likidite sağlayıcısının ilgili merkez bankasınca sağlanan kredi imkânlarına erişimi de dikkate alınabilir. FPA, likidite sağlayıcılarında bulunan likit kaynaklarına erişimini düzenli olarak test etmelidir.

Likidite sağlayıcı kullanımı

S.7.7.1: FPA, asgari likidite gerekliliklerini karşılamak için likidite sağlayıcısı kullanmakta mıdır? FPA'nın likidite sağlayıcıları kimlerdir? FPA, söz konusu likidite sağlayıcılarının stresli piyasa koşulları da dâhil olmak üzere devamlı bir şekilde ilgili her para birimi için FPA ile ilişkilerinden doğan likidite risklerini anlamalarını ve yönetmelerini sağlayacak yeterli bilgiye sahip olduklarını nasıl ve neye dayanarak belirlemektedir?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır. Teminatların likide çevrilmesi noktasında ise; Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkânı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilir.

Likidite sağlayıcıların güvenilirlikleri

S.7.7.2: FPA likidite sağlayıcılarının her bir para birimi için taahhütlerini yerine getirebilecek kapasitede olduğunu nasıl belirlemektedir?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır.

S.7.7.3: FPA, likidite sağlayıcısının ilgili para birimini ihraç eden merkez bankasının kredi imkanlarına erişim potansiyelini ne şekilde dikkate almaktadır?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır.

S.7.7.4: FPA bir likidite sağlayıcısındaki likit kaynaklarına zamanında erişimini ve bu erişimin güvenilirliğini nasıl test etmektedir?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır.

Temel Husus 8: Merkez Bankası hesaplarına, ödeme hizmetlerine ya da menkul kıymet hizmetlerine erişimi olan bir FPA, bu servisleri uygulamada likidite riskinin yönetimini geliştirmek için kullanılmalıdır.

S.7.8.1: FPA'nın, ödeme ve mutabakat faaliyetlerini yerine getirmek ve likidite riskini yönetmek için kullanabileceği ilgili merkez bankalarındaki hesaplara, ödeme hizmetlerine ve menkul kıymet hizmetlerine ne derece erişimi ya da erişim imkanı vardır?

Takasbank ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemi üyesi olması aynı zaman da bankacılık lisansına sahip olması nedeniyle birinci dereceden erişim hakkına sahiptir.

Takasbank bankacılık lisansı sayesinde hem T.C. Merkez Bankası likiditesine erişim imkânına sahip bulunmakta hem de T.C. Merkez Bankası sistemindeki Türk Lirası, Elektronik Fon Transfer Sistemi (EFT) ve Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi'ne (EMKT) entegre olarak çalışmaktadır.

S.7.8.2: FPA, ödeme ve menkul kıymet faaliyetlerini yerine getirmek ve likidite riskini azaltmak için söz konusu hizmetleri ne ölçüde kullanmaktadır?

Takasbank ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemi üyesi olması aynı zaman da bankacılık lisansına sahip olması nedeniyle birinci dereceden erişim hakkına sahiptir.

Mutabakat yükümlülüklerin yerine getirilmesinde TCMB EFT sistemi, garanti mekanziması yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde EFT, SWIFT, TCMB EMKT sistemi kullanılmaktadır.

S.7.8.3: FPA, ilgili merkez bankası tarafından sunulan hizmetlerin dışında bazı hizmetler kullanıyorsa, merkez bankası tarafından sunulan hizmetleri genişleterek likidite riski yönetimini geliştirme potansiyelini ne ölçüde analiz etmektedir?

Takasbank Çek Takas Sisteminde Mutabakat yükümlülüklerin yerine getirilmesinde TCMB EFT sistemi, garanti mekanziması yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde EFT, SWIFT ve TCMB EMKT sistemi kullanılmaktadır. Başka bir kurum tarafından sunulan hizmet kullanılmamaktadır.

S.7.8.4: Eğer varsa FPA'nın merkez bankasının ilgili hizmetlerinden yararlanılmasını genişletmeyi düşündüğü alanlar nelerdir?

Genişletilmesi düşünülen alan bulunmamaktadır.

Temel Husus 9: FPA, dikkatli yapılan stres testleri aracılığıyla likit kaynaklarının miktarını ve yeterliliğini düzenli olarak kontrol etmelidir. FPA, stres testlerinin sonuçlarını karar alıcılara raporlama ve bu sonuçları finansal kaynakların yeterliliği ve düzeltilmesi/ayarlanması için kullanma konularında açık prosedürlere sahip olmalıdır. Stres testleri yapılırken, FPA geniş bir yelpazede ilgili birçok senaryoyu göz önünde bulundurmalıdır. Senaryolar, geçmişteki en yüksek fiyat oynaklıklarını, fiyatı belirleyen etkenler ve getiri eğrisi gibi piyasayı etkileyen diğer faktörlerdeki değişimleri, çeşitli zaman dilimleri içerisinde meydana gelen çoklu temerrütleri, fonlama ve varlık piyasalarında meydana gelen eş zamanlı baskıları ve uç noktalarda olağanüstü ancak makul piyasa koşulları altındaki geleceğe yönelik stres senaryolarını da içermelidir. Senaryolar ayrıca FPA'nın tasarımı ve faaliyetlerini, FPA'ya önemli derecede likidite riski yükleyebilecek bütün kuruluşları (mutabakat bankaları, nostro ajanları, saklama bankaları, likidite sağlayıcıları, bağlantılı FPA'lar) ve uygun durumlarda birden fazla günü içeren dönemleri kapsamalıdır. Her durumda FPA, bulundurduğu toplam likit varlıkların miktarı ve içeriği ile ilgili destekleyici gerekçeleri dokümanete etmeli ve bunlarla ilgili uygun yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır.

Stres testi programı

S.7.9.1: FPA, her bir para birimi cinsinden likidite kaynaklarının miktarını ve yeterliliğini ölçmek için stres testlerini nasıl kullanmaktadır? FPA likit varlıklarını hangi sıklıkta stres testine tabi tutmaktadır?

Takasbank, çek takas sisteminde finansal kaynaklarının yeterliliğini yıllık olarak sınamaktadır. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bu doğrultuda, çek takas sistemi özelinde aşağıda yer aldığı gibi bir stres testi programı uygulanmaktadır.

- Stres testleri ile mevcut ve potansiyel finansal kaynakların yeterliliği, piyasa koşulları altında oluşan sistem katılımcılarının mutabakat yükümlülükleri göz önüne alınarak test edilir.
- Stres testi programı ile çek takas sistemi için oluşturulan garanti mekanizması büyüklüğünün sistem katılımcılarının temerrüdü durumunda yeterliliği analiz edilir.
- Stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.
- Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de ayrıca değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul

edilmektedir. Likidite stres testi kapsamında, garanti fonu katkı payı mekanizmasına kabul edilen kıymetler TCMB tarafından da teminata kabul edilmesi durumunda likit kaynak olarak kabul edilmektedir.

S.7.9.2: FPA'nın likit kaynaklarının miktarı ve içeriği ile likidite riski yönetim çerçevesinin zamanında değerlendirilmesini ve ayarlanmasını desteklemek amacıyla FPA'nın likidite stres testi sonuçlarının düzenli bir şekilde FPA'daki uygun karar alıcılara raporlanmasına ilişkin süreç nasıldır?

Takasbank, çek takas sisteminde finansal kaynaklarının yeterliliği ve bu kaynaklar içerisinde likit kaynakların yeterliliği yıllık olarak sınamaktadır. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bu doğrultuda, çek takas sistemi özelinde aşağıda yer aldığı gibi bir stres testi programı uygulanmaktadır.

- Stres testleri ile mevcut ve potansiyel finansal kaynakların yeterliliği, piyasa koşulları altında oluşan sistem katılımcılarının mutabakat yükümlülükleri göz önüne alınarak test edilir.
- Stres testi programı ile çek takas sistemi için oluşturulan garanti mekanizması büyüklüğünün sistem katılımcılarının temerrüdü durumunda yeterliliği analiz edilir.
- Stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.
- Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmektedir.
- Likidite stres testi kapsamında, garanti fonu katkı payı mekanizmasına kabul edilen kıymetler TCMB tarafından da teminata kabul edilmesi durumunda likit kaynak olarak kabul edilmektedir.

Stres testi senaryoları

S.7.9.3: Stres testlerinde hangi senaryolar kullanılmaktadır ve bu senaryolar geçmişteki en yüksek fiyat oynaklıklarını, fiyatı belirleyen etkenler ve getiri eğrisi gibi piyasayı etkileyen diğer faktörlerdeki değişimleri, çeşitli zaman dilimleri içerisinde meydana gelen çoklu temerrütleri, fonlama ve varlık piyasalarında meydana gelen eş anlı baskıları ve çeşitli olağanüstü ancak makul piyasa şartlarında geleceğe yönelik stres senaryolarını ne ölçüde dikkate almaktadır?

Çek takas sistemi stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmektedir. Likidite stres testi kapsamında, garanti fonu katkı payı mekanizmasına kabul edilen kıymetler TCMB tarafından da teminata kabul edilmesi durumunda likit kaynak olarak kabul edilmektedir.

S.7.9.4: Senaryolar ve stres testleri, FPA'nın ödeme ve mutabakat yapısı (gerçek zamanlı brüt mutabakat ya da netleştirme prensibi, mutabakat garantili ya da garantisiz, DvP 1, 2 ya da 3 modelleri vb. hususlar) ile doğrudan FPA'dan, katılımcılarından ya da her ikisinden kaynaklanan likidite risklerini ne ölçüde dikkate almaktadır?

Çek takas sistemi stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmektedir. Likidite stres testi kapsamında, garanti fonu katkı payı mekanizmasına kabul edilen kıymetler TCMB tarafından da teminata kabul edilmesi durumunda likit kaynak olarak kabul edilmektedir.

S.7.9.5: Söz konusu senaryolar ve stres testleri, bazı kuruluşların ve bunların iştiraklerinin FPA'ya ilişkin birçok rol üstlenebilme potansiyeli de dahil olmak üzere, FPA'da ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının zamanında sağlanması nedeniyle oluşabilecek likidite ihtiyaçlarının ve likidite risklerinin kaynaklarının doğasını ve boyutunu ne ölçüde dikkate almaktadır?

Çek takas sistemi stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmektedir. Likidite stres testi kapsamında, garanti fonu katkı payı mekanizmasına kabul edilen kıymetler TCMB tarafından da teminata kabul edilmesi durumunda likit kaynak olarak kabul edilmektedir.

Gözden geçirme ve onay

S.7.9.6: FPA, stres testine ilişkin varsayımların ve parametrelerin etkinliğini ve uygunluğunu hangi sıklıkla değerlendirmektedir? FPA'nın stres testleri programı, pozisyonlarda ve fiyat volatilitesinde yaşanabilecek ani ve önemli yükselişleri, bazı pozisyonlarda yaşanacak yoğunlaşmaları, piyasa likiditesinin değişmesini ve parametrelerin değişmesini de içeren model riski gibi çeşitli hususları nasıl hesaba katmaktadır?

Stres testinde kullanılan parametreler yıllık olarak gözden geçirilmektedir.

S.7.9.7: FPA, risk yönetim modelini nasıl onaylamaktadır? Bu onay süreci ne sıklıkla gerçekleşmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Garanti Mekanizması Katkı Payı Belirleme Yöntemi" başlıklı 25'inci maddesi uyarınca; garanti mekanizması katkı payı aylık olarak belirlenmektedir. Garanti mekanizması katkı payı tutarı, her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanmaktadır.

Sistem katılımcıların ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilmektedir. Gerekli görülmesi halinde üç aylık sürenin bitmesi beklenmeden revize edilebilir. Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınmaktadır. Alınacak ek katkı payı hesaplamasına baz parametre Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenmekte olup; üç ayda bir revize edilmektedir.

Risk yönetimi modeline ilişkin diğer detaylar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda yer almaktadır. Sistem Kuralları'nda değişiklik Takasbank Yönetim Kurulu'nun onayını takiben, TCMB onayı ile mümkün olmaktadır.

S.7.9.8: FPA, toplam likit kaynaklarının yapısına ve miktarına ilişkin destekleyici gerekçelerini ve yönetim düzenlemelerini nerede ve hangi kapsamda yazılı doküman haline getirmektedir?

Bankamız toplam likit kaynakların yapısına ve bunların yönetsel düzenlemelerine ilişkin düzenlemelerini Yönetim Kurulu tarafından onaylı Takasbank Fon Yönetimi Stratejileri Yönergesi ile döküman etmektedir. Toplam likit varlıkların tutarına ve vadesine ilişkin ölçümler ise günlük olarak ana bankacılık sistemi yazılımımız ile izlenmektedir.

Temel Husus 10: FPA, katılımcıları arasında bireysel ya da toplu bir şekilde temerrüde düşülmesi durumunda, ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının zamanında (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) yapılmasını sağlayabilecek açık kurallar ve prosedürler oluşturmalıdır. Bu kural ve prosedürler, öngörülemeyen ve karşılanamama ihtimali olan likidite açıklarına yönelik olmalı ve ödeme yükümlülüklerinin aynı günlük mutabakatlarının bozulması, iptali ve ertelenmesinden kaçınılmasını amaçlamalıdır. Bu kurallar ve prosedürler ayrıca, FPA'nın güvenli ve sağlam bir şekilde faaliyetlerini devam ettirebilmesini teminen, stres anında kullanabileceği kaynaklarını yeniden temin etme sürecini de açıkça göstermelidir.

Aynı gün mutabakat

S.7.10.1: FPA'nın kural ve prosedürleri, katılımcıları arasında bireysel ya da toplu olarak temerrüde düşülmesi durumunda, ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının zamanında yapılmasını nasıl sağlamaktadır?

Çek Takas Sistemine olan yükümlülüklerinin herhangi bir sebeple zamanında yerine getirilmemesi halinde uygulanacak esaslar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı Beşinci Bölümünde;

- Mutabakat işlemlerine ilişkin yükümlülüğün saat 12:00'a (12:00 dahil) kadar yerine getirilmesi gerektiği,
- Takasbank tarafından hesaplanan gün sonu garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrı yükümlülüklerinin, saat 11:00'a (11:00 dahil) kadar yerine getirilmesi gerektiği,
- Yükümlülüklerini aynı gün valörü ile ancak belirlenen saatten sonra yerine getiren katılımcılardan ve aynı gün valörü ile yerine getirmeyerek izleyen günlerde yerine getiren katılımcılardan farklı katsayılar uygulanmak suretiyle temerrüt faizi tahsil edileceği,
- Temerrüt cezasında, temerrüde düşülen tarih ile yükümlülüğün yerine getirildiği tarih arasındaki takvim günleri esas alınarak hesaplandığı,
- Temerrüt halinde, Takasbank tarafından katılımcının ilgili hesaplarındaki garanti mekanizması katkı paylarını çekmesine izin verilmeyebileceği gibi söz konusu katılımcının temerrüt tarihi itibarıyla taraf olduğu netleştirmeye konu olmamış çekler netleştirme dışında bırakılabileceği,
- Takasbank tarafından katılımcıya temerrüt halini sona erdirmesi için en fazla temerrüt tarihini takip eden iş günü saat 10:00'a kadar süre verilebileceği, verilen süre sonuna kadar temerrüt halinin sona erdirilmemesi halinde, öncelikle temerrüt eden katılımcının yatırmış olduğu garanti mekanizması payı nakde dönüştürüleceği,
- Söz konusu temerrüt tutarının kapatılamaması durumunda, temerrüt etmemiş katılımcıların garanti mekanizması katkı payına konu varlıklarının nakde dönüştürüleceği ve elde edilen tutar temerrüde konu gündeki alacaklı katılımcılara alacakları ile orantılı olarak dağıtılacağı,
- Nakit yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, EFT ile yapılan ödemelerde paranın Takasbank'ın TCMB nezdindeki serbest nakit hesabına geçiş saati, Takasbank nezdindeki hesaplardan virman yoluyla yapılan ödemelerde ise işlem saatinin esas alındığı,
  - Temerrüt faizi hesaplamasında kullanılan faizin detayları,
  - Temerrüt faizi hesaplama yöntemi,
  - Tahakkuk, bildirim ve tahsilat,
  - Mağduriyet Ödemesine ilişkin kurallar

açıkça belirtilmiştir.

S.7.10.2: FPA'nın kural ve prosedürleri; öngörülemeyen ve karşılanması mümkün görünmeyen likidite açıklarını ne şekilde ele almaktadır ve ödeme yükümlülüklerinin aynı günlük mutabakatlarının geçersiz kılınması, ertelenmesi veya gecikmesi gibi istenmeyen olayları nasıl önlemektedir?

Sistemde mevcut Garanti Fonu katkı payı büyüklüğü her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır. Söz konusu ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir. Sistem katılımcılarının bu kapsamda yatırılabilecekleri varlıklar değerlendirme katsayıları ile kesintiye tabii tutulur. Garanti mekanizması katkı payı değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınır. Ayrıca, yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90, kullanılacak likidite etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 22 nci maddesi mutabakatın kesinliğine ilişkin hükümlere yer vermektedir. Bu kapsamda, transfer emri netleştirilmeden yapıldığı andan itibaren, Takasbank, katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınamaz. Ayrıca, zamanında yerine getirilmeyen yükümlülükler için herhangi bir bildirim gerek kalmaksızın temerrüt hükümleri uygulanır. Takas ve mutabakat yükümlülüklerinin süresi içerisinde tamamlanmasından katılımcılar sorumlu olup Takasbank'ın herhangi bir garantisi bulunmaz.

Finansal kaynakların yeniden temini

S.7.10.3: FPA'nın kural ve prosedürleri; stres anında kullanılmış olan likidite kaynaklarının yeniden temin edilmesini nasıl mümkün kılmaktadır?

Katılımcıların Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla nakit olarak talep edilen katılım teminatından kullanım olması durumunda katılımcının ilgili teminatı 5 işgünü içerisinde olması gereken tutara tamamlaması beklenmektedir.

Ayrıca, Takasbank garanti mekanizması katkı payına yatırılmış olan varlıkların yeterliliğini asgari günlük olarak izler. Söz konusu varlıkların, katılımcının garanti mekanizması katkı payının artması, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılır. Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanır.

CPMI-IOSCO 7 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu:

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)

Prensip 8: Mutabakatın Nihailiği

FPA en azından valör günü (vadesinin dolduğu gün) sonu itibarıyla açık ve kesin olarak nihai mutabakatı sağlamalıdır. Gerekli olduğunda veya tercih edilmesi durumunda, FPA nihai mutabakatı gün içinde veya gerçek zamanlı olarak sağlamalıdır.

Temel Husus 1: FPA kurallarında ve prosedürlerinde mutabakatın nihai olduğu an açık bir şekilde tanımlanmalıdır.

Mutabakatın nihai olduğu an

S.8.1.1: Ödemelerin, transfer emirlerinin veya diğer yükümlülüklerin mutabakatı hangi anda nihai, diğer bir ifadeyle geri dönülemez ve koşulsuz olarak kesin olmaktadır? Mutabakatın nihai olduğu an tanımlanmış ve yazılı hale getirilmiş midir? Bu bilgi kime ve nasıl bildirilmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (aa) bendinde Transfer Emri" tanımının " Belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatını" ifade ettiği açıkça tanımlanmış olup, "Mutabakatın Kesinliği" başlıklı 22 inci maddesinde;

- Mutabakatın kesinliğine ilişkin olarak 27/06/2013 tarih ve 28690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesi hükümlerinin uygulandığı,
- Transfer emrinin Sisteme giriş anının, Sistem Kurallarında belirlenen süreler içerisinde katılımcılar tarafından takas paketlerinin Sisteme ulaştığı an olduğu,
- Katılımcının takas ve mutabakat işlemlerinin askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve kararın, Takasbank'a söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldıktan sonra sisteme girecek transfer emirleri için uygulanacağı,
- Üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve karara ilişkin Takasbank'a tebligat yapılmadan önce Sisteme girmiş transfer emirlerin netleştirme ve mutabakat işlemine dâhil edileceği,
- Transfer emrinin netleştirmenin yapıldığı andan itibaren, Takasbank, katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınmayacağı,
- Katılımcı için fon aktarımlarının askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde fon üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kanunlarla çek takas faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu işlemler için;
- Katılımcı faaliyetinin durdurulması veya faaliyetlerinin devamına engel teşkil edecek bir hususun tespit edilmesi halinde, en hızlı iletişim aracı ile TCMB'nin bilgilendirileceği,

- Netleştirme ile transfer emri kesinleşmiş sayıldığı ve netleştirme sonucunda oluşan borç ve alacakların mutabakat işlemlerinin sonuçlandırıldığı,
- Katılımcının Takasbank nezdinde bulunan mevcut nakit ve menkul kıymet bakiyeleri ile tesis etmiş olduğu garanti mekanizması katkı payının, Sisteme ilişkin yükümlülüklerinin sona erdirilmesi için kullanılacağı,
- Üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların, teminat sahibinin yükümlülükleri yerine getirildikten sonra teminatların kullanılmayan kısmı için uygulanacağı

detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

S.8.1.2: FPA'nın tabi olduğu iflas düzenlemeleri de dahil olmak üzere yasal çerçeve ve kurallar, FPA ve katılımcıları ile katılımcıların kendi aralarındaki ödeme, transfer emri ve diğer yükümlülüklerin yerine getirildiğini nasıl doğrulamaktadır?

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesinde; Sistem kurallarında transfer emrinin geri alınamaz hâle geldiği anın açıkça belirleneceği ve transfer emrinin bu andan sonra katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınamayacağı, katılımcının veya sistem işleticisinin fon veya menkul kıymet aktarımlarının askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde fon veya menkul kıymetlerin üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve karar, sistem işleticisine söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldıktan sonra Sisteme girecek transfer emirleri için uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Sistem Kurallarınının 22 nci maddesinin birinci fıkrası ilgili kanun maddesine atıfta bulunmaktadır.

S.8.1.3: FPA, ilgili olduğu tüm ülkelerde mutabakatın nihailiğinin sağlanmasına ilişkin yüksek düzeyde yasal belirliliğin bulunduğunu nasıl kanıtlamaktadır (örneğin, iyi gerekçelendirilmiş bir hukuki görüş olarak)?

Çek Takas Hizmeti yalnızca Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar aracılığı ile Türk Lirası para birimi üzerinden verilmektedir. Bu sebeple Çek Takas Hizmeti doğrudan bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir.

Temel Husus 2: FPA mutabakat riskini azaltmak amacıyla nihai mutabakatı en geç valör günü sonu (vadenin dolduğu gün) itibarıyla, tercihen gün içinde veya gerçek zamanlı olarak, tamamlamalıdır. Büyük tutarlı ödeme sistemi veya menkul kıymet mutabakat sistemi mutabakat gününde gerçek zamanlı bire bir mutabakat veya çoklu grup işleme (multiple batch processing) yöntemlerini kullanmayı göz önünde bulundurmalıdır.

Valör gününde/vadenin dolduğu gün nihai mutabakat

S.8.2.1: FPA'nın nihai mutabakatı valör gününde tamamlanacak şekilde mi tasarlanmıştır (veya aynı gün mutabakat)? FPA nihai mutabakatın planlanan valör günü sonundan daha geç bir zamanda gerçekleşmemesini nasıl sağlamaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Mutabakat işlemleri" başlıklı 20 inci maddesinde mutabakat takas tarihinin T+1 günü saat 12:00 olduğu, 19 uncu maddesinde ise aşağıdaki hükümler yer almaktadır:

- (1) Takas işlemleri cetveline göre oluşan katılımcılara ait genel borç ve alacak kalanları kesin olup 20 nci maddede belirlenen son saate kadar tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi zorunludur.
- (2) Net nakit yükümlülükler, Takasbank nezdinde katılımcı bazında açılan mutabakat hesabına EFT ile doğrudan aktarım ya da Takasbank nakit hesapları arasında virman yapılarak yerine getirilir.
- (3) Nakit alacakları, katılımcıların Takasbank nezdindeki 11 no' lu "Üye Serbest Hesabı"na alacak kaydedilir.
- (4) Nakit alacaklar, katılımcıların kendilerine verilecek ekran aracılığı ile tercihlerine göre;
  - a) TCMB nezdindeki serbest nakit hesaplarına EFT ile aktarılabilir,
  - b) Takasbank nezdindeki 11 no'lu serbest cari hesaplarında kalabilir,
  - c) Tanımlayacakları aracı banka hesabına gönderilebilir.
- (5) Mutabakat alacaklarının EFT ile gönderilmesinde, Takasbank tarafından belirlenen parametrik bir asgari tutar dikkate alınabilir.
- (6) Mutabakat alacaklarının dağıtılması için, tüm katılımcılar tarafından toplam net borç kapatma yükümlülüklerin yerine getirilmesi beklenir.
- (7) Mutabakat hesabından kısmi olarak borç kapatma yapılması mümkündür.
- (8) Belirlenen son saatten önce tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, alacaklar mutabakat son saati beklenmeden dağıtılır.
- (9) Mutabakat son saati öncesinde yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması durumunda kısmi alacak dağıtımı yapılmaz, mutabakat son saati beklenir.
- (10) Mutabakat son saati sonunda yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması halinde, eksik tutar oransal olarak tüm katılımcılara paylaştırılarak alacak dağıtımı yapılır.
- (11) Eksik yükümlülük, temerrüde konu katılımcı veya söz konusu katılımcının garanti mekanizması katkı payından tamamlandığında, alacak tutarı aynı şekilde oransal olarak tüm katılımcılara gönderilir.
- (12) Mutabakat tarihinde gün sonu itibari ile yerine getirilmeyen yükümlülük olması halinde, mutabakat temerrütlü olarak sonlandırılır.
- (13) Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

S.8.2.2: FPA'nın kurallarında, prosedürlerinde ve sözleşmelerinde öngörülmediği halde sistemde nihai mutabakatın valör gününden sonraki iş günü gerçekleştiği bir gecikme yaşanmış mıdır? Yaşanmışsa hangi koşullar altında olmuştur? Gecikme FPA'nın faaliyetlerinden kaynaklanmışsa benzer olayların gelecekte bir daha yaşanmaması için hangi önlemler alınmıştır?

Çek Takas Sisteminin Takasbank tarafından işletilmeye başlandığı 02/07/2018 tarihinden itibaren nihai mutabakatın valör gününden sonraki iş günü gerçekleştiği bir gecikme yaşanmamıştır.

Gün içi ya da gerçek zamanlı nihai mutabakat

S.8.2.3: FPA gün içi ya da gerçek zamanlı nihai mutabakat sağlamakta mıdır? Sağlıyorsa, nasıl yapmaktadır? Nihai mutabakata ilişkin olarak katılımcılar nasıl bilgilendirilmektedir?

Çek Takas Sisteminde Bankaların gün içinde teslim aldıkları çeklere ait bilgiler ve görüntüler bir sonraki gün sabah saat 06:00'ya kadar takas paketi ile Takasbank'a bildirilir (T günü). Sabah 06:00'da bankalarca takas paketleri ile Sisteme aktarılan çek bilgileri, provizyon işlemlerinin yapılması amacıyla Takasbank tarafından hazırlanan takas dağıtım paketi ile muhatap bankalara gönderilir. Bankalar, takas dağıtım paketi ile iletilen bilgileri, ilgili takas gününde 06:01-17:45 saatleri arasında inceleyip iade paketleri ile Takasbank sistemine aktarır. İade kapanışı sonrasında Sistem tarafından iade dağıtım paketi ile iade çek bilgileri bankalara gönderilir.

İade dağıtım işlemlerinin tamamlanmasını takiben katılımcıların ertesi gün sisteme ödemeleri gereken net nakit borç/alacak bilgileri mutabakat dosyası ile katılımcılara bildirilir.

Nakit yükümlükler bankalar tarafından Takasbank nezdinde açılan CEKTK mutabakat hesabına ertesi iş günü (T+1 günü) en geç saat 12:00'a kadar gönderilir.

Tüm işlemler katılımcılar tarafından ekranlardan online olarak izlenmektedir.

S.8.2.4: Mutabakat çoklu grup işleme yöntemiyle sağlanıyorsa grupların sıklığı nedir ve hangi zaman aralıklarında çalıştırılmaktadır? Eğer bir katılımcı mutabakat anında yeterli fon ya da menkul kıymete sahip değilse ne olmaktadır? İşlemler bir sonraki gruba mı aktarılmaktadır? Eğer öyleyse bu işlemlerin durumu (statüsü) nedir ve ne zaman nihai hale gelmektedir?

Takas paketlerinde yer alan çek bilgileri ile iade paketlerinde yer alan bilgiler karşılaştırılarak günde 1 defa (T günü iade dağıtım saatinde) netleştirme işlemi gerçekleştirilir. Netleştirme sonucunda katılımcılar alacaklı ya da borçlu durumda olurlar.

Mutabakat işlemleri T+1 günü en geç saat 12:00'ye kadar tamamlanmalıdır.

Mutabakat alacaklarının dağıtılması için, tüm katılımcılar tarafından toplam net borç kapatma yükümlülüklerin yerine getirilmesi beklenir.

Mutabakat hesabından kısmi olarak borç kapatma yapılması mümkündür.

Belirlenen son saatten önce tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, alacaklar mutabakat son saati beklenmeden dağıtılır.

Mutabakat son saati öncesinde yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması durumunda kısmi alacak dağıtımı yapılmaz, mutabakat son saati beklenir.

Mutabakat son saati sonunda yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması halinde, eksik tutar oransal olarak tüm katılımcılara paylaştırılarak alacak dağıtımı yapılır.

Eksik yükümlülük tutarı, temerrüde konu katılımcı veya söz konusu katılımcının garanti mekanizması katkı payından tamamlandığında, alacak tutarı aynı şekilde oransal olarak tüm katılımcılara gönderilir.

Mutabakat tarihinde gün sonu itibari ile yerine getirilmeyen yükümlülük olması halinde, mutabakat temerrütlü olarak sonlandırılır.

Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

Temel Husus 3: FPA, mutabakatı yapılmamış ödemelerin, transfer emirlerinin veya diğer yükümlülüklerin bir katılımcı tarafından geri alınamayacağı anı açıkça tanımlamalıdır.

S.8.3.1: FPA mutabakatı yapılmamış ödemelerin, transfer emirlerinin veya diğer yükümlülüklerin bir katılımcı tarafından geri alınamayacağı anı nasıl tanımlamaktadır? FPA kabul edilen ancak mutabakatı tamamlanmamış ödemelerin, transfer emirlerinin ve diğer yükümlülüklerin bu andan sonra tek taraflı geri alınmasını nasıl önlemektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (aa) bendinde Transfer Emri tanımının; “ belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatını” ifade ettiği açıkça tanımlanmış olup, “Mutabakatın Kesinliği” başlıklı 22 inci maddesinde; transfer emrinin sisteme giriş anının, Sistem Kurallarında belirlenen süreler içerisinde katılımcılar tarafından takas paketlerinin Sisteme ulaştığı an olarak belirlenmiştir. ÖSK'nun 10 ncu maddesinde de mutabakatın nihailiğine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Bu çerçevede; sistemselsel olarak transfer emrinin kesinleştiği andan itibaren transfer emri geri alınmaz. Katılımcı ancak transfer emrinin kesinleştiği ana kadar olan takas paketi güncellemesi ya da iptalini Takasbank'a yazılı talimat göndererek yapılmasını talep edebilir. Katılımcının kendi ekranları üzerinden takas paketi iptali yapması mümkün değildir.

S.8.3.2: Mutabakat için sisteme kabul edilen bir emir ya da yükümlülük hangi şartlar altında geri alınabilmektedir (örneğin, kuyruktaki yükümlülükler)? Mutabakatı tamamlanmamış ödeme veya transfer emirleri nasıl ve kim tarafından iptal edilebilmektedir?

Sistemselsel olarak transfer emrinin kesinleştiği andan itibaren transfer emri geri alınmaz.

Katılımcı ancak transfer emrinin kesinleştiği ana kadar olan takas paketi güncellemesi ya da iptalini Takasbank'a yazılı talimat göndererek yapılmasını talep edebilir. Katılımcının kendi ekranları üzerinden takas paketi iptali yapması mümkün değildir.

Takas paketlerinde yer alan çek bilgileri ile iade paketlerinde yer alan bilgiler karşılaştırılarak bankalara iade dağıtım bilgileri gönderilerek netleştirme işlemi gerçekleştirilir. Netleştirme işlemi ile birlikte mutabakat dosyası oluşmuş olur ve ne katılımcı tarafından ne de Takasbank tarafından iptal edilmesi mümkün değildir.

S.8.3.3: FPA, hangi şartlar altında iptale ilişkin muafiyetlere ve sürenin uzatılmasına izin vermektedir?

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesinde transfer geri alınmazlığı açık bir şekilde belirtilmiş olup, herhangi bir muafiyet bulunmamaktadır.

S.8.3.4: FPA, bu bilgiyi nerede tanımlamaktadır? Bu bilgi kime ve nasıl açıklanmaktadır?

Transfer emrinin geri alınmaz ve iptal edilemez olduğu 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'unda, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarında açıkça belirtilmiş olup, katılımcılara genel mektup ile duyurulmuş olup, Sistem Kuralları Bankamız internet sitesinde yayımlanmaktadır.

CPMI-IOSCO 8 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	---	--	---	---

Prensip 9: Para Mutabakatı

FPA, para mutabakatını mümkünse ve yapabiliyorsa merkez bankası parasıyla gerçekleştirmelidir. Merkez bankası parası kullanılmıyorsa, FPA ticari banka parasını kullanmaktan kaynaklanan kredi ve likidite riskini minimize etmeli ve sıkı bir şekilde kontrol etmelidir.

Temel Husus 1: FPA, kredi ve likidite riskini önlemek için para mutabakatını mümkünse ve yapabiliyorsa merkez bankası parasıyla yapmalıdır.

S.9.1.1: FPA, para mutabakatını nasıl gerçekleştirmektedir? Birden fazla para biriminde mutabakat yapıyor olması durumunda, FPA her para biriminde mutabakatı nasıl gerçekleştirmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar" başlıklı 3'üncü bölümünde yer alan "Para Birimi" başlıklı 21 inci maddesi kapsamında;

- Mutabakat işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

ifadesi kullanılmaktadır. Halihazırda Takasbank Çek Takas Sisteminde Türk Lirası cinsinden düzenlenmiş çeklerin takas ve mutabakatı yapılmaktadır. Yabancı para biriminden düzenlenmiş çeklerin takası halihazırda Çek Takas Sistemi dışında gerçekleşmektedir. Yabancı Para çeklerin sisteme dahil edilmesi halinde çekin düzenlendiği para biriminden mutabakat yapılacak, borç alacak bilgileri ilgili para biriminden oluşturulacaktır.

S.9.1.2: FPA, mutabakatı merkez bankası parası kullanarak gerçekleştirmiyorsa, neden merkez bankası parası kullanmamaktadır?

Bankacılık lisansına sahip olan Takasbank para mutabakatlarını kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, para mutabakatlarında merkez bankası veya ticari banka parası kullanılmamaktadır.

TCMB mevzuatında parasal mutabakat hizmeti sunulmasını öngören bir düzenleme bulunmamaktadır. Esasen Takasbank'ın bankacılık lisansına sahip olması, TCMB likiditesine erişim imkânının bulunması, mutabakat işlemlerini TCMB ödeme sistemlerini kullanarak kendi nezdinde yerine getirmesi, mutabakatta ticari banka parası kullanılmaması, dolayısı ile kredi ve likidite riskine maruz kalınmaması mutabakatta TCMB parası kullanılmasını ihtiyaç olmaktan çıkarmaktadır.

Temel Husus 2: Eğer Merkez Bankası parası kullanılmıyor ise, FPA para mutabakatlarını az ya da sıfır kredi veya likidite riski olan bir mutabakat varlığı kullanarak yapmalıdır.

S.9.2.1: Merkez Bankası parası kullanılmıyor ise, FPA para mutabakatı için kullanılan mutabakat varlığının kredi ve likidite riskini nasıl değerlendirmektedir?

Para mutabakatlarında Takasbank nezdindeki vadesiz Türk Lirası hesaplar kullanılmakta, yükümlülükler mutabakat amaçlı hesaplara kapatılmakta ve para transferleri TCMB elektronik ödeme sistemleri (EFT sistemi) aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

S.9.2.2: FPA, ticari banka parasıyla mutabakat yapıyorsa, FPA mutabakat bankalarını nasıl seçmektedir? FPA'nın bu seçim için kullandığı özel kriterler nelerdir?

Takasbank para mutabakatları için ticari banka kullanmamaktadır. Katılımcılar mutabakat işlemlerinden doğan yükümlülüklerini Takasbank nezdindeki ilgili mutabakat hesaplarına TCMB EFT sistemi aracılığı ile göndermektedirler.

Temel Husus 3: FPA'nın mutabakat işlemlerini ticari banka parasıyla yapması durumunda, FPA ticari mutabakat bankalarından kaynaklanan kredi ve likidite riskini incelemeli, yönetmeli ve sınırlandırmalıdır. Bu kapsamda, FPA mutabakat bankalarına, diğer şeylere ilave olarak, mevzuatını ve denetimini, kredi itibarına, sermaye miktarına, likiditeye erişimini ve operasyonel güvenilirliğini göz önünde bulunduran katı kriterler oluşturmalı ve kriterlere uyumu izlemelidir. FPA, ticari mutabakat bankalarını maruz bıraktığı kredi ve likidite risklerinin yoğunlaşmasını da izlemeli ve yönetmelidir.

Bankacılık lisansına sahip olan Takasbank, para mutabakatlarını kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, para mutabakatlarında ticari banka parası kullanılmamaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki sorular cevaplandırılmamıştır.

S.9.3.1: FPA, mutabakat bankalarının seçiminde kullandığı kriterlere bağlı kaldığını nasıl izlemektedir? Örneğin: FPA, bankaların mevzuatını ve denetimini, kredi itibarını, sermaye miktarını, likiditeye erişimini ve operasyonel güvenilirliğini nasıl değerlendirmektedir?

S.9.3.2: FPA ticari mutabakat bankalarından kaynaklanan kredi ve likidite risklerini nasıl izlemekte, yönetmekte ve sınırlandırmaktadır? FPA, bu bankaları maruz bıraktığı kredi ve likidite riski yoğunlaşmasını nasıl izlemekte ve yönetmektedir?

S.9.3.3: FPA, en büyük mutabakat bankasının iflas etmesi durumunda, kendisinin ve katılımcılarının muhtemel kayıp ve likidite baskılarını nasıl değerlendirmektedir?

Temel Husus 4: FPA para mutabakatını kendi hesaplarında gerçekleştiriyorsa, kredi ve likidite riskini asgari düzeye indirmeli ve sıkı bir şekilde kontrol etmelidir.

S.9.4.1: FPA para mutabakatını kendi hesaplarında gerçekleştirdiği durumlarda, kredi ve likidite riskini nasıl asgari düzeye indirmekte ve sıkı bir şekilde kontrol etmektedir?

Takasbank para mutabakatlarını katılımcıların kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, kredi ve likidite risklerini asgari düzeye indirip en iyi şekilde yönetebilecek bilgi, tecrübe, organizasyon, mevzuat ve teknik altyapıya sahip bulunmaktadır.

Temel Husus 5: FPA'nın mutabakat bankalarıyla yaptığı yasal sözleşmelerde, transferlerin mutabakat bankalarındaki hesaplarda ne zaman gerçekleşmesinin beklendiği, transferler gerçekleştiğinde nihai olacağı ve FPA'nın ve katılımcılarının kredi ve likidite riskini

yönetmelerini sağlamak için alınan fonların mümkün olan en kısa zamanda, en azından gün sonunda, ideal olarak gün içinde transfer edilebilir olması gerektiği açıkça belirtilmelidir.

Bankacılık lisansına sahip olan Takasbank, para mutabakatlarını kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, para mutabakatlarında ticari banka parası kullanılmamaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki sorular cevaplandırılmamıştır.

S.9.5.1: FPA'nın mutabakat bankalarıyla yaptığı yasal sözleşmelerde, transferlerin ne zaman gerçekleşeceği, transferlerin gerçekleştiği anda nihai olacağı ve alınan fonların ne zaman transfer edilebilir olacağı belirtilmekte midir?

S.9.5.2: Alınan fonlar en geç gün sonunda transfer edilebilir duruma gelmekte midir? Eğer gelmiyorsa neden?

CPMI-IOSCO 9 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☐ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☒ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	---	---	---	---

Premsip 12: Değer Değişim Mutabakat Sistemleri

FPA; menkul kıymet ve döviz değişim işlemi gibi birbiriyle bağlantılı iki yükümlülüğün mutabakatını içeren işlemlerin mutabakatını gerçekleştirilmesi durumunda; bir yükümlülüğün nihai mutabakatını, diğer yükümlülüğün nihai mutabakatı şartına bağlayarak, anapara riskini ortadan kaldırmalıdır.

Temel Husus 1: Değer değişim mutabakat sistemi olan bir FPA, birebir veya netleştirme usulüne göre çalışmasına ve mutabakatın nihailiğinin ne zaman gerçekleştiğine bakılmaksızın, bir yükümlülüğün nihai mutabakatının ancak ve ancak bağlantılı yükümlülüğün nihai mutabakatı yapıldığında gerçekleşmesini sağlayarak anapara riskini ortadan kaldırmalıdır.

Çek Takas Sisteminde değer değişimli mutabakat yapılmadığından aşağıdaki sorular cevaplanmamıştır.

S.12.1.1: FPA'nın yasal, sözleşmeden dolayı, teknik ve risk yönetim çerçeveleri; ilgili finansal araçların nihai mutabakatının anapara riskini ortadan kaldırmasını nasıl sağlamaktadır? Bir yükümlülüğün nihai mutabakatının ancak ve ancak bağlantılı yükümlülüğün nihai mutabakatı yapıldığında gerçekleşmesini hangi prosedürler sağlamaktadır?

Çek Takas Sisteminde değer değişimli mutabakat yapılmamamaktadır.

S.12.1.2: Bağlantılı yükümlülüklerin mutabakatı nasıl yapılmaktadır? Birebir mi, netleştirme prensibine göre mi?

Çek Takas Sisteminde değer değişimli mutabakat yapılmamamaktadır.

S.12.1.3: Bağlantılı yükümlülüklerin mutabakatının nihailiği eş zamanlı mıdır? Eğer değilse; yükümlülüklerin nihailiği ne zaman sağlanmaktadır? Her iki yükümlülük için de bloke edilme ve nihai mutabakat arasındaki zamanın uzunluğu asgari düzeye indirilmiş midir? Bloke edilmiş varlıklar üçüncü tarafların taleplerine karşı korunmakta mıdır?

Çek Takas Sisteminde değer değişimli mutabakat yapılmamamaktadır.

CPMI-IOSCO 12 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☐ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☒ (Not Applicable)
--	---	--	---	--

Prensip 13: Temerrüt Kural ve Prosedürleri

FPA, bir katılımcının temerrüt durumunu yönetmek için etkin ve açıkça tanımlanmış kural ve prosedürlere sahip olmalıdır. Bu kural ve prosedürler, kayıpları ve likidite baskılarını kontrol altına almak için FPA'nın zamanında aksiyon alabilmesini ve yükümlülüklerini karşılamaya devam edebilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, bir katılımcının temerrüdü halinde FPA'nın yükümlülüklerini karşılamaya devam etmesini sağlayacak ve temerrüt durumunda kullanılan kaynakların yerine konulmasını da içerecek temerrüt kural ve prosedürlerine sahip olmalıdır.

Katılımcı temerrüt kural ve prosedürleri

S.13.1.1: FPA'nın kural ve prosedürleri temerrüt olayını (bir katılımcının finansal veya operasyonel temerrüdü) ve temerrüdün belirlenmesinde kullanılacak metodu açıkça tanımlamakta mıdır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarının “Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi” başlıklı Beşinci Bölümünde ;

- 36 ncı madde ile temerrüt esasları,
- 37 inci maddesi ile temerrüt faizi,
- 38 inci maddesi ile temerrüt faizinin hesaplanması,
- 39 uncu maddesi ile tahakkuk, bildirim ve tahsilat işlemleri,
- 41 inci maddesi ile mağduriyet ödemesi

usul ve esasları açık bir şekilde belirlenmiştir. Sistem Kurallarında belirlenen yükümlülük son saati itibari ile yükümlülüğünü yerine getirmeyen katılımcılar hiçbir bildirim gereksiz temerrüde düşmüş sayılırlar.

S.13.1.2: FPA'nın kural ve prosedürleri bir katılımcının temerrüdüne ilişkin aşağıdaki temel hususları ne şekilde ele almaktadır?

a) Temerrüdün açıklanması durumunda FPA'nın alabileceği aksiyonlar.

Herhangi bir sebeple temerrüde düşmüş sayılan Sistem katılımcısının maruz kalacağı aksiyonlar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda belirlenmiştir. Bu çerçevede, yükümlülüklerini aynı gün valörü ile ancak belirlenen saatten sonra yerine getiren katılımcılardan ve aynı gün valörü ile yerine getirmeyerek izleyen günlerde yerine getiren katılımcılardan farklı katsayılar uygulanmak suretiyle temerrüt faizi tahsil edilmektedir. Temerrüt halinde, Takasbank tarafından katılımcının ilgili hesaplarındaki garanti mekanizması katkı paylarını çekmesine izin verilmeyebileceği gibi söz konusu katılımcının temerrüt tarihi itibarıyla taraf olduğu netleştirmeye konu olmamış çekler netleştirme dışında bırakabilmektedir. Bu konudaki karar Takasbank tarafından temerrüdün büyüklüğü, hesaplarında var olan fazla/eksik tutarları ve piyasa şartları gözetilerek verilmektedir.

Takasbank tarafından katılımcıya temerrüt halini sona erdirmesi için en fazla temerrüt tarihini takip eden iş günü saat 10:00'a kadar süre verilebilmektedir. Verilen süre sonuna kadar temerrüt halinin sona erdirilmemesi halinde, öncelikle temerrüt eden katılımcının yatırmış olduğu garanti mekanizması payı nakde dönüştürülmektedir. Söz konusu temerrüt tutarının kapatılamaması durumunda, temerrüt etmemiş katılımcıların garanti mekanizması katkı payına konu varlıkları nakde dönüştürülmekte ve elde edilen tutar temerrüde konu gündeki alacaklı katılımcılara alacakları ile orantılı olarak dağıtılmaktadır.

b) Aksiyonların ne derece otomatik veya ihtiyari olacağı.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda hangi aksiyonların ihtiyari, hangi aksiyonların otomatik olarak alınacağı açıkça belirtilmiştir. Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı 5'inci bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır.

c) Normal mutabakat uygulamalarındaki değişiklikler.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı 5'inci bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır. Bu çerçevede, olası aksiyonlar arasında normal mutabakat uygulamaları dışında değerlendirilebilecek yöntem bulunmamaktadır.

d) Sürecin farklı aşamalarındaki işlemlerin yönetimi.

Takasbank Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetimi Uygulama Esasları Yönergesi'nin "Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetimi Komitesi (TYK)" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca, MKT hizmeti verilen piyasa ve/veya sermaye piyasası araçlarındaki temerrüt yönetim süreçlerinde, karar mercii olarak görev yapmak üzere Temerrüt Yönetim Komitesi kurulur. Komitenin aynı zamanda merkezi takas (MT) hizmeti verilen veya işletilen piyasa ve platformlarda ortaya çıkan temerrütlerin çözümünde de karar organı olarak görev yapacağı yine aynı maddede hükme bağlanmıştır.

Bu doğrultuda, Takasbank'ın temerrüt yönetimi süreci, her koşulda etkisi dikkate alınmadan aynı şekilde tatbiki zorunlu kurallardan değil, Temerrüt Yönetimi Komitesi'nin hem temerrüt eden katılımcı, hem Takasbank hem de temerrüt etmemiş diğer katılımcıların ve piyasaların yararlarını gözetmesine imkân tanıyacak şekilde takdir yetkisi kullanabileceği bir süreç olarak tasarlanmıştır. Temerrüt Yönetimi Komitesi temerrüt yönetim araçlarının kullanımında temerrüdün nedenini ve piyasalara etkilerini göz önünde bulundurmaktadır.

e) Hissedar ve müşteri işlem ve hesaplarının beklenen ele alınış biçimi.

Temerrüt bildirimini sonrasında süreç, Temerrüt Yönetim Komitesi'nin İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde alacağı kararlar doğrultusunda yönetilmektedir.

f) Aksiyonların olası sıralaması.

Temerrüt bildirimini sonrasında süreç, Temerrüt Yönetim Komitesi'nin İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde alacağı kararlar doğrultusunda yönetilmektedir.

Bu kapsamda, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynakların kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilmektedir:

- Temerrüde düşen Sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer Sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

g) Temerrüde düşmemiş katılımcılar da dahil olmak üzere çeşitli tarafların rol, yükümlülük ve sorumlulukları.

Temerrüt yönetimi kaynaklarının gerektiği ölçüde ve sırada kullanımı ile ilgili kararlar da, temerrüt etmemiş katılımcıların yatırılmış garanti fonu katkı paylarının kullanılması da dâhil, Temerrüt Yönetimi Komitesi tarafından alınacaktır. Temerrüt etmemiş sistem katılımcılarının sorumlulukları İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları ile katılım sözleşmelerinde açık bir şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır.

h) Temerrüdün etkilerinin kontrol altına alınması için kullanılacak diğer mekanizmaların varlığı.

Temerrüdün etkisinin piyasaya olan etkisini azaltmak amacıyla Çek Takas işlemleri için oluşturulan garanti mekanizmasında olan kaynakların likit varlıklardan oluşması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26 ncı maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

Bununla birlikte, temerrüdün piyasaya olan etkisini azaltmak ve Takasbank'ın gerekirse temerrüdü yönetmek için borçlanabileceği İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31 inci maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bu madde uyarınca, Sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkânı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilmektedir.

Finansal kaynakların kullanımı

S.13.1.3: FPA'nın kural ve prosedürleri, FPA'nın likidite imkanları da dahil olmak üzere, temerrütten kaynaklanan kayıpların karşılanması ve likidite baskısının kontrol altına alınması amacıyla bulundurduğu herhangi bir finansal kaynağın zamanında (acilen) kullanılabilmesine ne şekilde imkan vermektedir?

Temerrüdün etkisinin piyasaya olan etkisini azaltmak amacıyla Çek Takas işlemleri için oluşturulan garanti mekanizmasında olan kaynakların likit varlıklardan oluşması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26. maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

Bununla birlikte, temerrüdün piyasaya olan etkisini azaltmak ve Takasbank'ın gerekirse temerrüdü yönetmek için borçlanabileceği İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31. maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bu madde uyarınca, sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkanı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilmektedir.

S.13.1.4: FPA'nın kural ve prosedürleri, finansal kaynakların hangi sıralamada kullanılabilceğini ne şekilde ele almaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynakların kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilmektedir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bununla birlikte, temerrüdün piyasaya olan etkisini azaltmak ve Takasbank'ın gerekirse temerrüdü yönetmek için borçlanabileceği İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31. maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bu madde uyarınca, sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri

çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkânı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilmektedir.

S.13.1.5: FPA'nın kural ve prosedürleri, bir temerrüt sonrasında kullanılan finansal kaynakların yerine konulması hususunu ne şekilde ele almaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı" başlıklı 29'uncu maddesi uyarınca, Takasbank, asgari günlük olarak garanti mekanizması katkı payı karşılığı yatırılmış olan varlıkların yeterlilik düzeyini izlemektedir. Söz konusu varlıkların, katılımcının garanti mekanizması katkı payının artması, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılmaktadır. Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanmaktadır.

Temel Husus 2: FPA, kuralların içinde belirtilen uygun ihtiyari prosedürler de dahil olmak üzere, temerrüt kural ve prosedürlerini uygulamaya hazırlıklı olmalıdır.

S.13.2.1: FPA yönetimi, bir temerrüt durumuyla ilgili olarak rol ve sorumlulukların açıkça tarif edildiği içsel planlara sahip midir? Söz konusu planlar nelerdir?

Temerrüt yönetiminde, temerrüt etmiş ve etmemiş katılımcılara yönelik olarak uygulanacak kural ve prosedürler, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda düzenlenmiş ayrıca temerrüt hallerinde Takasbank'ın hak ve yetkileri ile katılımcıların sorumlulukları katılımcılara aktedilen sözleşmelere de dercedilerek, doğabilecek hukuki riskler asgari düzeye indirilmiştir.

Bununla birlikte, temerrüt yönetimi süreçlerinde, karar mercii olarak görev yapmak üzere Temerrüt Yönetim Komitesi kurulur. Temerrüt Yönetimi Komitesi süreç boyunca alınacak tedbirlerin ve yapılacak görevlendirmelerin belirleyicisi ve sorumlusudur.

S.13.2.2: FPA, düzenleme, denetleme ve gözetim otoriteleri de dahil olmak üzere ilgili tüm paydaşlara zamanında ulaşılması için ne tür iletişim prosedürlerine sahip bulunmaktadır?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliği'nin "Bankaya bildirim yükümlülüğü" başlıklı 18'inci maddesi uyarınca, sistem işletmecisinin sistemin olağan işleyişini aksatan, kesintiye sebep olan veya sistemin kapanışını engelleyen hususları gecikmesinin TCMB'ye bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda, Takasbank Temerrüt Yönetim Komitesi tarafından katılımcının taahhütlerini karşılama gücündeki kalıcı bir zafiyetten kaynaklanmadığı kanaatine varılan ön temerrüt halleri hariç olmak üzere, katılımcının Takasbank'a karşı olan yükümlülüklerinin yerine getiremeyeceğinin öngörülmesi ve katılımcı hakkında İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi

Sistem Kuralları'nda yer alan kuralların uygulanmasına karar verilmesi halinde durum, ivedilikle TCMB'ye bildirilir.

S.13.2.3: Temerrüde ilişkin içsel planlar ne sıklıkla gözden geçirilmektedir? Bahse konu planlarla ilgili yönetim düzenlemeleri nelerdir?

Takasbank bünyesinde MKT Bölümü'nün, Takasbank Temerrüt Yönetimi Komitesi'nin sekretarya hizmetlerini yürütmesi, Komite tarafından alınacak kararlara mesnet teşkil edecek her türlü teknik analizi hazırlayıp Komite'ye sunması öngörülmüştür. MKT Bölümüne bağlı Teminat ve Temerrüt Yönetimi Ekibi, temerrüt yönetimi kaynaklarının seyrini ve risk/teminat dengelerini sürekli izleyip teminat yönetimi sürecini gözden geçirmekle sorumludur.

Temel Husus 3: FPA, temerrüt kural ve prosedürlerinin temel hususlarını kamuoyuna açıklamalıdır.

S.13.3.1: FPA'nın katılımcı temerrüt kural ve prosedürlerinin temel hususlarına kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır? Söz konusu temel hususlar aşağıdaki konuları ne şekilde ele almaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı 5'inci bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır. Bu dokümana Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir.

- a) Aksiyon alınabilecek durumlar,
- b) Söz konusu aksiyonların kim tarafından alınacağı,
- c) Hissedar ve müşterilerin pozisyonları, fonları ve varlıklarının nasıl değerlendirileceği de dahil alınabilecek aksiyonların kapsamının ne olduğu,
- d) FPA'nın temerrüde düşmemiş katılımcılarına olan yükümlülüklerinin yer aldığı mekanizmalar,
- e) Katılımcıların müşterileriyle doğrudan ilişkilerin bulunduğu durumlarda, temerrüde düşen katılımcının müşterilerine karşı olan yükümlülüklerinin karşılanmasına yardımcı olacak mekanizmaların neler olduğu.

Yukarıda belirtilen hususlara İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda detaylı şekilde yer verilmiştir.

Temel Husus 4: FPA, tasfiye prosedürleri de dahil olmak üzere temerrüt prosedürlerinin test edilmesi ve gözden geçirilmesi çalışmalarına katılımcılarının ve diğer paydaşlarının katılımlarını sağlamalıdır. Söz konusu test ve gözden geçirme işlemlerini yılda en az bir kez veya kural prosedürlerde gerçekleşen maddi bir değişikliğin uygulanabilirliğini ve etkinliğini teminen bu değişikliği takiben yürütülmelidir.

S.13.4.1: FPA, katılımcı temerrüt prosedürlerinin test edilmesi ve gözden geçirilmesi çalışmalarında katılımcılarıyla ve ilgili diğer paydaşlarla nasıl bağlantı kurmaktadır? Söz konusu

testler ve gözden geçirmeler ne sıklıkla yürütülmektedir? Testlerin sonuçları nasıl kullanılmaktadır? Söz konusu sonuçlar yönetim kurulu, risk komitesi ve ilgili otoritelerle ne ölçüde paylaşılmaktadır?

Temerrüt yönetimi süreçlerinin uygulanabilirliği yılda bir kez Takasbank Temerrüt Yönetim Komitesi tarafından belirlenen ve piyasa katılımcılarının da iştirakiyle gerçekleştirilen temerrüt yönetimi simülasyonu ile sınırlanır. Temerrüt yönetimi simülasyonları, piyasa bazında olabileceği gibi birden fazla piyasada yaşanacak tekli ya da çoklu temerrütleri içerir. Temerrüt simülasyon senaryoları Takasbank tarafından belirlenir.

S.13.4.2: Söz konusu testler hangi potansiyel katılımcı temerrüt senaryolarını ve prosedürlerini kapsamaktadır? FPA, katılımcılarına ilişkin çözümleme rejiminin uygulanmasını ne ölçüde test etmektedir?

-

CPMI-IOSCO 13 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☐ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>
---	--	--	---	---

Prensip 15: Genel İş Riski

FPA genel iş riskini tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir. Bu kapsamda, FPA sürekli hizmet verebilmesini ve operasyonlarını sürdürebilmesini teminen potansiyel genel iş zararlarını karşılayabilecek düzeyde ve öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlıklara sahip olmalıdır. İlave olarak net likit varlıklar her zaman yeniden yapılandırma ve kritik hizmet ve faaliyetlerin düzenli bir şekilde yavaşlatılmasını sağlayacak seviyede olmalıdır.

Temel Husus 1. FPA, iş stratejilerinin zayıf yönetimi, negatif nakit akımları ve büyük boyutlardaki beklenmedik faaliyet giderlerini de içeren genel işletme risklerini tanımlayacak, izleyecek ve bu riskleri yönetecek sağlam bir yönetim ve kontrol sistemine sahip olmalıdır.

S.15.1.1: FPA genel işletme/iş risklerini nasıl tanımlamaktadır? FPA hangi genel işletme/iş risklerini tanımlamaktadır?

Genel iş riski, gelirlerdeki azalış veya giderlerdeki artış nedeniyle giderlerin gelirleri aşması ve oluşan kaybın özkaynakla karşılanması sonucunda Banka'nın finansal koşullarında meydana gelebilecek potansiyel bozulmayı ifade etmektedir.

Bankacılık mevzuatı uyarınca Takasbank'ın tüm faaliyetlerinden kaynaklanan riskleri kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk altında yer almaktadır. Dolayısıyla yukarıda ifade edilen genel iş riski bankacılık riskleri altında tanımlanmaktadır.

S.15.1.2: FPA genel işletme risklerini düzenli olarak nasıl takip etmekte ve yönetmektedir? FPA'nın risk değerlendirmesi genel işletme risklerinin FPA'nın nakit akışı ve sermayesi (özel olarak işletilen bir FPA olması durumunda) üzerindeki potansiyel etkilerini göz önünde bulundurmakta mıdır?

Takasbank tüm faaliyetleri uyarınca maruz kaldığı riskleri, Bankacılık mevzuatında yer alan sermaye yeterliliği düzenlemelerine uyum sağlayacak şekilde idame ettirmek zorundadır. BDDK gözetimi altında; Bankanın kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riske esas tutar toplamının özkaynağa oranı olan sermaye yeterlilik rasyosu %12'nin üzerinde olacak şekilde idame ettirilmektedir. Bu kapsamda, herhangi bir faaliyetten kaynaklanan herhangi bir sebeple gelir-gider dengesizliği oluşması sonucunda Bankamız, özkaynakların azalmasına imkân vermeyecek şekilde yasal sermaye yeterliliği oranlarına uyum sağlamakta olup, faaliyetlerini; özkaynakları risklerini karşılayacak düzeyde olacak şekilde sürdürmektedir.

Takasbank gelir ve giderlerini takas ve MKT hizmeti sunduğu BİAŞ piyasalarının işlem hacimleri öngörülerini de dikkate alarak bütçelemekte, faaliyetler her yıl hissedarlara enflasyon ve risksiz faiz oranının daha üzerindeki bir seviyede sermaye getirisi sağlayacak kârlılıkla sürdürülmektedir. Gelir ve gider gerçekleştirmeleri ile bütçeden sapmalar aylık AP-KO toplantılarında titizlikle değerlendirilmekte, gelir hedeflerinin altında, gider hedeflerinin ise üzerinde kalınmaması için gerekli aksiyonlar alınmaktadır. Bununla birlikte, takas ve MKT faaliyetleri haricinde Takasbank'ın sunduğu tüm hizmetler sebebiyle gerçekleşen faaliyet gelirlerinin faaliyet giderlerini karşılayamaması riski, başka bir deyişle faaliyet zararı oluşmasına yönelik olarak da aylık periyotta

gerçekleşen söz konusu toplantılarda gerekli değerlendirmeler yapılmakta ve tüm hizmetlere yönelik bütçeden sapmalar değerlendirilerek, gerekli aksiyonlar alınmaktadır. Ancak gerek Bankamızın güçlü sermaye yapısı, gerekse de gerçekleşen yüksek özkaynak karlılığının sürekliliği değerlendirildiğinde, genel iş riskinin oldukça düşük seviyede olduğu düşünülmektedir.

Temel Husus 2: FPA, genel iş kayıplarına uğraması durumunda faaliyet ve hizmetlerini sürdürebilmesi için öz kaynakları ile finanse edilen net likit varlıklara sahip olmalıdır. FPA'nın bulundurması gereken net likit varlıkların miktarı, FPA'nın genel risk profiline ve yeniden yapılandırılması veya kritik faaliyetlerinin ve hizmetlerinin düzenli bir şekilde azaltılması sırasında geçecek sürenin uzunluğuna bağlı olarak belirlenmelidir.

S.15.2.1: FPA, genel iş kayıplarına uğraması durumunda faaliyet ve hizmetlerini sürdürebilmesi için öz kaynakları ile finanse edilen net likit varlık bulundurmakta mıdır?

Takasbank genel iş kayıplarına uğraması durumunda faaliyetlerinin tamamının sorunsuz bir şekilde devamını sağlamak üzere öz kaynaklarının bir kısmını net likit varlık olarak bulundurmaktadır.

S.15.2.2: FPA, genel iş risklerini karşılamak amacıyla bulunduracağı öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlık miktarını nasıl hesaplamaktadır? FPA, yeniden yapılandırma veya kritik faaliyet ve hizmetlerinin düzenli bir şekilde azaltılması için gerekli sürenin uzunluğunu ve operasyonel maliyetlerini nasıl belirlemektedir?

Takasbank'ın net likit varlık tanımı sahip olunan menkul kıymet toplamı ile net nakit giriş toplamından oluşmaktadır. Sahip olunan menkul kıymet toplamından repoya konu edilmiş menkul kıymetler ile herhangi nedenle blokede tutulan menkul kıymetlerin çıkarılması sonucu kalan menkul kıymet tutarı net likit varlık toplamına dahil edilmektedir. Diğer bileşen olan net nakit giriş tutarı ise aynı gün vadeli nakit girişleri ile çıkışları arasında oluşan pozitif fark olup net likit varlık toplamını dahil edilmektedir.

Temel Husus 3: FPA, uygulanabilir bir yeniden yapılandırma ve düzenli bir şekilde faaliyetlerini azaltma planına sahip olmalı ve bu planı uygulamasına yetecek kadar net likit varlık bulundurmalıdır. FPA asgari olarak 6 aylık faaliyet giderlerini karşılayacak miktarda net likit varlık bulundurmalıdır. Bu varlıklar, Finansal kaynaklara ilişkin prensiplerde yer alan katılımcıların yükümlülüğünü yerine getirememesi riski ya da diğer riskler için bulundurulması gereken varlıklara ek olarak bulundurulmalıdır. Ancak, mükerrer sermaye bulundurulmasını önlemek amacıyla, uluslararası risk bazlı sermaye standartları kapsamında tutulan kaynaklar, uygun olması durumunda bu kapsamda kullanılabilir.

Yeniden yapılandırma veya faaliyetlerin düzenli bir şekilde azaltılması planları

S.15.3.1: FPA, uygun olduğu zaman kullanılmak üzere yeniden yapılandırmaya veya faaliyetlerin düzenli bir şekilde azaltılmasına ilişkin planlar geliştirmiş midir? Bu tür bir planın bulunması durumunda, plan neleri göz önünde bulundurmaktadır (katılımcıların alternatif yapılar oluşturması ve bu yapılara geçiş yapabilmesi için gereken operasyonel, teknolojik ya da yasal gereklilikler gibi)?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin “Sistem İşleticisinin Faaliyet Esasları” başlıklı 11’inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı hazırlanmakta ve Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Bununla birlikte, faaliyetlerin düzenli bir şekilde azaltılmasına ilişkin olarak Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı hazırlanmış olup, Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planında ele alınan senaryoların gerçekleşmesi halinde, Çek Takas Sisteminde işletilen yapının başka bir kuruma nasıl devredileceği detaylı olarak açıklanmıştır. Bu çerçevede sistem katılımcılarının olumsuz etkilenmemeleri açısından, devir öncesinde uygulanacak aksiyonlar ile takas, teminat ve mutabakat işlemlerine ilişkin izlenecek adımlar söz konusu planda dokümente edilmiştir.

Kaynaklar

S.15.3.2: Bu planları uygulayabilmek için FPA öz kaynaklar ile finanse edilmiş ne kadar net likit varlık bulundurmaktadır? FPA bu miktarın planın uygulanması için yeterli olacağına nasıl karar vermektedir? Bu miktar asgari olarak FPA’nın 6 aylık faaliyet giderlerine eşit midir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem işletmecisi olarak hizmet verdiği Çek Takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

S.15.3.3: Genel iş riskini ve kayıplarını karşılamak için ayrılan kaynaklar, katılımcıların yükümlülüklerini karşılayamaması vb. gibi diğer risk unsurları için ayrılan kaynaklardan nasıl ayrılmaktadır?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem işletmecisi olarak hizmet verdiği Çek Takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

S.15.3.4: FPA, uluslararası risk-bazlı sermaye gereklilikleri için ayırmış olduğu kaynakları genel iş riskleri için ayırdığı kaynaklara dahil etmekte midir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem işletmecisi olarak hizmet verdiği Çek Takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

Temel Husus 4: FPA’nın faaliyetlerini olumsuz piyasa koşulları gibi değişik senaryolarda dahi sürdürebilmesi amacıyla genel iş riskini karşılamak için tutulan varlıkların yüksek kalitede ve yeterince likit olması gereklidir.

S.15.4.1: FPA’nın öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlıkları hangi varlıklardan oluşmaktadır? FPA bu kaynakları olumsuz piyasa koşullarında asgari kayıpla veya hiç kayıpsız bir şekilde nasıl nakde çevirebilecektir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem işletmecisi olarak hizmet verdiği Çek Takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

S.15.4.2: FPA, olumsuz piyasa koşullarını da içeren farklı senaryolar kapsamında öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlıklarının kalitesini ve likiditesini sistematik olarak nasıl değerlendirmektedir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem işletmecisi olarak hizmet verdiği Çek Takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

Temel Husus 5: FPA, öz kaynaklarının ihtiyaç duyulan miktara yaklaşması veya bu miktarın altına düşmesi durumunda, ek öz kaynak sağlamak amacıyla uygulanabilir bir plana sahip olmalıdır. Bu planın yönetim kurulunca onaylanması ve düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir.

S.15.5.1: FPA, ilave öz kaynak yaratabilmek için bir plan oluşturmuş mudur? FPA'nın öz kaynaklarının ihtiyaç duyulan asgari miktara veya bu miktarın altına düşmesi durumunda ilave öz kaynak yaratmak için kullanılacak olan planın temel özellikleri nelerdir?

Takasbank, sermaye planlamasında Yönetim Kurulu Tarafından onaylanan Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi'ne ve Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı'na uygun olarak hareket etmektedir. Sermaye artırımı gerektiğinde başvurulacak aksiyonlardan birisi olarak değerlendirilmekte, hissedar yapısı itibarıyla ihtiyaç duyulacak sermaye desteğinin rahatlıkla sağlanacağı öngörülmekle birlikte, Takasbank stres koşullarında ihtiyaç duyabileceği sermayeyi, normal koşullarda tesis ederek, zor koşullarda sermaye artırımı ihtiyacı ile karşılaşma olasılığını asgari düzeye indirmeye çalışmaktadır. Gerektiğinde sermaye artırımı kararının verilmesi Genel Kurul'un (hissedarların) yetkisinde bulunmakta olup, Takasbank Yönetim Kurulu, Genel Kurul'u olağanüstü toplantıya çağırabilmektedir.

Ayrıca bakınız 15.3.1.

S.15.5.2: İlave öz kaynak yaratmak için kullanılacak plan ne sıklıkla gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir?

Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı, Risk Yönetimi Birimi koordinasyonunda Banka'nın ilgili tüm birimlerinin katılımıyla en az yılda bir kez gözden geçirilir. Plan üzerinde önemli etkisi olan bir sistem veya hizmet değişikliğinin söz konusu olması durumunda, ilgili servis sahibi tarafından işbu Plan'ın gözden geçirilmesi konusunda Risk Yönetimi Birimi'ne başvuruda bulunulur. Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ile eş anlı olarak gözden geçirilir.

Gözden geçirme sürecinde, Banka'nın risk profili, yeni ürün ve hizmetleri ile İSEDES çalışmaları sonuçları dikkate alınır ve Plan'da yer alan aksiyonların uygunluğu değerlendirilir.

S.15.5.3: İlave öz kaynak yaratılmasına ilişkin planın gözden geçirilmesi ve onaylanması aşamalarında FPA yönetim kurulunun (veya eşdeğer yapıların) rolü nelerden oluşmaktadır?

Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ve Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı gözden geçirildikten sonra Yönetim Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girer ve hazırlanan plan TCMB'ye iletilir.

Gerektiğinde sermaye artırımı kararının verilmesi Genel Kurul'un (hissedarların) yetkisinde bulunmakta olup, Takasbank Yönetim Kurulu, Genel Kurul'u olağanüstü toplantıya çağırabilmektedir.

CPMI-IOSCO 15 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 16: Saklama ve Yatırım Riski

FPA kendisinin ve katılımcılarının varlıklarını güvenli bir şekilde muhafaza etmeli ve bu varlıklarla ilgili olarak kayıp ve bu varlıklara erişimde gecikme yaşanması riskini asgari düzeye indirmelidir. FPA'ların yatırım yaptıkları araçların kredi, piyasa ve likidite riski asgari düzeyde olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA kendisinin ve katılımcılarının varlıklarını, bu varlıkları tam olarak koruyan sağlam muhasebe uygulamaları olan, saklama prosedürlerine sahip ve iç kontrol mekanizmalarına sahip, denetleme ve düzenlemeye tabi kuruluşlarda tutmalıdır.

S.16.1.1: FPA'nın saklama kuruluşu kullandığı durumlarda, bu saklama kuruluşu nasıl seçilmektedir? Saklama kuruluşlarının seçilmesinde kuruluşların denetlenmesi ve düzenlenmesi gibi hususları da içeren özel seçilme kriterleri nelerden oluşmaktadır? FPA saklama kuruluşunun bu kriterlere uyumlu olduğu nasıl izlenmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

S.16.1.2: FPA, bu kuruluşların kendisinin ve katılımcılarının varlıklarını tam olarak koruyan sağlam muhasebe uygulamalarına, güvenli saklama prosedürlerine ve iç kontrollere sahip olduğunu nasıl teyit etmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

Temel Husus 2: FPA gerektiğinde kendisine ait ve katılımcıları tarafından temin edilen varlıklara hızlı erişim imkanına sahip olmalıdır.

S.16.2.1: FPA saklama kuruluşu nezdinde tutulmakta olan varlıklarına ilişkin haklarının veya mülkiyet haklarının uygulanmasını destekleyen sağlam bir yasal dayanağının bulunmasını ne şekilde sağlamıştır?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

S.16.2.2: FPA, katılımcısının temerrüdü durumunda, farklı bir zaman dilimindeki veya ülkedeki saklama kuruluşunda bulunan menkul kıymetler de dahil olmak üzere, varlıklarına hızlı bir şekilde erişeceğini nasıl garanti altına almaktadır?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

Temel Husus 3: FPA her biri ile olan ilişkilerinin tamamını dikkate alarak saklamacı bankalardan kaynaklanan risklerini değerlendirmeli ve anlamalıdır.

S.16.3.1: FPA, saklamacı bankadan kaynaklanan riskleri nasıl değerlendirmekte ve anlamaktadır? Bu riskleri yönetirken FPA her bir saklamacı banka ile olan ilişkilerinin tamamını nasıl dikkate almaktadır? Örneğin: FPA tek bir saklamacıdan kaynaklanacak riskini çeşitlendirmek için varlıklarını güvenli bir şekilde saklamak adına birden fazla saklamacı kullanmakta mıdır? FPA, saklamacı bankalardan kaynaklanan risklerin yoğunlaşmasını nasıl izlemektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır

Temel Husus 4: FPA'nın yatırım stratejisi genel risk yönetim stratejisi ile uyumlu olmalı, katılımcılara tam olarak açıklanmalı ve bu yatırımlar, yüksek kalitedeki yükümlülerin taahhüdü altında olmalıdır. Bu yatırımların, küçük bir ters fiyat etkisiyle (olması durumunda) hızlı bir şekilde nakde çevrilebilmesi gerekmektedir.

Yatırım stratejisi

S.16.4.1: FPA, yatırım stratejisinin genel risk yönetim stratejisi ile uyumlu olmasını nasıl sağlamaktadır? FPA yatırım stratejisini nasıl ve kime açıklamaktadır?

Bankanın fon yönetimi stratejisi, herhangi bir likidite sorunu yaşanmaması, risk-getiri dengesinde optimizasyonun sağlanması, makul düzeyde risk alınarak, kaynakların en yüksek verim oranları ile değerlendirilmesi amaçları doğrultusunda oluşturulur. Yatırım stratejisi, fon yönetim stratejisi adı altında Yönetim Kurulu tarafından onaylanır ve değişiklik olması durumunda güncellenmek üzere Yönetim Kurulu'nun onayına sunulur. Fon yönetimi stratejisinin genel hatları SPK'nın merkezi takas kuruluşlarının kuruluş ve çalışma esasları yönetmeliğinin yatırım politikası başlıklı 34. maddesi kapsamında oluşturulmaktadır. Fon yönetimi stratejisinde değişiklik gereksinimleri hem Bankanın kendi değişen koşullarına göre hem de düzenlemeler kaynaklı olabilmektedir.

Portföye alınan/alınabilecek menkul kıymetler ve diğer finansal araçlar nedeniyle Banka piyasa riskine maruz kalabilmektedir. Banka Yönetim Kurulu tarafından belirlenen ve günlük periyotta Bankanın Risk Yönetimi Birimi tarafından takip edilen faiz oranı ve kur riski limiti ile sinyal değerleri bulunmaktadır. Bu kapsamda söz konusu limit ve sinyal değerlerinde aşım meydana gelmesi durumunda, Takasbank İSEDES Yönergesi'nin 8'inci maddesinin on birinci fıkrası uyarınca likidite ve fonlama stratejisinin değiştirilmesi ve portföyün daha risksiz enstrümanlardan oluşturulması gibi aksiyonlar Üst Yönetim tarafından alınabilmektedir..

S.16.4.2: FPA, yatırımlarının güvenliğinin kaliteli yükümlüler tarafından sağlandığını sürekli olarak nasıl garanti etmektedir?

Garanti mekanizması kapsamındaki katkı paylarının yatırıma yönlendirilmesi sürecinde yatırım vadelerinin belirlenmesinde, hizmet verilen piyasaların teminat ya da garanti fonunun yapısına ve kullanımına ilişkin ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. Yatırım planlamasında yatırımlarının güvenliğinin kaliteli yükümlüler tarafından sağlandığını garanti etmek üzere plasmanların yapılacağı karşı taraf seçiminine özen gösterilmektedir. Bu kapsamda bankalara yapılan plasmanlarda gün başı likiditesi yüksek olan kamu bankaları ve büyük özel ticari bankalar seçilmektedir. Menkul kıymet yatırımlarında da aynı saikle finansal kuruluşlar nezdinde teminat değerliliği yüksek varlıklara yatırım yapılmaktadır. Yönetim Kurulu tarafından tahsis edilmiş limitler ile bankalara yapılan plasmanlar ve menkul kıymet yatırımlarının ulaşabileceği üst sınır belirlenerek yatırımların güvenliğinin kaliteli yükümlüler tarafından sağlandığı garanti edilmektedir.

Yatırımların risk özelliği

S.16.4.3: FPA, yatırımlarını seçerken bir yükümlüden kaynaklanan toplam riskini nasıl göz önünde bulundurmaktadır? Kredi riski yoğunlaşmasından kaçınmak için hangi yatırımlar sınırlamalara tabi tutulmaktadır?

Fon yönetimi faaliyetlerinin yasal sınırlar içerisinde seyretmesi ve Banka'nın risk iştahları ile risk limitleri ve sinyal değerleri göz önünde bulundurulması gerçekleştirilmesi esastır.

Uygulanan fon yönetimi stratejisi uyarınca, hazine işlemleri Yönetim Kurulu tarafından limit tahsis edilmiş olan bankalar ile gerçekleştirilir. Banka menkul değerler cüzdanına Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ihraç edilen Devlet İç Borçlanma Senetleri, Dış Borçlanma Senetleri ile Türkiye'de kurulu bankalar tarafından ihraç edilmiş borçlanma senetleri ile kira sertifikaları alınır. Bununla birlikte merkezi takas kuruluşu olarak likidite yönetimi için türev işlem kapsamında swap işlemleri yapılabilirken koruma amaçlı ve MKT hizmetleri sonucu üstlenilen pozisyonlara ilişkin risk azaltıcı işlemler için de türev ürünler kullanılabilir.

S.16.4.4: FPA, katılımcının varlıklarını aynı katılımcının veya aynı katılımcının bağlı ortağının menkul kıymetlerine yatırmakta mıdır?

Katılımcı varlıkları katılımcının veya bağlı ortaklığın menkul kıymetlerine yatırılmamaktadır. Katılımcı varlıklarının yatırıma yönlendirilmesine ilişkin sınırlar Bankamız fon yönetimi stratejileri yönergesinde yer almaktadır.

S.16.4.5: FPA, yatırımların, küçük bir ters fiyat etkisiyle (olması durumunda) hızlı bir şekilde nakde çevrilebilmesini nasıl sağlamaktadır?

Çek Takas işlemleri için oluşturulan garanti mekanizmasında olan likit varlıkların ters fiyat etkisine maruz kalması durumunda varlıkların satışı yoluyla likide edilmesi yerine Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıkların teminat olarak devriyle likidite yönetimi ile sağlanmaktadır. İlgili finansal kuruluş nezdinde borçlanarak likidite sağlama imkânı yerine varlıkların satışı yoluyla likide edilmesinin tercih edilmesi durumunda da katılımcı varlıkların satışı ile hızlı bir şekilde nakde çevrimi sağlanmaktadır.

CPMI-IOSCO 16 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	---	--	---	---

Prensip 17: Operasyonel Risk

FPA, operasyonel riskin iç ve dış olası kaynaklarını belirlemeli ve uygun sistemlerin, politikaların, prosedürlerin ve kontrollerin kullanımı suretiyle bunların etkilerini azaltmalıdır. Sistemler yüksek güvenlik ve operasyonel güvenilirlik derecesi sağlamak üzere tasarlanmalı ve yeterli ve ölçeklendirilebilir kapasiteye sahip olmalıdır. İş sürekliliği yönetimi, geniş çaplı veya büyük bir kesinti durumu da dahil olmak üzere, FPA'nın tekrar faaliyetlerine geri döndürülmesini ve FPA'nın yükümlülüklerinin yerine getirilmesi işlemlerinin zamanında gerçekleştirilmesini hedeflemelidir.

Temel Husus 1: FPA, operasyonel risklerin tanımlanması, izlenmesi ve yönetilmesi amacıyla uygun sistem, politika, prosedür ve kontrollere sahip güçlü bir operasyonel risk yönetim çerçevesi oluşturmalıdır.

Operasyonel risklerin tanımlanması

S.17.1.1: Operasyonel riskin olası kaynaklarının tanımlanması için FPA'nın politika ve süreçleri nelerdir? FPA'nın süreçleri, operasyonel riskin içsel unsurlar, FPA'nın katılımcıları veya dışsal unsurlar nedeniyle ortaya çıkan olası kaynaklarını nasıl tanımlamaktadır?

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını ifade etmektedir. Yasal risk ise yasalara, kurallara uyumsuzluk nedeniyle mahkeme veya karşılıklı anlaşma yoluyla (hakem/tahkim, alacak müzakereleri gibi) sonuçlanan ihtilaflardan yahut Banka'nın gönüllü eylemlerinden (bir şikayet olmaksızın geri ödemeler veya müşteriye gelecekte sunulacak hizmetlerde indirimler gibi) kaynaklanan gider/zarar riskini veya düzenlemelerin iyi bilinmemesinden ya da doğru yorumlanmamasından, kanun veya düzenlemelerdeki öngörülemez değişikliklerden, sözleşmelerin yasal engeller nedeniyle uygulanamaz hale gelmesinden dolayı Banka'nın maruz kalacağı zarar olasılığını ifade etmektedir. Söz konusu tanımlar Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedüründe yer almaktadır.

Yasal risk, bilgi teknolojilerinden kaynaklanan riskler ile Banka'nın faaliyetlerini ve itibarını etkileme olasılığı olan önemli paydaşlardan ve bağlı ortaklıklardan kaynaklı riskler sayısallaştırılırken operasyonel risk yönetimi kapsamında değerlendirilir. Banka hizmetlerini sektöre uğratabilecek iş sürekliliği riskleri de operasyonel risk yönetimi çerçevesinde ele alınır.

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka faaliyetlerinin yasal ve içsel sermaye sınırlarını aşmayacak ve Yönetim Kurulu tarafından tesis edilen operasyonel risk iştahının altında kalacak şekilde sürdürülmesi Banka'nın operasyonel risk politikasını oluşturur.

Operasyonel risk yönetiminde faaliyet kolu yönetimi, merkezi risk yönetimi fonksiyonu ve bağımsız gözden geçirmeden oluşan üçlü savunma hattı yaklaşımı kullanılmaktadır. Buna göre;

- Faaliyet kolu yönetiminde, Banka'nın her bir birimi tarafından sunulan ürün ve hizmetlerden, kullanılan süreç, insan kaynağı ve sistemlerden kaynaklanan riskler tespit edilerek, servis ve alt servis bazlı riskler ve kontroller tanımlanır ve Üst Düzey Yönetim bilgilendirilerek uygun aksiyonların alınması sağlanır.
- Merkezi risk yönetimi fonksiyonu, Banka içerisinde risk ve kontrol sistemlerinin tesis edilmesi, görev ve sorumlulukların ayrıştırılması ile süreç ve fonksiyonların onları icra eden operasyonel birimler dışında Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından gözden geçirilmesi yoluyla sağlanır.
- Bağımsız gözden geçirme süreci, risk yönetimi ve iç kontrol çerçevesinin tüm yönleriyle değerlendirilmesinden oluşur ve İç Denetim Birimi tarafından icra edilir.

S.17.1.2: FPA tarafından tanımlanmış operasyonel risk kaynakları nelerden oluşmaktadır? FPA'nın faaliyetleri içerisinde tanımladığı tekil aksaklık noktaları (single point of failures) nelerdir?

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını ifade etmektedir. Yasal risk, bilgi teknolojilerinden kaynaklanan riskler ile Banka'nın faaliyetlerini ve itibarını etkileme olasılığı olan önemli paydaşlardan ve bağlı ortaklıklardan kaynaklı riskler operasyonel risk kapsamında değerlendirilir. Banka hizmetlerini sekteye uğratabilecek iş sürekliliği riskleri de operasyonel risk yönetimi çerçevesinde ele alınır.

Takasbank olarak ağ altyapımız da dâhil olmak üzere tüm kritik sistemler yedekli yapıda tesis edilmiştir. Bu nedenle tespit edilmiş tekil aksaklık noktaları bulunmamaktadır.

Operasyonel risklerin yönetimi

S.17.1.3: FPA tanımlanmış olan operasyonel riskleri nasıl izlemekte ve yönetmektedir? Söz konusu sistem, politika, prosedür ve kontroller nerede yazılı hale getirilmektedir?

Bankanın itibar riski ile operasyonel ve stratejik risk yönetimi sistemlerinin işleyişine ilişkin usul ve esaslar Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü'nde düzenlenmiştir. Söz konusu prosedür Yönetim Kurulu tarafından asgari yıllık bazda gözden geçirilmektedir.

Operasyonel risk, Risk Yönetimi Birimi tarafından Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ve alt düzenlemelerinde belirtilen yöntemlere göre yıllık bazda ölçülür.

Operasyonel risk stres testleri ve senaryo analizleri Takasbank Stres Testi Programı Politika ve Uygulama Usulleri Prosedüründe ölçülülük ilkesi çerçevesinde tanımlanmış politikalar ile uygulama usullerine göre uygulanır ve sonuçları İSEDES kapsamında dikkate alınır.

Banka'nın her bir birimi tarafından servis ve alt servis bazlı olarak tanımlanan riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı aracılığıyla izlenmektedir. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum

Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka personelinin erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmekte, söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

Yönetim Kurulu tarafından belirlenen ve erken uyarı sistemi olarak nitelendirilen operasyonel risk limiti ve sinyal değeri ile operasyonel risk iştahına uyum Risk Yönetimi Birimi tarafından aylık bazda takip edilir. Risk Yönetimi Birimi tarafından sinyal değer aşımaları Denetim Komitesi'ne, Üst Düzey Yönetim'e ve faaliyet kolu yönetiminde ilgili süreci icra eden birim yöneticilerine e-posta ile bildirilir. Tahsis edilen risk limitinde ve risk iştahında aşım meydana gelmesi halinde gerekli tedbirlerin alınması için Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Düzey Yönetim'e ve Yönetim Kurulu'na bildirim yapılmak üzere Denetim Komitesi'ne yazılı bilgi verilir.

Bilgi Sistemleri (BS) risk yönetimi süreci; bilgi teknolojileri faaliyetlerine ilişkin olarak Takasbank bilgi varlıklarına ilişkin tehdit ve zayıflıkların tespit edilmesi suretiyle risklerin belirlenmesini, tespit edilen tehditlere ve zayıflıklara göre bilgi varlıklarının riske maruz kalma olasılıklarının belirlenmesini, risklerin gerçekleşmesi durumunda ilişkili bilgi varlığının gizliliği, bütünlüğü, erişilebilirliği gibi kriterlerine olan etkilerin belirlenmesi suretiyle ilgili bilgi varlığına yönelik etki hesaplaması yapılmasını, bilgi varlıklarını tehdit eden risklerin belirlenen olasılık ve etki değerlerine göre risk derecelendirmesinin yapılmasını, risklerin azaltılması için aksiyonlar önermek gibi işlemlerden oluşan risk değerlendirmelerini gerçekleştirmek ve yapılan bu risk analizi sonuçları çerçevesinde belirlenen risklerin ne şekilde işleneceğine karar vermek, önceliklendirmek ve uygun kontrol yöntemlerini seçerek uygulamaya alma aşamalarından oluşan risk aksiyon planlarının oluşturulması, uygulanması ve uygulanan sonuçların izlenerek raporlanması safhalarının belirlenen periyodlar dâhilinde ve sürekli bir yaşam döngüsü içerisinde kesintisiz bir şekilde tekrar edildiği süreci ifade etmektedir.

Takasbank kurumsal risk yönetimi süreci, Bankanın BS risklerini de kapsamakta olup, BS risklerinin bankacılık faaliyetlerinden kaynaklanan diğer risklerin de bir çarpanı olabileceği dikkate alınarak Banka genelinde, bilgi sistemlerinden kaynaklanan riskleri de içerecek şekilde, bütünleşik bir risk yönetim metodolojisi uygulanmaktadır. BS riskleri, diğer operasyonel riskler ile birlikte Takasbank Operasyonel Risk Veri Tabanı üzerinde tutulmakta ve takip edilmektedir.

Bankada BS kaynaklı riskleri tespit etmek amacıyla farklı kanallardan beslenen etkin bir BS risk tespit mekanizması oluşturulmuştur. BT Değerlendirme Toplantıları, Bilgi Sistemleri Strateji ve Yönlendirme Komitesi, Bilgi Güvenliği Komitesi ve BT Mimari Komitesi toplantıları gerek BS stratejileri, gerek gelişen yeni teknolojilerin getireceği riskler, gerekse projeler ile ilgili riskler için girdi sağlamaktadır. Ayrıca projeler özelinde yapılan detay toplantılarda yeni projeler kaynaklı oluşabilecek risklerin (projenin gecikmesi halinde karşı karşıya kalınabilecek yasal vb. riskler, projenin devreye alınması halinde maruz kalınabilecek yeni riskler gibi) kayıt altına

alınmasını sağlamaktadır. Değişiklik Danışma Komitesi toplantıları ile önemli değişikliklere ilişkin riskler değerlendirilmektedir.

Denetim ve zafiyet tarama sonuçları, sızma testleri, rutin güvenlik kontrolleri, dönem içerisinde oluşturulan sorun ve kesinti kayıtları, hizmet seviye anlaşmalarına uyumluluk kapsamında yılda en az bir defa yürütülen dönemsel risk analiz çalışmalarında dikkate alınmaktadır. Dönem içerisinde yapılmış ise kapasite planlamaları, memnuniyet ölçüm sonuçları ve şikayet bildirimleri de BS risklerinin analizinde girdi olarak kullanılabilir.

BS risklerinin analizi yılda en az bir defa olmak üzere veya bilgi sistemlerinde meydana gelecek önemli değişikliklerden önce tekrarlanmaktadır. Ayrıca yıl içinde münferiden edinilen risk kayıtları, rutin gözden geçirme zamanı beklenmeksizin belirli periyotlarda analiz edilmekte ve Operasyonel Risk Veri Tabanına eklenmektedir. Yılda en az bir defa BS risk analizlerinin bütünü temsil eden özet risk değerlendirme raporu hazırlanıp güncel risk aksiyon planıyla birleştirilerek BS Risk Envanteri oluşturulmaktadır. BS Risk Envanteri yılda en az bir defa Üst Yönetime raporlanmaktadır.

Bilgi teknolojilerine (BT) ilişkin olarak, iş kesintileri, destek hizmeti alınan firmaların sözleşme hükümlerine uyumu vb. göstergelerin gelişimi Bilgi Güvenliği Bölümü tarafından altı aylık bazda takip edilmekte ve sonuçlarını içeren Özet BS Risk Değerlendirme Raporu asgari yıllık periyotta Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır.

Politikalar, süreçler ve kontroller

S.17.1.4: Operasyonel prosedürlerin gereğine uygun şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla FPA'nın kullandığı politika, süreç ve kontroller nelerden oluşmaktadır? FPA'nın sistem, politika, süreç ve kontrolleri operasyonel risk yönetimine ilişkin ilgili ulusal, uluslararası ve sektörel standartları ne ölçüde dikkate almaktadır?

Banka faaliyetlerinin yasal ve içsel sermaye sınırlarını aşmayacak ve Yönetim Kurulu tarafından tesis edilen operasyonel risk iştahının altında kalacak şekilde sürdürülmesi Banka'nın operasyonel risk politikasını oluşturur.

Operasyonel riskin yönetiminde, BDDK mevzuatı ve iyi uygulama rehberleri uyarınca ölçülülük ilkesi dikkate alınır. Ölçülülük ilkesi çerçevesinde Banka'nın ölçüğü, risk profili, risk iştahı ile faaliyetlerinin, iş ve işlemlerinin hacmi, mahiyeti, karmaşıklığı ve benzeri hususlar göz önünde bulundurulur. Bununla birlikte, Operasyonel Risk Veri Tabanı'na tanımlanan bilgi teknolojilerine ilişkin riskler gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik/süreklilik bazında etki seviyelerine göre değerlendirilmektedir.

Banka operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan, kontrolü ve azaltımı mümkün olmayan riskler için Banka tarafından risklerin kabul edilip edilmeyeceği, bahse konu iş kolundaki faaliyet düzeyinin azaltılıp azaltılmayacağı veya faaliyetin tamamen sonlandırılıp sonlandırılmayacağı hususları Üst Düzey Yönetim tarafından değerlendirilir ve Yönetim Kurulu onayına sunulur.

Operasyonel riske yönelik olarak gerekli kontrollerin tesis edilmesinde Takasbank İç Kontrol ve Uyum Yönetmeliğinde yer alan hükümler esas alınır.

Dış hizmetlere, iş sürekliliğine ve tedarikçilerden temin edilen tüm hizmetlere yönelik uygulamalarda sırasıyla Takasbank Destek Hizmet ve Dış Hizmet Alım Prosedürü, Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi, Takasbank İş Sürekliliği Prosedürü, Takasbank Satın Alma Yönergesi, Takasbank Satın Alma Prosedürü ve Takasbank Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Prosedürü başta olmak üzere ilgili tüm Banka içi mevzuat hükümleri esas alınır.

Banka'nın maruz kaldığı operasyonel riskler;

- a) Sigorta kullanımı,
- b) Hizmetlerin tedarikçilerden ve / veya destek hizmeti şirketlerinden temini,
- c) Risk iştahının, limitinin ve sinyal değerinin belirlenmesi ve takip edilmesi,
- ç) İş sürekliliğinin sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetler,
- d) Kontrollerin tesisi ve denetim mekanizmalarının varlığı

gibi aksiyonlarla azaltılır ve/veya transfer edilir.

S.17.1.5: FPA'nın işe alma, eğitime, yetişmiş personeli muhafaza etme konularındaki insan kaynağı politikaları nelerden oluşmaktadır ve bu politikalar yüksek personel değişim hızının veya kritik personel riskinin etkilerini nasıl azaltmaktadır? FPA'nın insan kaynağı ve risk yönetim politikaları usulsüzlüklerin önlenmesi hususunu ne şekilde göz önünde bulundurmaktadır?

Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesi, Takasbank Kariyer Yönetim Prosedürü ve Takasbank İzin Prosedürü'nde insan kaynakları politikası, insan kaynakları uygulamaları, işe alım ve yerleştirme, ücret yönetimi, izin uygulamaları, sosyal haklar ve çalışma hayatı, performans yönetimi ile kariyer yönetimi ve eğitim gibi hususlar detaylı bir şekilde yer almaktadır. Üst düzey yöneticilerin atanması ise TCMB, SPK ve BDDK mevzuatı hükümlerine göre yürütülmektedir. Eğitim ve oryantasyon programları uygulanarak insan kaynakları politikaları oluşturulmaktadır. Bu süreçler ERP (Kurumsal Kaynak Yönetimi) uygulaması üzerinden yürütülmektedir.

Ödüllendirme, motivasyon, eğitim, rotasyon, yedekleme, iş tanımları, kontrol noktaları ile ilgili hususlar Banka içi yönerge ve prosedürler de bulunmaktadır.

Usulsüzlüklerin bildirimine ilişkin esaslar ise Takasbank Banka İçi Usulsüzlük-Problem ve Şüpheli Hususların Bildirimi Prosedürü ile Takasbank Hediyeleşme Prosedüründe yer almaktadır.

S.17.1.6: FPA'nın değişiklik ve proje yönetimi politika ve süreçleri, değişikliklerin ve büyük projelerin sistemin sorunsuz işleyişini yanlılıkla etkilemesi riskini nasıl azaltmaktadır?

Değişiklik yönetimi ve proje yönetimi faaliyetleri, tanımlanmış prosedürlere uygun olarak işletilmektedir. Proje yönetiminin önemli bir alt süreci olan risk yönetimi süreci de, prosedürde tanımlı kurallara göre işletilmekte ve proje yöneticisinin sorumluluğunda ilgili ekipler tarafından proje bazlı riskler değerlendirilerek gerekli önlemler alınmaktadır. Değişiklikler de prosedüre

uygun olarak, tüm değişikliklerin bir portal aracılığıyla kaydedilip, gerekli onayların alınması ve ilgili tarafların bilgilendirilmesi neticesinde gerçekleştirilmektedir.

Her iki sure içerisinde de; yapılacak değişikliklerin mevcut sisteme olan etkilerinin görülmesi amacıyla entegre testler gerçekleştirilmekte ve gerekli durumlarda piyasa paydaşlarının katılımıyla da testler organize edilmektedir. Testlerin olumlu sonuçlanmasının ardından uygulamalar devreye alınmaktadır.

İlgili prosedürler:

- Proje Yönetim Prosedürü
- Operasyonel Değişiklik Yönetim Prosedürü
- BS Uygulama Servisi Geliştirme Prosedürü
- Sürekli Entegrasyon Dağıtım ve Sürüm Yönetimi Prosedürü

Temel Husus 2: FPA'nın yönetim kurulu, operasyonel risk konusunda rol ve sorumlulukları açıkça tanımlamalı ve FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesini onaylamalıdır. Sistem, operasyonel politika, prosedür ve kontroller düzenli olarak ve önemli değişikliklerden sonra gözden geçirilmeli, denetlenmeli ve test edilmelidir.

Roller, sorumluluklar ve ereve

S.17.2.1: Yönetim kurulu, operasyonel risk yönetimine ilişkin temel rol ve sorumlulukları nasıl tanımlamaktadır?

Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca temel rol ve sorumluluklar l savunma hattı yaklaşımı ile tanımlanmıştır. l savunma hattı yaklaşımı, faaliyet kolu yönetimi, merkezi operasyonel risk yönetimi fonksiyonu ve bağımsız gözden geçirmeden oluşmaktadır.

- a) İlk aşamasında faaliyetlerin icrası sırasında ortaya çıkan servis ve alt servis bazlı risklerin ve kontrollerin tanımlanmasından ilgili birim,
- b) İkinci aşamasında Banka içerisinde risk ve kontrol sistemlerinin tesis edilmesinden Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi,
- c) lnc aşamasında ise tüm operasyonel risk yönetimi sistemi ile iç kontrol sisteminin bağımsız olarak gözden geçirilmesinden İç Denetim Birimi

sorumludur.

Tüm Banka personelinin, görev ve sorumlulukları çerçevesinde, günlük faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak operasyonel riskin yönetiminde aktif olarak yer alması esastır.

Banka organizasyon şeması göz önünde bulundurularak servis sahipleri tarafından her birim için risk ve kontrol sorumluları belirlenir. Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı çalışmalarını desteklemek amacıyla gerçekleştirilen Birim faaliyetlerinde ortaya çıkan riskler, risk ve kontrol düzeyindeki gelişmeler, meydana gelen kayıplar ve iş sürekliliğini sekteye

uğratan durumlar hakkında Risk Yönetimi Birimi'ne bilgi vermek ve birim faaliyetleri nedeniyle maruz kalınan risklerin Operasyonel Risk Veri Tabanı'na girişini yapmak risk ve kontrol sorumlularının görevidir. Bununla birlikte, Banka personeli de risk ve kontrol sorumlularına bu süreçte gerekli desteği sağlamakla yükümlüdür.

İç Denetim Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi, gerçekleştirdikleri denetim ve kontrol faaliyetleri sonucunda veri tabanlarında olmadığını tespit ettikleri riskleri ve kayıpları Risk Yönetimi Birimi'ne bildirmektedirler.

Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen risk azaltıcı ve/veya risk önleyici aksiyonlar ile anahtar risk göstergelerinin takibinden İç Kontrol ve Uyum Birimi sorumludur.

Diğer görev ve sorumluluklar detaylı olarak Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü'nde yer almaktadır.

S.17.2.2: FPA'nın yönetim kurulu, FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesini açık bir şekilde gözden geçirmekte ve onaylamakta mıdır? Yönetim kurulu FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesini ne sıklıkta gözden geçirmekte ve onaylamaktadır?

Banka'nın tüm birimleri tarafından güncellenen ve Risk Yönetimi Birimi tarafından konsolide edilen Operasyonel Risk Veri Tabanı sonuçları yıllık bazda Bankamız Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır. Bununla birlikte, operasyonel risk yönetimi çerçevesini içeren Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü Yönetim Kurulu tarafından asgari yıllık bazda gözden geçirilmekte ve onaylanmaktadır. Operasyonel risk iştahı ile operasyonel risk limiti ve sinyal değeri asgari yılda bir kez gözden geçirilmektedir.

Gözden geçirme, denetim ve test etme

S.17.2.3: FPA, katılımcılarıyla olan operasyonel risk yönetim düzenlemeleri de dahil olmak üzere, sistem, politika, prosedür ve kontrollerini nasıl gözden geçirmekte, denetlemekte ve test etmektedir? FPA katılımcıları ile olan söz konusu gözden geçirme, denetim ve test çalışmalarını ne sıklıkta gerçekleştirmektedir?

Operasyonel risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin değişen koşullara uyum sağlaması zorunludur. Denetim Komitesi söz konusu politika ve uygulama usullerinin yeterliliğini düzenli olarak değerlendirir ve bu kapsamda Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü yıllık bazda gözden geçirilir.

Banka'nın risk profilindeki ve risk iştahındaki değişimler ile yeni ürün ve hizmetler, süreçler, sistemler ve dış faktörlerdeki dinamiklere göre operasyonel risk yönetimi çerçevesi ile kullanılan metodolojiler, metotlar veya modeller gözden geçirilir.

Banka'nın operasyonel risk iştahı asgari yılda bir kez gözden geçirilir. Operasyonel risk limiti ve sinyal değeri piyasa koşulları ve Banka stratejisindeki değişimlere göre gözden geçirilir.

Operasyonel Risk Veri Tabanı, faaliyetleri icra eden birimlerce asgari yılda bir kez olmak üzere istenildiği an gözden geçirilerek güncellenebilir. İç Denetim Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi,

gerçekleştirdikleri denetim ve kontrol faaliyetleri sonucunda veri tabanlarında olmadığını tespit ettikleri riskleri ve kayıpları Risk Yönetimi Birimi'ne bildirirler ve bu kapsamda gerekli güncellemeler risk ve kontrol sorumluları tarafından gerçekleştirilir.

Bankamızın yıllık olarak yapılan Hizmet Memnuniyet Anketinde, alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler, sistem kuralları ve tüm prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığı anket katılımcılarıyla paylaşılmakta ve katılımcılar tarafından süreç ve kurallar değerlendirilmektedir.

Takasbank bilgi sistemleri yönetiminin, tabi olunan mevzuata ve Banka iş hedefleri ile önceliklerine uyumlu olarak gerçekleştirilmesine, bilgi sistemlerinin kullanımından kaynaklanan risklerin etkin yönetimi ile bilgi varlıklarının korunmasına ilişkin yönetim yapısı ve süreç çerçevesi, Bankaların İç Sistemleri ve İSEDES Hakkında Yönetmelik ve Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, SPK Tarafından yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik ile Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği (VII-128.9), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ve Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ ile Takasbank Stratejik Planı'na dayanılarak; ISO 22301, ISO 27001, ISO 20000-1 standartları ve ITIL uygulamaları ile CPMI-IOSCO prensipleri referans alınarak hazırlanan Takasbank Bilgi Sistemleri Yönergesi ve Yönergeye bağlı olarak hazırlanan diğer alt BT dahili mevzuatı ile belirlenmiştir. Söz konusu mevzuat her yıl gözden geçirilmekte ve gerekmesi halinde güncellenmektedir.

Banka bünyesinde;

- Bilgi güvenliği politikasının oluşturulması ve uygulanması faaliyetlerinin Yönetim Kurulu adına gerçekleştirilmesi amacıyla belirlenen bir Yönetim Kurulu üyesi veya Genel Müdür başkanlığında ve bilgi güvenliği sorumlusu koordinasyonunda "Bilgi Güvenliği Komitesi" kurulmuştur.
- Bilgi sistemlerinin yönetimini kurumsal yönetim uygulamalarının bir parçası olarak ele almakla, bilgi sistemlerinin doğru yönetimi için gerekli finansman ve insan kaynağını tahsis etmekle, bilgi varlıklarının gizliliği, bütünlüğü ve erişilebilirliğini sağlamak amacıyla bilgi sistemleri üzerinde etkin kontrollerin tesis edilmesini sağlamakla ve gelişen yeni teknolojileri de göz önünde bulundurarak bilgi sistemlerinin kullanımından kaynaklanan risklerin yönetilmesi için etkin bir gözetim yürütmekle sorumlu olacak şekilde; BS Strateji Planı doğrultusunda, BS yatırımlarının uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının ve bankanın iş hedefleri ile BS hedeflerinin birbiriyle uyumluluğunun gözetimini yürütmek amacıyla Genel Müdür başkanlığında Yönetim Kurulu tarafından onaylanmış bir "BS Strateji ve Yönlendirme Komitesi" kurulmuştur.
- Bilgi Teknolojilerinden sorumlu GMY başkanlığında ve Kurumsal Mimari ve Proje Yönetimi Bölümü koordinatörlüğünde iş hedeflerini gerçekleştirmek üzere teknolojinin yönelimi ve yönetimi konusunda bilgi paylaşılan ve gerektiğinde karar alan "BT Mimari Komitesi" kurulmuştur.
- Banka içi yüksek risk seviyesine sahip bilgi sistemleri değişiklik isteklerinin değerlendirmelerinin yapıldığı "Değişiklik Danışma Komitesi" kurulmuştur.
- İş Sürekliliği ve Bilgi Sistemleri Süreklilik Komitesi kurulmuştur.

S.17.2.4: Uygun olduğu durumlarda, FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesi ne ölçüde dış denetime konu olmaktadır?

BDDK mevzuatı kapsamında bağımsız denetim firması tarafından bankacılık süreçleri yıllık bazda, bilgi sistemleri ise iki yılda bir denetime konu olmaktadır. SPK bilgi sistemleri mevzuatı çerçevesinde ise bağımsız denetim firması tarafından yıllık bazda denetime konu olmaktadır. TCMB Bilgi Sistemleri mevzuatı ve özdeğerlendirmeleri süreçleri de takip edilmektedir. Bununla birlikte, ISO 22301,ISO 20000-1 ve ISO 27001 sertifikamız kapsamında da dış tetkikler yapılmaktadır. Ayrıca, Banka “suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi, terörün ve kitle imha silahlarının yayılması finansmanının önlenmesi” mevzuatı kapsamında Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) denetimine de tabidir.

BT bakış açısı ile, Bilgi Güvenliği, BT Uyum ve Risk Yönetimi Ekibi ağ, veri tabanı, işletim sistemi, uygulamalar ve servisler gibi C-seviye raporlama yapılan alanlarda değerlendirmeleri periyodik olarak gerçekleştirmekte ve yıllık olarak denetlenmektedir. Ayrıca, aksiyon planları ile takip edilen ve BDDK'ya raporlanan bağımsız penetrasyon test süreçleri bulunmaktadır.

Temel Husus 3: FPA açıkça tanımlanmış operasyonel güvenilirlik hedeflerine ve bu hedeflere ulaşmak üzere tasarlanmış politikalara sahip olmalıdır.

S.17.3.1: FPA'nın niteliksel ve niceliksel operasyonel güvenilirlik hedefleri nelerden oluşmaktadır? Bunlar nerede ve nasıl yazılı hale getirilmektedir?

Takasbank'ın vizyonu ve misyonu sırasıyla “Güvenilir, etkin, yenilikçi ve uluslararası kalite standartlarında takas, teminat ve risk yönetimi ile bankacılık hizmetleri sunan, uluslararası piyasalarda da tercih edilen bir kurum olmak” ve “Güvenilir ve etkin işlem sonrası hizmetleri ile piyasaların gelişimine katkı sağlamaktır” olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu vizyon ve misyonun gerçekleştirilmesine yönelik olarak, sermaye piyasaları ile takas ve saklama pazarındaki gelişmelere ilişkin beklentilerini baz alarak 3'er yıllık dönemleri içeren Stratejik Plan hazırlamaktadır.

Stratejik Planda temel olarak Bankanın 3 yıllık stratejik hedefleri (finansal ve iş hedefleri) ve bu hedeflere ulaşmak için belirlenen inisiyatifler yer almaktadır. Takasbank Stratejik Planında yer alan söz konusu temel hedef ve inisiyatifler ile temel olarak; ortakların çıkarlarının korunması, ülke ekonomisine ve sektörün gelişimine katkı sağlanması, üyelerin/müşterilerin kaliteli ve kesintisiz hizmet almaya devam etmelerinin sağlanması ve çalışanların memnuniyet ve yetkinlikleri ile birlikte Borsa İstanbul Grubu bünyesinde sinerjinin artırılması amaçlanmaktadır. Stratejik Plan içeriğinde yer alan hedefler ve inisiyatifler için nitel ve nicel metrikler belirlenmiş olup, söz konusu inisiyatiflerin gerçekleştirilmesine dönük olarak faaliyet seviyesine kadar inen alt metrikler belirlenmiştir. Belirlenen bu metrikler, dönemsel olarak Banka Üst Yönetimi tarafından izlenmekte, değerlendirilmekte ve gerekli aksiyonlar alınmaktadır. İlâveten, üye memnuniyet anketi yılda 1 kez düzenlenmekte ve tüm üye kullanıcılarına Takasbank güvenilirliği ile ilgili memnuniyet düzeyleri sorulmakta ve hedef değerden sapmalar için Üst Yönetimce iyileştirme aksiyonları alınmaktadır.

Yıllık olarak gerçekleştirilen stratejik planlama ve plan gözden geçirme faaliyetleri içerisindeki veya bilgi güvenliği, iş sürekliliği özelinde yürütülen SWOT analizleri sonucunda kurumsal seviyede riskler ve fırsatlar belirlenmektedir. Bu hususlar ilgili komitelerde veya konuya özel gerçekleştirilen toplantılarda değerlendirildikten sonra, eğer bir proje olarak çalışma yürütülmesine karar veriliyor ise; adreslediği portföye göre (iş geliştirme, BT altyapısı veya kurumsal gelişim) BT Master Plan'a dahil edilerek Proje Yönetimi Süreci ile yönetilmekte veya Talep Yönetimi Süreci kapsamında değerlendirilerek talep portföyüne dahil edilmektedir.

Operasyonel faaliyetlerin etkin ve uyumlu olarak sürdürülmesine yönelik olarak banka bünyesinde görev tanım formları, iş akışları ve iş etki analizleri ile hizmet kurtarma planları yazılı olarak dokümanite edilmiştir. Ayrıca, FPA operasyonel güvenilirlik hedefleri bilgi sistemleri yönergesinde ve BT süreç alanları, süreçleri ve alt süreçlerinde dokümanite edilmiştir. Bilgi sistemleri yönetimine ilişkin usul ve esaslarda TCMB, SPK bilgi sistemleri mevzuatları ve BDDK'nın BSEBY'ye uyum baz alınmaktadır. BT bünyesindeki tüm prosedür ve süreçler bu yönerge kapsamındadır. Dokümantasyonun tamamı versiyonlanarak doküman yönetim sisteminde tutulmakta ve güncellenmektedir. Bunun yanında, BT hizmetlerine ilişkin süreklilik hedefleri her bir kritik hizmet için belirlenmekte, dokümanite edilmekte ve dönemsel olarak hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı ölçülerek raporlanmaktadır. Ulaşılamayan hedefler olması durumunda gerekli iyileştirme aksiyonları alınmaktadır. Güvenilirlik hedefleri servis bazında değil de Takasbank geneli olarak tayin edilmiştir ve bu hedefe ulaşıp ulaşılmadığı Kurumsal İletişim ve Dış Hizmetler Ekibi'nin tüm katılımcılara uyguladığı memnuniyet anketi ile ölçülmektedir. Hedefler kurumsal anahtar performans göstergeleri raporunda dokümanite edilmekte ve raporlanmaktadır.

S.17.3.2: Söz konusu hedefler yüksek derecede bir operasyonel güvenilirliği nasıl sağlamaktadır?

BT tarafında belirlenen hedefler süreklilik hedefleri olup, bu hedefler belirlenirken paydaşların beklentileri göz önüne alınmaktadır. Ölçüm sonuçları da paydaşlara iletilerek geri dönüşleri değerlendirilmektedir. Memnuniyet anketi yılda 1 kez düzenlenmekte ve tüm katılımcı kullanıcılarına Takasbank güvenilirliği ile ilgili memnuniyet düzeyleri sorulmakta ve hedef değerden sapmalar için üst yönetimce iyileştirme aksiyonları alınmaktadır.

S.17.3.3: FPA'nın gerektiğinde uygun aksiyonu almasını sağlayacak operasyonel güvenilirlik hedeflerine ulaşabilmesi için tasarlanan politikalar nelerden oluşmaktadır?

Takasbank ISO22301 sertifikasyonu ve ISYS dokümantasyonu çerçevesinde Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmış Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi ve Takasbank Bilgi Sistemleri Yönergesi ile bu yönetmeliklere bağlı prosedürlerde dokümanite edilmektedir. Ek olarak, ISO 20000-1 BT Servis Yönetimi standardına uyumlu hale gelinmiştir.

Temel Husus 4: FPA, artan stres miktarıyla başa çıkabilmek ve hizmet seviyesi hedeflerini gerçekleştirebilmek için yeterli düzeyde ölçeklendirilebilir kapasiteye sahip olmalıdır.

S.17.4.1: FPA, en azından öngörülen stres miktarında faaliyetlerini sorunsuz şekilde sürdürmeye devam edebilmek için kapasitesinin ölçeklendirilebilir ve yeterli olduğunu nasıl gözden geçirmekte, denetlemekte ve test etmektedir?

Takasbank'ta, BS servislerinin tanımlanmış hizmet seviyelerine uygun olarak sunulmasını sağlamak üzere BT altyapısının günlük yönetim ve bakımını yerine getiren bir BT operasyon yönetimi fonksiyonu işletilmektedir. BT operasyonel olaylarına derhal müdahale etmek, teknoloji ile ilgili sorunlarda kullanıcılara destek sağlamak, araştırılması ve çözümü için sorunları ilgili BT birimlerine aktarmak, rapor edilen sorunların düzeltilmesine kadar olayların kaydını tutmak, analiz etmek ve takip etmek üzere bir yardım masası fonksiyonu ve problem yönetim süreci tesis edilmiştir. Banka bilgi sistemlerinin performansının sürekli olarak izlenmesini ve beklenmedik durumların zamanında raporlanmasını sağlamak amacıyla izleme faaliyetleri yürütülmektedir. Bankada, BS strateji planında belirtilen mevcut ve gelecekteki iş gereksinimlerini, tanımlanan hizmet seviyelerine ve iş yükü tahminlerine uygun olarak karşılayabilecek BT kapasitesinin mevcut olmasını sağlamak üzere kapasite yönetimi ve planlaması yapılmaktadır. Banka uygulama servislerinin rutin bakım ve operasyon faaliyetleri yürütülmektedir.

Takasbank sistemleri mevcut kullanılan kapasitelerin çok üstünde sunulmaktadır. Kapasiteye yönelik olarak sistemler düzenli olarak ölçülmekte, kapasiteleri ITIL süreçlerine uygun olarak planlanmaktadır. İş sürekliliği testlerinde ve süreklilik planlarında kapasiteler değerlendirilmekte ve BT yatırım planları buna uygun olarak yapılmaktadır.

S.17.4.2: Operasyonel kapasiteye yaklaşıldığı veya bu kapasitesinin aşıldığı durumlar nasıl ele alınmaktadır?

Altyapı kapasitemiz düzenli takip edilmekte olup, sisteme bağlantılar Local Area Network üzerinden olduğu için kapasite sorunu yaşanmasının muhtemel olmadığı düşünülmektedir. Disk kapasiteleri de düzenli takip edilmekte olup, belirli seviyeye ulaşan diskler günlük olarak güncellenmektedir.

Takasbank'ta gerek uygulamalar gerekse altyapıyı oluşturan diğer sistemlerde gerekli olabilecek en üst seviyede bakım anlaşmaları yapılmakta, teknolojik olarak risk unsurlarını minimize eden sistemler tercih edilmekte ve kullanılmaktadır. Bilgisayar sistemlerimizi kesintiye uğratabilecek risklere karşı gerekli önlemler alınmaktadır. Enerji kesintisi sonucu oluşabilecek bilgisayar sistemi veya diğer ekipmanların çalışmasındaki aksamalardan Takasbank'ın korunmasını sağlamak amacıyla veri merkezindeki bilgisayarlar için kesintisiz enerji sağlanması amaçlı çift kesintisiz güç kaynağı ve çift jeneratör sistemi kullanılmaktadır. Her sistemin enerjisi farklı sigortalardan geçirilmekte böylece bir sistemdeki arızanın diğerlerini etkilemesi önlenmektedir. Sistemler üzerinde disk, güç kaynağı, ağ bağlantıları gibi parçalar yedekli olarak bulunmaktadır. Böylece, arızalı bir ünitenin yerine yedeği otomatik olarak devreye girerek kesintisiz bir çalışma sağlanmaktadır. Kritik veriler düzenli olarak yedeklenmekte ve yedeklerin doğruluğu ile geri dönülebilirlikleri periyodik olarak yedekleme operasyonundan bağımsız bir ekip tarafından kontrol edilmektedir.

Temel Husus 5: FPA, tüm potansiyel zafiyet ve tehditleri göz önünde bulunduran kapsamlı fiziksel güvenlik ve bilgi güvenliği politikalarına sahip olmalıdır.

Fiziksel güvenlik

S.17.5.1: FPA'nın, fiziksel zafiyet ve tehditlerin olası kaynaklarının sürekli bir şekilde göz önünde bulundurulmasını sağlayan, değişiklik ve proje yönetimi politika ve süreçlerini de içeren, politika ve süreçleri nelerden oluşmaktadır?

Takasbank bilgi sistemlerinde uygulama, altyapı, veri tabanı ve donanım bazında erişim ve yetkilendirme kontrolleri uygulanmaktadır. Banka çalışanlarının sadece, personelin iş tanımı ve unvanına göre belirlenen programlara erişim yetkileri bulunmaktadır. Takasbank sisteminde yapılan her türlü işlem ile ilgili olarak bir yetkilendirme prosedürü mevcut olup, bu prosedür çerçevesinde personelin unvan, sorumluluk ve bölümünün spesifik işlemlerinden kaynaklanan yetkilendirmeler yapılmaktadır. Erişim ve yetkilendirme kısıtlarına tabi sistemlerde gerçekleştirilen kullanıcı işlemlerine ilişkin denetim izleri saklanmakta ve kontrol edilmektedir.

Bankanın çevresinin kamera sistemi ile donatılmış olması, ziyaretçi girişlerinde kimlik tespiti yapılarak ziyaretçilere ait olan eşyaların X-Ray cihazından geçirilmesi, personel ve ziyaretçi giriş-çıkışlarının manyetik kartlar kullanılarak yapılması ve kayıt altına alınması uygulamaları Bankanın fiziki güvenliğine ilişkin operasyonel risklerin gerçekleşme ihtimalini azaltmaktadır.

Takasbank, gerek kendi kurumsal ağı gerek dış ağlardan gelebilecek tehditler için gerekli ağ güvenlik kontrol sistemlerini tesis etmiştir. Güvenlik önlemlerinin tesis edilmesinde, bir güvenlik katmanının aşılması halinde diğer güvenlik katmanının devreye girdiği katmanlı güvenlik mimarisi esas alınmaktadır.

Takasbank'ta verilerin taşındığı, saklandığı, iletildiği veya işlendiği sistem, yazılım, ağ cihazları ve BT donanımları için sıkılaştırılmış ve test edilmiş güvenlik konfigürasyon standartları bulunmaktadır. İlgili altapı bileşenlerine göre Banka güvenli standart konfigürasyonları (minimum security baseline) tanımlanmıştır.

Banka faaliyetlerini kesintiye uğratacak veya önemli ölçüde olumsuz etkileyecek durumların ortaya çıkma olasılığını azaltmak için sistem, yazılım ve cihazlardaki güvenlik açıklarını hızlı ve etkin bir şekilde ele alarak yama yönetimini gerçekleştirmek üzere teknikler, tespit mekanizmaları, yama etki değerlendirme ve test süreçleri yürütülmektedir.

Bankada, güvenlik açıklarının tespitine ilişkin gerçekleştirilen izleme ve tarama faaliyetleri yapılmaktadır.

Bankada, siber olaylardan sonra bankacılık faaliyetlerini en az etkileyecek şekilde ve mümkün olan en kısa sürede BS hizmetlerini normal işleyişine döndürmek üzere, gerçekleşen siber olayların ele alınmasına ve takibine yönelik olarak bir siber olay yönetimi ve siber olaylara müdahale süreci oluşturulmuş olup, sızma testleri yapılmaktadır.

Bilgi varlıklarının tutulduğu sistem ve cihazlara fiziksel erişim ile ilgili uygulanan kontroller ile Banka veri merkezleri, sistem odaları ve ağ ekipman odalarına güvenlik engelleri ve giriş kontrolleri uygulanmaktadır.

Projeler sırasında oluşabilecek riskler de düzenli olarak değerlendirilmektedir. Takasbank bünyesinde geliştirilen tüm projelerin bileşenlerinin gerçek ortama alınmadan önce Bilgi Teknolojileri (BT) Ekipleri ve/veya kullanıcılar tarafından; güvenlik, doğruluk, performans, standartlara uygunluk, kullanıcı yönetimi ve diğer sistemlere etkileri ile ilgili test ve kontrolleri yapılmaktadır.

S.17.5.2: FPA'nın politika, süreç, kontrol ve testleri, fiziksel güvenlik konusuna ilişkin ilgili ulusal, uluslararası ve sektörel standartları gereğine uygun şekilde göz önünde bulundurmakta mıdır?

Takasbank bilgi güvenliği politikası kapsamında süreçler tanımlı olup politika Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Aynı şekilde ISO 27001 sertifikasına uygun olan süreçler, "Finansal Piyasa Altyapıları için Siber Dayanıklılık" rehberi de göz önünde bulundurularak öz değerlendirme yapılmaktadır. Aynı zamanda BDDK tebliğleri kapsamında da yıllık olarak yapılan sızma testleri ve iki aylık zafiyet taramaları ile de süreç takip edilmekte ve iyileştirilmektedir. Takasbank bir banka olarak BSEBY kapsamında denetime tabidir ve iki yılda bir bağımsız denetim kapsamında ilgili süreçler değerlendirilmektedir. ISO 27001 sertifikasına sahip olan Takasbank'ın her yıl standarda uygunluk denetimi gerçekleştirilmektedir. "SPK bilgi sistemleri mevzuatı kapsamında da yıllık, BDDK Bilgi Sistemleri BSEBY mevzuatı kapsamında her 2 yılda bir bağımsız denetimler gerçekleştirilmektedir.*Bilgi güvenliği*

S.17.5.3: FPA'nın, bilgi güvenliğine ilişkin zafiyet ve tehditlerin olası kaynaklarının sürekli bir şekilde göz önünde bulundurulmasını sağlayan, değişiklik ve proje yönetimi politika ve süreçlerini de içeren, politika ve süreçleri nelerden oluşmaktadır?

Takasbank bilgi güvenliği politikası kapsamında süreçler tanımlı olup politika Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Aynı şekilde ISO 27001 sertifikasına uygun olan süreçler, "Finansal Piyasa Altyapıları için Siber Dayanıklılık" rehberi de göz önünde bulundurularak öz değerlendirme yapılacaktır. Aynı zamanda BDDK tebliğleri kapsamında da yıllık olarak yapılan sızma testleri ve aylık zafiyet taramaları ile de süreç takip edilmekte ve iyileştirilmektedir.

Q.17.5.4: FPA'nın politika, süreç, kontrol ve testleri, bilgi güvenliğine ilişkin ilgili ulusal, uluslararası ve sektörel standartları gereğine uygun şekilde göz önünde bulundurmakta mıdır?

Takasbank bir banka olarak BDDK BSEBY kapsamında denetime tabidir ve iki yılda bir bağımsız denetim kapsamında ilgili süreçler değerlendirilmektedir. ISO 27001 ve ISO 22301 sertifikasına sahip olan Takasbank'ın her yıl standarda uygunluk denetimi gerçekleştirilmektedir. "SPK bilgi sistemleri mevzuatı kapsamında da yıllık, BDDK BSEBY mevzuatı kapsamında her 2 yılda bir bağımsız denetimler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca ISO 20000-1 BT Servis Yönetimi Standardına süreçlerimiz uyumlu hale getirilmiş olup, 2021 yılında dış denetim gerçekleştirilmiştir.

Temel Husus 6: FPA, geniş çaplı veya önemli bir kesintiye neden olabilecek durumlar da dahil olmak üzere, faaliyetlerin kesintiye uğramasına ilişkin önemli bir risk doğuran olayları göz önünde bulunduran bir iş sürekliliği planına sahip olmalıdır. Plan, ikincil bir merkez kullanımını içermeli ve kritik bilgi sistemlerinin kesintiye neden olan olayı takiben 2 saat içerisinde faaliyetlerini sürdürmesine imkan sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Plan, olağan üstü koşullarda dahi, FPA'nın mutabakatı kesintinin yaşandığı günün sonuna kadar tamamlamasını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. FPA bu düzenlemeleri düzenli şekilde test etmelidir.

İş sürekliliği planının hedefleri

S.17.6.1: FPA'nın iş sürekliliği planı, geniş çaplı veya büyük bir kesinti sonrasında kritik faaliyetlerin hızla kurtarılmasına ve yeniden başlatılmasına imkan sağlayan hedef, politika ve prosedürleri nasıl ve ne kapsamda yansıtmaktadır?

Bankanın iş sürekliliğinin gereklerini yerine getirmek üzere gerekli olan; tüm süreçler, iş akışları, İş Sürekliliği Yönetim Planı, Takasbank İş Sürekliliği Prosedürü ve İş Sürekliliği Planı Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi kapsamındadır.

İş Sürekliliği Yönetim Gözden Geçirme (YGG) toplantıları, Genel Müdür başkanlığında tüm kritik iş ve BT birimlerinin yöneticilerinin katılımıyla 6 ayda bir yapılmaktadır. YGG toplantılarında gündeme gelen kritik konularda, sürecin sahibi iş biriminin yönlendirmeleri ile konunun ilerlemesi sağlanmaktadır.

İş ve Bilgi Sistemleri Süreklilik (İSYS) Komitesi;

- a) Meydana gelen olaylarla ilgili bütün faktörleri göz önünde bulundurarak kriz durumu olduğunu ilan etmekle, Bilgi Sistemleri Süreklilik Planının devreye alınmasına karar vermekle ve diğer kurtarma, süreklilik ve müdahale ekipleriyle koordinasyonu sağlamakla,
- b) İSYS'nin planlanması, uygulanması, kontrolü ve iyileştirilmesi kapsamındaki faaliyetlerde danışmanlık görevi yapmakla,
- c) Dönemsel toplantılarda Bankanın faaliyetlerinin ve hizmetlerinin sürekliliğiyle ilgili tabii olduğu yürürlükteki yasal ve düzenleme amaçlı gereksinimleri ve bunlar ile ilgili atılan veya atılması gereken adımları değerlendirmekle

sorumludur.

Takasbank iş sürekliliği planına uygun olarak, iş etki analizleri yapılmakta, hedefler belirlenmekte ve hizmet kurtarma planları buna uygun olarak oluşturulmaktadır. Olağanüstü Durum Operasyon Merkezi kurulmuştur. Bunun yanında sistemlerin tam kapsamlı yedekleri düzenli olarak alınmaktadır.

İş sürekliliği planının tasarımı

S.17.6.2: FPA'nın iş sürekliliği planı nasıl ve ne ölçüde; kritik bilgi sistemlerinin kesintiye neden olan olayı takiben en geç iki saat içerisinde faaliyetlerine devam etmesini sağlayacak ve olağanüstü

koşullarda dahi FPA'nın mutabakatı, kesintinin yaşandığı günün sonuna kadar tamamlamasını veya mutabakatın tamamlanmasına olanak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır?

FPA'nın iş sürekliliği planı, FPA'ya konu olan hem iş hizmetlerinin hem de bu işleri gerçekleyen hizmetlerin (enabler) hizmet sahipleri tarafından hazırlanmıştır. Yıl içerisinde en az yılda bir test edilmektedir. Hizmet Geri Kurtarma Zaman Hedefi hizmet sahiplerince belirlenmiştir ve FPA bünyesinde verilen servislerin RTO hedefleri 2 saat olarak belirlenmiştir. 2 saatte geri kaldırılamayacak olan servisler için yedek veri merkezinden veya yedek operasyon merkezinden çalışmayı içeren geçiş planı da ayrıca hazırlanmıştır. RTOlara uyumluluk yılda en az bir kez gerçekleştirilen olağanüstü durum tatbikatlarında test edilmektedir.

S.17.6.3: Acil ve beklenmedik durum planı, kesinti durumunda tüm işlemlerin durumunun zamanında belirlenmesini sağlayacak şekilde nasıl tasarlanmaktadır ve veri kaybı ihtimalinin varlığı durumunda bu kayıpların üstesinden gelmek için kullanılacak prosedürler (örneğin katılımcılarla veya üçüncü taraflarla hesapların güncellenmesi gibi) nelerden oluşmaktadır?

Kritik hizmetler için İş Sürekliliği Planlarının hizmete ait ne gibi riskler içerdiği ve bu riskli durumlar oluştuğunda hangi stratejileri yürüteceği hizmet sahipleri tarafından belirlenmiştir. Gerekli senaryolar dâhilinde (veri kaybı senaryoları da dâhildir.) belirli periyotlarda test edilmektedir. Veri kaybını asgari düzeye indirmek için gün sonu verilerinin her gün yedekleri alınmakta olup, şirketteki çoğu veri 20 yıllık saklanma süreleri ile saklanmaktadır. Ayrıca eşanlı olarak birincil veri merkezine ek olarak ikincil veri merkezine de veriler yansıtılmaktadır.

S.17.6.4: FPA'nın kriz yönetim prosedürleri, iç unsurlarla, önemli dış paydaşlarla ve otoritelerle sağlanması gereken etkin iletişime ilişkin ihtiyacı nasıl göz önünde bulundurmaktadır?

Takasbank'ın bir iletişim planı ve bu plan dâhilinde hem normal zamanda hem de kriz anında kullanılması gereken iletişim metinlerini gösteren İletişim Tablosu dokümanı bulunmaktadır.

İkincil merkez

S.17.6.5: FPA'nın iş sürekliliği planı ikincil bir merkezin kullanımını (ikincil merkezin yeterli kaynaklara, kapasiteye, fonksiyonelliğe ve uygun istihdam düzenlemelerine sahip olmasının sağlanması da dahil) ne şekilde içermektedir? İkincil merkez, coğrafi olarak ne ölçüde, birincil merkezden farklı bir risk yapısına sahip olmasını sağlayacak kadar uzak bir yerde konumlandırılmıştır?

Gün sonu verilerinin her gün yedekleri alınmakta olup, şirketteki veriler yasal saklama süreleri ile saklanmaktadır. Ayrıca eşanlı olarak birincil veri merkezine ek olarak ikincil veri merkezine de veriler yansıtılmaktadır.

İkincil veri merkezi Ankara'da Ümitköy'de Türk Telekom Veri Merkezi'ndedir (ODVM). Yeterli bir altyapı Türk Telekom A.Ş. tarafından oluşturulmuştur. Veri merkezi günümüzde kabul görmüş veri merkezi standartlarını sağlamaktadır. ODVM sistemleri Bankamız fonksiyolarını ve diğer kurumlar ile olan haberleşmeyi gerçekleştirebilecek kapasitedir.

İkincil operasyon merkezi Olağanüstü Durum Operasyon Merkezi (ODOM) Borsa İstanbul Yenibosna yerleşkesindedir. Takasbank'a olan uzaklığı yaklaşık 30 km'dir. Yaşanacak herhangi

bir olağanüstü durumda kullanılabilmesi için yeterli personele hizmet edebilecek şekilde oluşturulmuştur. Yeterli sayıdaki personel mevcut istemci makinaları kullanarak ikincil veri merkezine (ODVM) hızlıca erişim sağlayabilirler.

Yılda en az bir kez olmak üzere Tahliye Tatbikatı da yapılmaktadır. Tüm Banka çalışanlarına, İSYS farkındalığına yönelik düzenli olarak eğitimler düzenlenmektedir. Ayrıca, Acil Durum Ekiplerinde yer alan ekip üyeleri de ilk yardım eğitimi, yangın güvenliği ve müdahale eğitimi, arama-kurtarma eğitimi ve enkaza müdahale-deprem-afet hazırlık eğitimi almaktadır.

S.17.6.6: FPA, olağanüstü durumlarda zaman kritik işlemlerin gerçekleştirilmesine imkan sağlayacak alternatif düzenlemeleri (manuel, kağıda üzerindeki prosedürler veya diğer alternatifler gibi) göz önünde bulundurmuş mudur?

Hizmet Kurtarma Prosedürlerinde kesinti durumuna göre manuel süreçlerle işin yürütülmesi, katılımcılar yerine talimatla iş birimleri tarafınca işlerin yürütülmesi, alternatif uygulamaların kullanılması vb. kurtarma yolları da dikkate alınarak aktivitelerin planlanması göz önünde bulundurulmuştur.

Gözden geçirme ve test etme

S.17.6.7: FPA'nın iş sürekliliği ile acil ve beklenmedik durum düzenlemeleri, geniş çaplı ve büyük kesintilere ilişkin senaryolara göre yapılan değerlendirmeler de dahil olmak üzere nasıl gözden geçirilmekte ve test edilmektedir? Bu düzenlemeler hangi sıklıkta gözden geçirilmekte ve test edilmektedir?

Kritik hizmetler için İş Sürekliliği Planları en az yılda bir kez gözden geçirilmekte ve Olağanüstü Durum Tatbikatı bünyesinde test edilmektedir. Ek olarak birim testler ve/veya masa başı testleri de hizmet sahiplerince yapılmaktadır.

S.17.6.8: FPA'nın iş sürekliliği ile acil ve beklenmedik durum düzenlemelerinin gözden geçirilmesi ve test edilmesi çalışmaları, FPA'nın katılımcılarını, kritik servis sağlayıcılarını ve ilgili olduğu durumlarda bağlantılı FPA'ları ne şekilde içermektedir? FPA'nın katılımcıları, kritik servis sağlayıcıları ve bağlantılı FPA'ları, gözden geçirme ve test çalışmalarına ne sıklıkla dahil edilmektedir?

Her yıl gerçekleştirilen Takasbank Olağanüstü Durum Tatbikatları; tüm katılımcılarımız ve Borsa Grubunda yer alan BİST ve MKK ile müştereken gerçekleştirilmektedir. Ayrıca her tatbikat öncesinde kritik servis sağlayıcılar ile iletişime geçilerek tatbikatın zamanlaması ve senaryosu paylaşmakta ve destek verecek personellerinin bilgileri istenmektedir. Bunlardan bazıları uzaktan destek verirken bazıları tatbikata bizzat iştirak etmektedir.

Temel Husus 7: FPA, kritik katılımcılarından, diğer FPA'lardan, servis ve kamu hizmeti sağlayıcılarından kaynaklanan ve faaliyetlerini etkileyebilecek riskleri tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir. Buna ilave olarak, FPA kendi faaliyetlerinden kaynaklanan ve diğer FPA'ları etkileyebilecek riskleri de tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir.

FPA'nın kendi faaliyetlerini etkileyen riskler

S.17.7.1: FPA, kritik katılımcılarından, diğer FPA'lardan, servis ve kamu hizmeti sağlayıcılarından kaynaklanan ve faaliyetlerini etkileyebilecek hangi riskleri tanımlamıştır? FPA söz konusu riskleri nasıl ve ne ölçüde izlemekte ve yönetmektedir?

Banka'nın Çek Takas Sistemi kaynaklı riskleri operasyonel risk kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı aracılığıyla izlenmekte olup, Banka'nın Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda Çek Takas Sistemi kaynaklı herhangi bir kayıp bulunmamaktadır.

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka'nın her bir birimi tarafından servis ve alt servis bazlı olarak tanımlanan riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı aracılığıyla izlenmektedir. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka personelinin erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmekte, söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

S.17.7.2: FPA'nın kendi faaliyetleri için kritik olan hizmetlerde dış hizmet alımı gerçekleştirilmesi durumunda, söz konusu hizmetlerin iç kaynaklarla sağlansa idi FPA tarafından karşılanması gereken güvenilirlik ve acil/beklenmedik durum gerekliliklerinin, kritik hizmet sağlayıcıları tarafından da aynı şekilde karşılanması nasıl ve ne ölçüde sağlanmaktadır?

Destek hizmeti kuruluşlarından sağlanan hizmetlerin sürekliliğini teminen hizmet alımlarından kaynaklanabilecek riskler Banka tarafından değerlendirilmektedir. Bu kapsamda BDDK tarafından yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik uyarınca yıllık bazda risk yönetimi programı oluşturulmakta ve destek hizmeti alınan kuruluşlar hakkında Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan Risk Analizi Raporu ve destek hizmetini alan ilgili birimce hazırlanan teknik yeterlilik raporu asgari yılda bir kez Denetim Komitesi değerlendirme raporu ekinde Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Bununla birlikte, Banka tarafından tedarikçilerin kritiklik seviyeleri tespit edilmekte ve önemli tedarikçiler belirlenmektedir.

Banka, hizmetin kritikliğine göre tedarikçi firmalardan/destek hizmeti şirketlerinden temin edilen hizmetler dolayısıyla maruz kalınabilecek risklerden dolayı oluşabilecek zararların tazmin edilebilmesi amacıyla ilgili şirketlerden sorumluluk sigortası yaptırımlarını da talep edebilmektedir.

Destek hizmeti alınan firmaların sözleşme hükümlerine uyumu Bilgi Güvenliği Bölümü tarafından altı aylık bazda takip edilmekte ve sonuçlarını içeren Özet BS Risk Değerlendirme Raporu asgari yıllık periyotta Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır.

Dış hizmet sağlayıcılarla yapılan sözleşmelerde karşı tarafın yükümlülükleri açıkça belirlenmiş olup, hizmetin kritikliğine göre farklı hizmet seviye anlaşması hükümleri (müdahale şekli ve süresi, bakım koşulları ve cezai hükümler gibi) sözleşmede yer almaktadır. Hizmet seviyesi anlaşması hükümlerine uyumun takibi açısından hazırlanan Takasbank BT Dış Hizmet Yönetimi Dönemsel İzleme Raporları gerekli aksiyonların alınmasının sağlanmasını teminen Satınalma ve İdari İşler Ekibi'ne iletilmektedir. Bu süreçler ile tedarikçi performanslarının değerlendirilmesine, önemlilik analizlerinin yapılmasına, teknik yeterlilik raporlarının ve bilgi notlarının (risk değerlendirmesi ve çıkış stratejisi vb. hususları içeren) hazırlanmasına ilişkin süreçler Takasbank Satın Alma Yönergesi, Takasbank Satın Alma Prosedürü, Takasbank Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Prosedürü, Takasbank Destek Hizmeti ve Dış Hizmet Alım Prosedürü ile Takasbank Dış Hizmet Alımlarına İlişkin Hizmet Seviyesi Anlaşmaları Prosedürü'nde detaylı bir şekilde yer almaktadır. Bununla birlikte, Takasbank Bilgi Güvenliği Politikası Hakkında Yönerge ve Takasbank Bilgi Varlıklarının Dış Kurumlarca Kullanım Sorumlulukları Beyanı sözleşmelere ek yapılmaktadır. Tedarikçi yönetim sürecine ilişkin olarak İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından da periyodik kontroller gerçekleştirilmektedir.

Banka, hizmetin kritikliğine göre tedarikçi firmalardan/dış hizmet sağlayıcılardan temin edilen hizmetler dolayısıyla maruz kalınabilecek risklerden dolayı oluşabilecek zararların tazmin edilebilmesi amacıyla ilgili şirketlerden sorumluluk sigortası yaptırmalarını da talep edebilmektedir. Takasbank, dışarıdan aldığı hizmetler için, hizmet sağlayıcılar ile arasında hizmet seviye anlaşmalarına sahiptir. Sağlanan hizmetler, bu anlaşmalar kapsamında izlenmekte ve dönemsel olarak yapılan değerlendirmelerle hizmet sağlayıcıların performansları ölçülmektedir.

Destek hizmeti ve dış hizmet alınan firmalardan alınan servisler Banka tarafından üç aylık bazda takip edilmekte olup, BT Dış HSA Raporu oluşturulmaktadır. Ek olarak Özet BS Risk Değerlendirme Raporu Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Banka'nın bilgi teknolojileri yönetim süreçleri denetimi BDDK, SPK ve TCMB'nin bilgi sistemleri mevzuatı hükümleri esas alınarak gerçekleştirilmekte olup, ayrıca Banka'nın hizmet aldığı destek ve dış hizmet kuruluşları da bu kapsamda Bankamız İç Denetim Birimi tarafından denetlenmektedir. Bununla birlikte, İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından da dış hizmet kuruluşlarına yönelik kontroller gerçekleştirilebilmektedir.

Banka'nın bilgi teknolojileri yönetim süreçleri denetimi BDDK BSEBY ile, SPK ve TCMB'nin bilgi sistemleri mevzuatı hükümleri esas alınarak gerçekleştirilmekte olup, ayrıca Banka'nın hizmet aldığı destek ve dış hizmet kuruluşları da bilgi teknolojileri yönetim süreçlerinin denetimi kapsamında denetlenebilmektedir.

Diğer FPA'ları etkileyen riskler

S.17.7.3: FPA, diğer bir FPA'yı etkileyebilecek risklerini nasıl ve ne ölçüde tanımlamakta, izlemekte ve azaltmaktadır?

Banka'nın Çek Takas Sistemi kaynaklı riskleri operasyonel risk kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı

aracılığıyla izlenmekte olup, Banka'nın Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda Çek Takas Sistemi kaynaklı herhangi bir kayıp bulunmamaktadır.

Banka'nın her bir birimi tarafından Operasyonel Risk Veri Tabanı'na servis ve alt servis bazlı riskler tanımlanmaktadır. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol ve Uyum Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka personelinin erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmekte, söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

Banka'nın maruz kaldığı/kalabileceği operasyonel riskler satın alınan sigorta poliçeleri ile büyük ölçüde teminat altına alınmaktadır.

S.17.7.4: FPA, iş sürekliliği düzenlemelerini aralarında karşılıklı bağımlılık bulunan diğer FPA'ların bu konudaki düzenlemeleri ile ne ölçüde koordine etmektedir?

Hizmetlerimiz kaynaklı bağımlı olduğumuz diğer paydaşlar ile testler ortak koordine edilmekte, senaryolar ortak belirlenmektedir. Ayrıca ilgili parti analizleri çalışması her yıl düzenli olarak tekrarlanmakta, iş sürekliliği kapsamındaki iletişim verimliliği, söz konusu kurumların İSYS olgunluğu, riskler ve iyileştirilmesi gereken noktalar belirlenmektedir. İş sürekliliği mevzuatı, prensipler ve gereksinimler, özellikle en yüksek bağımlılık noktamız olan BİAŞ ve MKK ile ortak oluşturulmuş Borsa Grubu İş Sürekliliği Çalışma Komitesi'nce değerlendirilmekte ve uyumlaştırılmaktadır. Ayrıca üç kurum için ortak hazırlanmış olan bir Kurumlar arası İş Sürekliliği Dokümanı bulunmaktadır.

CPMI-IOSCO 17 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 18: Erişim ve Katılım

FPA, sisteme katılımın herkese açık ve adil olmasını sağlayacak şekilde tarafsız, risk odaklı ve kamuoyuna açıklanmış katılım kriterlerine sahip olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, doğrudan ve uygulanabilir olduğu durumlarda dolaylı katılımcılarının ve diğer FPA'ların riske dayalı makul katılım şartları çerçevesinde, açık ve adil bir şekilde hizmetlerine erişime imkan sağlamalıdır.

Katılım kriter ve şartları:

S.18.1.1: FPA'nın katılım kriter ve şartları (operasyonel, mali ve yasal şartlar gibi) nelerden oluşmaktadır?

TCMB tarafından çıkarılan Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Sisteme Katılımı ve Katılımcının Yükümlülükleri" başlıklı Üçüncü Bölümünde Sisteme katılım şartları hükme bağlanmıştır.

Ayrıca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılıma İlişkin Esaslar" başlıklı İkinci Bölümünde Çek Takas Sistemine dahil olacak katılımcıların;

- 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması,
- İçeriği Takasbank tarafından belirlenen sistem sözleşmesinin, Takasbank Web sitesinde yayımlanan "Faks Cihazı/ E-Posta ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'ye Gönderilecek Çek Takas Sistemi Katılımcı Talimatları ile ilgili Uygulama Sözleşmesi" ile "Nakit, Kıymet, Teminat ve Şartlı Virman ve Elektronik Fon Transferi (EFT) Talimatı Taahhünamesi"nin ve bu sözleşme ve taahhünelere ait sözleşme öncesi bilgi formlarının imzalanarak ibraz edilmiş olması,
- Takasbank nezdindeki işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla teknik alt yapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmış olması

şartlarını yerine getirmiş olması gerekmektedir.

S.18.1.2: Katılım kriter ve şartları doğrudan ve uygulanabilir olduğu durumlarda dolaylı katılımcıların ve diğer FPA'ların riske dayalı makul katılım şartları çerçevesinde açık ve adil bir şekilde FPA'nın hizmetlerine erişmelerine nasıl izin vermektedir?

Katılım için başvuran bankaların, 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması gerekmektedir.

Katılım başvuru ve kabul sürecinde, TCMB'nin özel statülü katılımcı olması dışında herhangi bir ayırıcı uygulama veya kısıtlama söz konusu değildir. Sistem Kuralları'nın "Sisteme Katılım" başlıklı 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasında TCMB'nin özel statülü katılımcı olduğu, sisteme katılım için herhangi bir başvuru ve değerlendirmeye gerek bulunmadığı açıkça belirtilmiştir.

Sistem Kuralları'nın "Katılıma İlişkin Esaslar" başlıklı İkinci Bölümünde katılım şartları detaylı olarak belirtilmiş olup, Takasbank internet sitesinde ulaşılabilir durumdadır.

Ayrıca, Bankamızla imzalanacak Katılımcı Sözleşmesi standart içeriğe sahip olup, sözleşme öncesi bilgi formu ve sözleşme Takasbank internet sitesinde ulaşılabilir durumdadır.

Katılım koşulları arasında erişimi sebepsiz adil olmayan bir şekilde kısıtlayan herhangi bir şart bulunmamaktadır.

Temel Husus 2: FPA'nın katılım şartları, FPA'nın ve FPA'nın hizmet verdiği piyasaların güvenliği ve etkinliği açısından ayarlanmalı, ayrıca FPA'nın özel risklerine göre ve bu risklerle orantılı bir şekilde düzenlenmeli ve kamuoyuna açıklanmalıdır. Kabul edilebilir risk kontrol standartlarının sürdürülmesi şartıyla FPA, katılım şartlarını mümkün olan en az kısıtlayacak şekilde oluşturmaya gayret etmelidir.

Katılım kriterlerinin meşruiyeti ve rasyonelliği

S.18.2.1: FPA'nın katılım şartları, FPA'nın güvenliği ve etkinliği ile FPA'nın hizmet verdiği piyasalardaki rolü, FPA'nın özel risklerine göre ve bu risklerle orantılı bir şekilde nasıl düzenlenmektedir?

Sistem Kuralları'nın "Katılımcının Yükümlülükleri" başlıklı 9 uncu maddesi kapsamında katılımcıların sistemin işleyişine engel olacak, sistemi riske sokacak her türlü hususta önlem alması gerektiği açıkça belirtilmiş olup, katılımcılarla imzalanan katılımcı sözleşmelerinde de katılımcıların yükümlülükleri detaylı bir şekilde belirlenmiştir.

S.18.2.2: Risk odaklı olmayan, ancak kanunlar veya düzenlemelerden dolayı zorunlu olan katılım şartları bulunmakta mıdır? Bulunması durumunda söz konusu şartlar nelerden oluşmaktadır?

Katılımcıların 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması gerekmektedir.

Ayrıca Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmeklik'in "Sisteme Katılım ve Katılımcı Yükümlülükleri" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan şartların da sağlanmış olması gerekmektedir. Sistem Kuralları hazırlanırken her iki düzenlemede yer alan hükümler Sistem Kurallarına dercedilmiştir.

S.18.2.3: Tüm katılımcı grupları aynı katılım şartlarına mı tabi tutulmaktadır? Farklı katılım şartlarının bulunması durumunda, değişik kriterler belirlenmesinin arkasındaki temel gerekçe nedir (örneğin faaliyetin büyüklüğü veya çeşidi, üçüncü taraflar adına hareket eden katılımcılar için ilave gereklilikler, düzenlenmeyen kuruluşlar arasında yer alan katılımcılar için ilave gereklilikler gibi)?

TCMB'nin özel statülü katılımcı olması dışında katılım şartları tüm katılımcılar için aynı belirlenmiş ve katılım şartları Sistem Kurallarında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

En az kısıtlayıcı erişim

S.18.2.4: Kabul edilebilir risk kontrolleri ile tutarlı olmak kaydıyla koşulların izin verdiği en az kısıtlayıcı erişime imkan verecek erişim kısıtlamaları ve şartları nasıl gözden geçirilmektedir? Gözden geçirme işlemleri ne sıklıkta yapılmaktadır?

Katılım koşulları arasında erişimi sebepsiz adil olmayan bir şekilde kısıtlayan herhangi bir şart bulunmamaktadır.

Kriterlerin açıklanması

S.18.2.5: Katılım şartları, katılıma ilişkin kısıtlamalar da dahil olmak üzere, kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır?

Katılım şartları İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda katılım şartları belirlenmiş olup, Genel Mektup ile katılımcılara duyurulmuş olup, Bankamız web sitesinde de kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Temel Husus 3: FPA katılım şartlarına uyumu devamlı olarak izlemeli ve katılım şartlarını ihlal eden veya artık sağlamayan katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını sağlayacak açıkça tanımlanmış ve kamuoyuna açıklanmış prosedürlere sahip olmalıdır.

Uyumun izlenmesi

S.18.3.1: FPA, katılımcılarının katılım şartlarına uyduğunu sürekli olarak nasıl izlemektedir? FPA'nın politikaları, katılım şartlarına uyumu izlemek için kullanılan bilgilerin güncel ve doğru olmasını sağlayacak şekilde nasıl tasarlanmıştır?

Bankacılık Kanunu mevzuatı çerçevesinde katılımcıların durumları Bankamız ile paylaşılmaktadır.

Katılımcıların Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmeklik'in "Sisteme Katılım ve Katılımcı Yükümlülükleri" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan şartları da sağlamış olması gerekmektedir. Söz konusu şartlar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda da açıkça belirlenmiştir. Sistem Kurallarının katılımcının faaliyetlerinin sona ermesi, sistemden çıkarma ve Takasbank'ın yetkilerini içeren 10 uncu maddesinde katılım şartlarına uyumsuzluk halinde izlenecek yöntemler açıkça belirlenmiştir.

S.18.3.2: FPA'nın, risk profili kötüleşen katılımcıya daha fazla denetim uygulanmasına veya ilave kontroller koyulmasına ilişkin politikaları nelerden oluşmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılımcı Faaliyetlerinin Sona ermesi, Sistemden Çıkarma ve Takasbank'ın Yetkileri" başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında Katılımcının, katılım şartlarını kaybetmiş olduğunun tespiti halinde, Takasbank, 3 ayı geçmemek üzere verilecek uygun süre içinde söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesini istemeye yetkilidir

Askıya alma ve düzenli bir şekilde çıkış

S.18.3.3: FPA'nın, katılım şartlarını ihlal eden veya artık sağlamayan katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını yönetmek için sahip olduğu prosedürler nelerden oluşmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılımcı Faaliyetlerinin Sona ermesi, Sistemden Çıkarma ve Takasbank'ın

Yetkileri” başlıklı 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında Sisteme katılım şartlarının kaybedilmiş olması veya yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıkması durumunda Takasbank, herhangi bir süre vermeksizin katılımcının sistemdeki faaliyetlerini sürekli veya geçici olarak durdurmaya yetkilidir. Bu durum TCMB’ye bildirilir.

Takasbank, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları’nın “Katılımcı Faaliyetlerinin Sona ermesi, Sistemden Çıkarma ve Takasbank’ın Yetkileri” başlıklı 10 uncu maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında faaliyetleri durdurulan veya sistemden çıkarılan katılımcının takas ve mutabakat işlemlerinin tamamlanması amacıyla aşağıdaki tedbirler dahil gerekli gördüğü her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

- Katılımcının doğrudan Takasbank nezdindeki hesapları üzerinde işlem yapmasını engellemek,
- Katılımcının garanti mekanizması katkı payına başvurmak.

S.18.3.4: FPA’nın, bir katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını yönetmek için sahip olduğu prosedürler kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır?

Bir katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını yönetmek için sahip olduğu prosedürler İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları’nda detaylı bir şekilde belirlenmiş olup, genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ayrıca Bankamız web sitesinde kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Ayrıca katılımcılar ile imzalanan katılımcı sözleşmelerinde Katılımcının ve Takasbank’ın hak ve yükümlülükleri açıkça belirlenmiştir.

CPMI-IOSCO 18 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☐ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>
---	---	--	---	---

Prensip 19: Kademeli Katılım Düzenlemeleri

FPA, kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan önemli riskleri tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir.

Temel Husus 1: FPA, kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan önemli riskleri yönetebilmek amacıyla kurallarının, prosedürlerinin ve sözleşmelerinin dolaylı katılım ile ilgili temel bilgileri toplamasına imkan vermesini sağlamalıdır.

Çek Takas Sistemine kademeli katılım bulunmamaktadır. Bu sebeple aşağıdaki sorular cevaplanmamıştır.

S.19.1.1: FPA'nın kademeli katılım düzenlemeleri bulunmakta mıdır? Bulunması durumunda kademeli katılım düzenlemelerinizi açıklayınız.

S.19.1.2: FPA dolaylı katılıma ilişkin temel bilgileri nasıl toplamaktadır? Hangi bilgiler toplanmakta ve toplanan bilgiler ne sıklıkla güncellenmektedir?

FPA'nın maruz kaldığı riskler

S.19.1.3: FPA, kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan riskleri nasıl değerlendirmektedir?

S.19.1.4: FPA kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan hangi önemli riskleri belirlemiş bulunmaktadır? Söz konusu risklerin azaltılması için ne tür önlemler alınmaktadır?

Temel Husus 2: FPA dolaylı katılımcılarla doğrudan katılımcılar arasında bulunan ve FPA'nın kendisini de etkileyebilecek önemli bağlantıları tanımlamalıdır.

S.19.2.1: FPA dolaylı katılımcılarla doğrudan katılımcılar arasında bulunan ve FPA'nın kendisini de etkileyebilecek önemli bağlantıları nasıl tanımlamaktadır?

Çek Takas Sistemine kademeli katılım bulunmamaktadır.

Temel Husus 3: FPA, FPA'daki işlemlerin büyük bir oranını gerçekleştiren dolaylı katılımcılar ile işlem adet ve tutarları FPA'ya erişmelerini sağlayan doğrudan katılımcının kapasitesi içerisinde önemli bir paya sahip olan dolaylı katılımcıları, bu işlemlerden kaynaklanan riskleri yönetebilmek için tanımlamalıdır.

S.19.3.1: FPA; (a) her bir doğrudan katılımcının dolaylı katılımcılar adına yaptığı işlemlerin doğrudan katılımcının toplam kapasitesine oranını, (b) önemli sayıda dolaylı katılımcı adına hareket etmekte olan doğrudan katılımcıları, (c) sistemde gerçekleşen işlemlerin önemli bir oranından sorumlu olan dolaylı katılımcıları, (d) işlem adet ve tutarları FPA'ya erişmelerini sağlayan doğrudan katılımcının kapasitesi içerisinde önemli bir paya sahip olan dolaylı katılımcıları, bu işlemlerden kaynaklanan riskleri yönetebilmek için belirlemiş midir?

S.19.3.2: FPA'nın başlıca dolaylı katılımcılarından kaynaklanan hangi riskler bulunmaktadır ve FPA bu riskleri nasıl yönetmektedir?

Çek Takas Sistemine dolaylı katılım bulunmamaktadır.

Temel Husus 4: FPA, kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan riskleri düzenli olarak gözden geçirmeli ve uygun olduğunda riskleri azaltıcı tedbirler almalıdır.

Çek Takas Sistemine kademeli katılım bulunmamaktadır. Bu sebeple aşağıdaki sorular cevaplanmamıştır.

S.19.4.1: FPA'nın kademeli katılım düzenlemelerinden kaynaklanan riskleri azaltmak için kullandığı kural ve prosedürlere ilişkin gözden geçirme politikaları nelerden oluşmaktadır? Söz konusu gözden geçirme ne sıklıkta yapılmaktadır?

S.19.4.2: FPA risk azaltıcı aksiyonların alınması gerektiğine karar vermek için hangi kriterleri kullanmaktadır? FPA, risklerini nasıl izlemekte ve azaltmaktadır?

CPMI-IOSCO 19 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☐ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☒ (Not Applicable)
--	---	--	---	--

Prensip 21: Verimlilik ve Etkinlik

FPA katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın gerekliliklerini (ihtiyaçlarını) karşılama konusunda verimli ve etkin olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA; özellikle takas ve mutabakat düzenlemelerindeki tercihler, operasyon yapısı, takası gerçekleştirilen, mutabakatı yapılan ve kaydı tutulan ürünlerin kapsamı ve teknoloji ve prosedürlerin kullanımına ilişkin seçimler açısından, katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır.

S.21.1.1: FPA, tasarımının, katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın ihtiyaçlarını (takas ve mutabakat düzenlemeleri, operasyon yapısı, teslimat sistemi ve teknolojileri ile bireysel hizmet ve ürünleri) göz önünde bulundurup bulundurmadığını nasıl tespit etmektedir?

Takasbank Çek Takas Sistemi ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmektedir. İş kurallarının işlerliğini sağlamayı teminen TCMB ile yakın temas halinde çalışmaktadır. Aynı şekilde, bu kuralların katılımcıların ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılaması için talep halinde katılımcılarla toplantılar ve katılımcı eğitimleri düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

Katılımcı memnuniyetinin artırılmasına yönelik uygulama ekranlarında sürekli iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Her türlü düzenleme ve geliştirme öncelikli olarak Takasbank kullanıcıları, akabinde katılımcılarla birlikte test edilmekte, testler sorunsuz bir şekilde tamamlanmadan hiçbir uygulama gerçek ortama alınmamaktadır.

S.21.1.2: FPA, katılımcılarının ve diğer kullanıcılarının gereklilik ve ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını ve bu gereklilikler değiştikçe karşılamaya devam edip etmediğini nasıl tespit etmektedir (örneğin geri bildirim mekanizmaları aracılığıyla)?

Takasbank Çek Takas Sistemi ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmektedir. İş kurallarının işlerliğini sağlamayı teminen TCMB ile yakın temas halinde çalışmaktadır. Aynı şekilde, bu kuralların katılımcıların ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılaması için talep halinde katılımcılarla toplantılar ve katılımcı eğitimleri düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

Katılımcı memnuniyetinin artırılmasına yönelik uygulama ekranlarında sürekli iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Her türlü düzenleme ve geliştirme öncelikli olarak Takasbank kullanıcıları akabinde katılımcılarla ile birlikte test edilmekte, testler sorunsuz bir şekilde tamamlanmadan hiçbir uygulama gerçek ortama alınmamaktadır

Temel Husus 2: FPA; asgari hizmet seviyesi, risk yönetimi beklentileri ve iş öncelikleri gibi alanlarda açıkça tanımlanmış, ölçülebilir ve ulaşılabilir hedeflere ve amaçlara sahip olmalıdır.

S.21.2.1: Faaliyetlerinin etkinliği açısından FPA'nın amaç ve hedefleri hangi bileşenlerden oluşmaktadır?

Takasbank temel olarak “Güvenilir, etkin, yenilikçi ve uluslararası kalite standartlarında takas, bankacılık ve merkezi risk yönetimi hizmetleri sunan, uluslararası piyasalarda da tercih edilen bir kurum olmak.” vizyonunu taşımaktadır. Hedeflerini, stratejilerini ve teknolojik altyapısını bu ana vizyon etrafında şekillendirmekte ve yönetsel bir sistem ile desteklemektedir. Bu kapsamda devamlılık gösteren faaliyetlerini yönlendirecek stratejilerini belirlemek için 3 yıllık stratejik planlar oluşturulmaktadır. Bu hedefler; bankanın gücünü ve mali değerini artırmayı hedefleyen finansal hedefler, verilen hizmetlere ve müşterilere ilişkin etkin büyümeyi amaçlayan müşteri hedefleri, teknolojik altyapı iyileştirmeleri ve uluslararası düzeyde etkin ve güvenilir hizmet sunmaya yönelik süreç hedefleri ile insan kaynakları yetkinliğinin ve performansının maksimize edilmesini hedefleyen organizasyon/İK hedefleri kapsamında belirlenmektedir.

S.21.2.2: FPA, açıkça tanımlanmış, ölçülebilir ve ulaşılabilir amaç ve hedeflerinin olmasını nasıl sağlamaktadır?

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yayımlanan Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yayımlanan Kurumsal Yönetim Tebliği uyarınca Takasbank, devamlılık gösteren faaliyetlerini yönlendirecek stratejilerini belirlemek için 3 yıllık stratejik planlar oluşturulmaktadır. Bu hedefler; bankanın gücünü ve mali değerini artırmayı hedefleyen finansal hedefler, verilen hizmetlere ve müşterilere ilişkin etkin büyümeyi amaçlayan müşteri hedefleri, teknolojik altyapı iyileştirmeleri ve uluslararası düzeyde etkin ve güvenilir hizmet sunmaya yönelik süreç hedefleri ile insan kaynakları yetkinliğinin ve performansının maksimize edilmesini hedefleyen organizasyon/İK hedefleri kapsamında belirlenmektedir.

S.21.2.3: Amaç ve hedefler ne ölçüde gerçekleştirilmiştir? FPA hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını ölçmek ve değerlendirmek için ne tür mekanizmalara sahiptir?

Stratejik Plan düzenli olarak (yıllık) gözden geçirilmekte ve bu hedeflere ulaşma derecesinin ve performansının sürekli ve etkin bir şekilde yönetimini sağlamak için gerçekleştirmeler düzenli olarak takip edilmektedir.

Temel Husus 3: FPA, verimliliğinin ve etkinliğinin düzenli olarak gözden geçirilmesi için oluşturulmuş mekanizmalara sahip olmalıdır.

S.21.3.1: FPA, verimliliğini ve etkinliğini değerlendirmek için hangi süreç ve ölçümleri kullanmaktadır?

Bankamızın her yıl düzenlediği dış müşteri memnuniyet anketi bulunmakta olup, anket sonucuna göre Bankamızın sunduğu hizmetlerin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması ile ilgili geliştirmeler yapılmaktadır. Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen memnuniyet anketimize ek olarak, katılımcılarımız ile bilgilendirme toplantıları ve ilgili proje kapsamında proje testleri katılımcılarımızın desteği ile gerçekleştirilmektedir.

S.21.3.2: FPA, verimliliğini ve etkinliğini ne sıklıkta değerlendirmektedir? ,

Her yıl.

CPMI-IOSCO 21 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)

Prensip 22: İletişim Prosedürleri ve Standartları

FPA, ödeme, takas, mutabakat ve kayıt işlemlerinin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla uluslararası kabul görmüş uygun iletişim prosedür ve standartlarını kullanmalı veya en azından bu standartlar ile gerekli uyumu sağlamalıdır.

Temel Husus 1: FPA uluslararası kabul görmüş iletişim prosedür ve standartlarını kullanmalı ya da en azından bu standartlar ile gerekli uyumu sağlamalı.

İletişim Prosedürleri

S.22.1.1: FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletişim prosedürü kullanmakta mıdır, kullanıyorsa hangisini kullanmaktadır? FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletişim prosedürü kullanmaması durumunda söz konusu prosedürlere nasıl uyum sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas sisteminde uluslararası bir iletişim prosedürü kullanılmamakta, işlemler Türk Lirası üzerinden gerçekleştiğinden Türk Lirası ödemelerde TCMB ödeme sistemleri kullanılmaktadır (EFT).

Garanti mekanizması katkı payı gönderimlerinde EFT, EMKT ve SWIFT sistemleri kullanılmaktadır.

S.22.1.2: FPA'nın sınır ötesi işlemlerde bulunuyor olması durumunda, FPA'nın operasyonel prosedür, süreç ve sistemleri bu işlemler için uluslararası kabul görmüş iletişim prosedürlerini nasıl kullanmakta veya bu prosedürlere nasıl uyum sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemi mutabakat işlemleri için TL dışında işlem yapılmadığından hali hazırda uluslararası bir standart kullanılmamaktadır.

Bunun yanında garanti mekanizması katkı payı gönderimlerinde EFT, EMKT ve SWIFT sistemleri kullanılmaktadır.

Ancak Takasbank'ın diğer faaliyetleri kapsamında Takasbank sistemleri SWIFT ISO 15022 standardında gelen mesajlarındaki bilgileri parçalayarak ilgili Takasbank alt sistemine yönlendirmektedir. Örneğin mevcut uygulamamızda Takasbank'a SWIFT kanalı ile gelen pay şartlı virman, USD/EUR nakit transfer ve global saklama hizmetleri mesajları mesaj bilgilerine göre ilgili Takasbank içi sisteme yönlendirilmekte ve bu sistemlerin ürettiği cevaplar yine SWIFT kanalı ile ilgili yerel saklama bankası, yabancı para nakit muhabir veya yabancı kıymet muhabirine gönderilmektedir. Gelen ve giden tüm SWIFT mesajları iç sistemlerde izlenebilmektedir. SWIFT iletişimi de güvenliği sağlamak amacıyla SWIFT'in bir uygulaması olan "Customer Security Framework" kullanılmakta, buna uyumlu olduğumuz SWIFT web sitesinde beyan edilmekte ve bu uyum İç Kontrol ve Uyum Birimi tarafından denetlenmektedir.

Ayrıca yaptırım listelerinin kontrolü amacıyla AML sorgu programı uygulaması kullanılmaktadır. Yaptırım Listesi Sorgulama (AML) ürünü; OFAC, BM, UK, EU ve FATF gibi kurumların internet

sitesinde bulunan gerçek ve tüzel kişi yaptırım listelerinde (sanctions list) yer alan yaptırıma tabi kişilerin Bankamız nezdindeki kayıtlarının taramasının otomatize bir şekilde yapılmasını sağlamaktadır. Bankamızda kurulan AML programı SWIFT işlemi üzerinde işlemektedir. Gönderilen SWIFT işleminde, yaptırım listesine takılanların listesi işlem bazlı olarak İç Kontrol ve Uyum Birimi'ne düşmekte olup, Birim çalışanlarının listeye takılan bu işlemlere anlık olarak uygunluk vermesi sonrasında süreç ilerlemekte, ya da yaptırım listesinde çıkması durumunda Üst Düzey Yönetim ile istişare edilip süreç ilerletilmektedir.

S.22.1.3: FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletişim standardı kullanmakta mıdır, kullanıyorsa hangisini kullanmaktadır? FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletişim standardı kullanmaması durumunda söz konusu standartlara nasıl uyum sağlamaktadır?

Çek Takas Sistemi için değil ancak Takasbank'ın diğer hizmetleri için SWIFT ISO 15022 standardı kullanılmaktadır.

S.22.1.4: FPA'nın sınır ötesi işlemlerde bulunuyor olması durumunda, FPA'nın operasyonel prosedür, süreç ve sistemleri bu işlemler için uluslararası kabul görmüş iletişim standartlarını nasıl kullanmakta veya bu standartlara nasıl uyum sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemi için TL dışında işlem yapılmadığından halihazırda uluslararası bir standart kullanılmamaktadır.

Takasbank sistemleri SWIFT ISO 15022 standardında gelen mesajlardaki bilgileri parçalayarak ilgili Takasbank alt sistemine yönlendirmektedir. Örneğin mevcut uygulamalarımızda Takasbank'a SWIFT kanalı ile gelen pay şartlı virman, USD/EUR nakit transfer ve global saklama hizmetleri mesajları mesaj bilgilerine göre ilgili Takasbank içi sisteme yönlendirilmekte ve bu sistemlerin ürettiği cevaplar yine SWIFT kanalı ile ilgili yerel saklama bankası, yabancı para nakit muhabir veya yabancı kıymet muhabirine gönderilmektedir. Gelen ve giden tüm SWIFT mesajları iç sistemlerde izlenebilmektedir.

S.22.1.5: Herhangi bir uluslararası standardın kullanılmaması durumunda FPA, mesaj formatlarını ve verileri uluslararası standartlardan yerli muadiline (veya tam tersi) tercüme eden veya çeviren sistemleri nasıl kendisine uygun hale getirmektedir?

Çek Takas Sistemi için değil ancak Takasbank'ın diğer hizmetleri için SWIFT ISO 15022 standardı kullanılmaktadır.

CPMI-IOSCO 22 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☐ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>

Prensip 23: Kuralların, Temel Prosedürlerin ve Piyasa Verilerinin Açıklanması

FPA, açık ve kapsamlı kurallara ve prosedürlere sahip olmalı ve katılımcılara FPA'ya katılmaları sonucunda karşı karşıya kalacakları riskleri, ücretleri ve diğer önemli maliyetleri tam olarak anlayabilmeleri için yeterli bilgiyi sağlamalıdır. Tüm ilgili kurallar ve temel prosedürler kamuoyuna açıklanmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, katılımcılarına tamamıyla açıklanmış açık ve kapsamlı kurallara ve prosedürlere sahip olmalıdır. İlgili kurallar ve temel prosedürler kamuya da açıklanmalıdır.

Kurallar ve Prosedürler

S.23.1.1: FPA'nın kural ve prosedürleri hangi dokümanlardan oluşmaktadır? Bu kural ve prosedürler katılımcılara nasıl açıklanmaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemine ilişkin geçerli olan çatı kuralları TCMB tarafından çıkarılan Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile belirlenmiştir. Süreçlere ve yöntemlere ilişkin detaylı açıklamaları içeren İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları Takasbank'ın internet sitesinde kamuya açık olarak yer almaktadır.

Ayrıca, kullanıcı kılavuzları, kurallara ilişkin değişiklik ve düzeltmeler ile bilgilendirme formları katılımcılara Genel Mektuplar aracılığı ile duyurulmakta olup, bu dokümanlara da Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir.

S.23.1.2: FPA, kural ve prosedürlerinin açık ve kapsamlı olduğunu nasıl tespit etmektedir?

Kullanıcı kılavuzları, bilgilendirme formları ve katılımcıların prosedürlere ilişkin ihtiyaç duyabilecekleri her türlü aydınlatıcı bilgi, katılımcılara Genel Mektuplar ve duyurular yoluyla iletilmektedir. 23.1.1'de bahsi geçen çatı yönetmelikler ve Sistem Kuralları TCMB tarafından onaylanmaktadır. Sistem Kuralları ise yönetmelik hükümleri dikkate alınarak, ilgili iş birimleri ve Hukuk Müşavirliği'nin katkıları ile açık ve kapsamlı bir şekilde kaleme alınmaktadır. Hazırlanan Sistem Kuralları İç Kontrol ve Uyum Ekibi tarafından da mevzuata uyum yönünde değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Bankamızın yıllık olarak yapılan Müşteri Memnuniyet Anketinde alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler ve prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığı katılımcılara sorulmuş ve olumsuz bir cevap alınmamıştır.

S.23.1.3: FPA'nın kural ve prosedürleri, rutin olmayan ancak öngörülebilir olaylar sırasında izleyeceği prosedürlere ilişkin hangi bilgileri içermektedir?

Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Olağanüstü Durumlar" başlıklı 14 üncü maddesinde takas işlemlerinin aksamasına ve durmasına neden olacak olağanüstü durumlarda takas işlemlerinin sürekliliğinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasların Sistem Kurallarında belirleneceği esasa bağlanmıştır.

Bu çerçevede; İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Olağanüstü Durumlar" başlıklı 43 üncü maddesinde :

- (1) Takasbank, çek takas ve mutabakat işlemlerinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 14 üncü maddesi çerçevesinde alınacak önlemleri belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir. Takasbank söz konusu önlemleri ve uygulamaları TCMB' ye bildirir.
- (2) Takasbank, bu maddenin birinci fıkrasına dayanarak olağanüstü durumun niteliğine göre bunlarla sınırlı olmaksızın aşağıdaki tedbirlerden bir veya birkaçını birlikte alabilir.
- a) Takas süresi ile şartlarını değiştirmek,
  - b) Takas paketi alımını durdurmak,
  - c) Garanti mekanizması katkı payı çekilmesini belirli süreler ve miktarlar ile geçici olarak sınırlamak,
  - ç) Risk hesaplama yöntem ve parametrelerini değiştirmek,
  - d) İlave garanti mekanizması katkı payı talep etmek,

hükümleri yer almaktadır.

Ayrıca Sistem Kurallarının Sistem İş Sürekliliği başlıklı 45 inci maddesinde de Sistem iş sürekliliği planı ve olağanüstü durum kurallarının, "Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi" ve Takasbank İş Sürekliliği Yönergesine bağlı alt düzenlemeler ve süreklilik planları ile düzenlendiği, iş sürekliliğine ilişkin genel politika metinlerinin Takasbank web sitesi vasıtası ile katılımcılara duyurulduğu ifade edilmektedir.

S.23.1.4: FPA, kural ve prosedürlerini değiştirmek için takip edeceği süreçleri kime ve nasıl açıklamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemine ilişkin değişiklikleri Sistem Kurallarının "Sistem Kurallarında Değişiklik" başlığı altında aşağıdaki şekilde yerine getireceğini ifade etmektedir.

Takasbank bu Sistem Kurallarını değiştirmeye yetkilidir. Sistem Kurallarının değiştirilmesinin ilgili mevzuat uyarınca yetkili mercilerin onayına tabi kılındığı durumlarda, değişiklikler söz konusu onayı müteakip uygulamaya alınır.

Sistem Kurallarında yapılacak yapısal değişiklikler, katılımcıların gerekli teknik veya hukuki alt yapıyı hazırlamalarını teminen en az on beş gün önce katılımcılara bildirilir.

Bu çerçevede Sistem Kurallarında yapılacak değişiklikler öncelikli olarak Banka Yönetim Kurulunun onayına sunulmakta ve daha sonra TCMB onayına sunulmaktadır. TCMB onayı alınmayan hiçbir değişiklik uygulanamaz.

S.23.1.5: FPA, ilgili kuralları ve temel prosedürleri kamuoyuna nasıl açıklamaktadır?

Kullanıcı kılavuzları, kurallara ilişkin değişiklik ve düzeltmeler ile bilgilendirme formları katılımcılara Genel Mektuplar aracılığı ile duyurulmakta olup, bu dokümanlara da Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir.

Temel Husus 2: FPA, katılımcıların FPA'ya katılmaları nedeniyle maruz kalacakları riskleri değerlendirebilmeleri için sistemin tasarımı ve faaliyetleri ile FPA'nın ve katılımcıların hak ve yükümlülüklerine ilişkin net tanımlamaları açıklamalıdır.

S.23.2.1: Hangi dokümanlar sistemin tasarımı ve faaliyetleri hakkında bilgi içermektedir? FPA, sistemin tasarım ve faaliyetlerini kime ve nasıl açıklamaktadır?

Takasbank'ın ve katılımcıların sisteme dair karşılıklı yükümlülükleri, Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu kurallar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca katılımcıların, sözleşme öncesi bilgi formunu inceleyip, sisteme ilişkin yükümlülüklerinin de yer aldığı katılımcı sözleşmesi ile birlikte imzalamaları gerekmektedir.

S.23.2.2: FPA, sistemin işleyişini doğrudan etkileyecek temel kararlar ile ilgili kullanabileceği takdir yetkisinin seviyesini kime ve nasıl açıklamaktadır?

Takasbank'ın ve katılımcıların sisteme dair karşılıklı yükümlülükleri, Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiş bulunmaktadır Takasbank takas işlemlerinin eksiksiz yapılmasını teminen gerekli sistemleri oluşturmayı, etkin ve güvenilir bir teknik altyapı kurmayı taahhüt etmektedir. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları Çek Takas Sisteminin işleyişi açısından gerekli detayları sunmakta olup, herhangi bir değişiklik olması durumunda TCMB'den onay alınmakta, değişikliklere ilişkin katılımcılara Genel Mektup aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta ve ilgili dokümanlar kurumsal internet sitesinde yayınlanmaktadır.

S.23.2.3: FPA, katılımcılarına FPA'ya katılımlarından kaynaklanan haklarına, yükümlülüklerine ve risklerine ilişkin hangi bilgileri sağlamaktadır?

Takasbank'ın ve katılımcıların Çek Takas Sistemine dair karşılıklı yükümlülükleri, kamuya açık olarak yayınlanan ve TCMB tarafından onaylanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda düzenlenmiş bulunmaktadır. Takasbank Çek Takas Sisteminin eksiksiz çalışmasını teminen gerekli sistemleri oluşturmayı, etkin ve güvenilir bir teknik alt yapı kurmayı taahhüt etmektedir. Katılımcılar da Takasbank'ın sistemin kesintisiz ve güvenli işletiminde sürekliliği sağlamak için yapacağı sistem değişikliklerine belirlenen sürelerde uyum sağlamak ve davet edildiği testlere iştirak etmek zorundadır.

Ayrıca, katılımcıların Çek Takas Sisteminde işlem yapılabilmesini teminen imzalanması gereken katılımcı sözleşmeleri, Çek Takas Sistemi işleyişine ilişkin esaslar ile tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin sınırları net bir şekilde çizmektedir. Bunun yanı sıra, geçerli sözleşme öncesi bilgi formları, sözleşmenin bir örneği ile Takasbank'ın vazgeçilmez nitelikteki genel işlem şartlarını detaylandıran hususları içermekte olup, katılımcı aday katılımcı sözleşmesinin imzalanmasından önce bu formları detaylı olarak incelediğini ve şartları kabul ettiğini beyan etmek zorundadır.

Temel Husus 3: FPA, katılımcılarına FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılmaları nedeniyle karşı karşıya kalacakları riskleri anlamalarını sağlayacak tüm gerekli ve uygun dokümanları ve eğitimleri sağlamalıdır.

S.23.3.1: FPA, katılımcılarının FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılmaları nedeniyle karşı karşıya kalacakları riskleri anlamalarını nasıl sağlamaktadır?

Katılımcı sözleşmeleri ve katılım sözleşmesi öncesi bilgi formlarının yanı sıra, Çek Takas Sistemine ilişkin kuralları içeren İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda da katılımcıların yetki ve sorumluluklarına ilişkin detaylı bilgi vermekte olup, bu dokümanlara Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir. Ayrıca, Çek Takas Sistemi kurallarında veya işleyişinde geçerli olacak değişiklikler ve kullanıcı kılavuzları Genel Mektup aracılığı ile katılımcılara duyurulmaktadır.

S.23.3.2: Yukarıda tanımlanan yöntemlerin katılımcıların FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılmaları nedeniyle karşı karşıya kalacakları riskleri anlamalarını sağladığını gösteren bir kanıt bulunmakta mıdır?

İmzalanması gereken katılımcı sözleşmeleri, Çek Takas Sistemi işleyişine ilişkin esaslar ile tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin sınırları net bir şekilde çizmektedir. Bunun yanı sıra, Çek Takas Sistemi için geçerli sözleşme öncesi bilgi formları sözleşmenin bir örneği ile Takasbank'ın vazgeçilmez nitelikteki genel işlem şartlarını detaylandıran hususları içermekte olup, katılımcı adayları katılım sözleşmesinin imzalanmasından önce bu formları detaylı olarak incelediğini ve şartları kabul ettiğini beyan etmektedir.

S.23.3.3: FPA, FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılım nedeniyle karşı karşıya kalınan riskleri anlamayan bir katılımcı tespit ettiğinde, hangi düzeltici adımları atmaktadır?

a) İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Disiplin Hükümleri" başlıklı 44 üncü maddesinde sistem kurallarında belirlenen yükümlülüklere uymayan katılımcılara ilişkin Sistem Kurallarında yer alan hükümlere ilave olarak Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 17 nci maddesinde yer alan disiplin hükümlerinin uygulanacağını hükme bağlamıştır. Bu çerçevede Takasbank Yönetmelik ile kendisine verilen görevleri çerçevesinde;

- Yönetmelik ile Takasbank tarafından hazırlanan düzenlemelere uymayan,
- Takas ve mutabakat işlemlerini olumsuz şekilde etkileyen ve Sistemin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek riskler taşıyan,
- Günlük işlemler sonucu oluşan yükümlülüklerini belirlenen zamanda yerine getirmeyen ve böylece işlemlerin mutabakatını geciktiren,
- Olağanüstü durumlar nedeniyle Yönetmeliğin 15 inci maddesi ve Sistem Kurallarının 43 üncü maddesi çerçevesinde alınan önlemleri yerine getirmeyen,
- Takasbank tarafından Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak istenen bilgi ve belgeleri vermeyen ve düzeltilmesi veya yapılması istenilen değişiklikleri yerine

getirmeyen katılımcılar hakkında, katılımcıların çeklerini uygun göreceği bir süre için kısmen veya tamamen takasa kabul etmeme kararı dahil gerekli kararları alabilir.

İşlem yapması geçici bir süre kısmen veya tamamen kısıtlanan katılımcılar TCMB'ye bildirilir.

Disiplin hükümleri Sistem Kurallarınının 44 üncü maddesinde detaylı bir şekilde yer almakla birlikte, katılım koşullarını tam olarak anlamadığı veya katılım koşullarını yanlış yorumladığı kanaatine ulaştığı katılımcılar hakkında disiplin cezasına başvurmadan önce durumu değerlendirme ve gerektiğinde katılımcıyı uyarma imkânına sahiptir.

Temel Husus 4: FPA, ücretleri ve geçerli indirim politikalarını, sunduğu bireysel hizmetler seviyesinde kamuoyuna açıklamalıdır. FPA, karşılaştırılabilmesi amacıyla ücretli hizmetlere ilişkin açık tanımlamalar sağlamalıdır.

S.23.4.1: FPA, sunduğu bireysel hizmetler seviyesinde ücretleri ve geçerli indirim politikalarını, kamuoyuna açıklamakta mıdır? Açıklıyorsa açıklama nasıl yapılmaktadır?

Takasbank'ın verdiği hizmetlere ilişkin geçerli olan ücret ve komisyonlara internet sitesinden ulaşılabilir.

S.23.4.2: FPA, katılımcılarını ve kamuoyunu hizmetlerdeki ve ücretlerdeki değişiklikler konusunda zamanında bilgilendirmekte midir? Bilgilendiriyorsa bilgilendirme nasıl yapılmaktadır?

Takasbank'ın verdiği hizmetlere ilişkin geçerli olan ücret ve komisyonların güncellenmesi halinde katılımcılar, yeni tarifenin geçerli olacağı tarihten önce Genel Mektup aracılığı ile bilgilendirilmektedir.

S.23.4.3: FPA, ücretli hizmetlerine ilişkin açıklama yapmakta mıdır? Bu açıklamalar, benzer FPA'lar arasında karşılaştırma yapılmasına imkan vermekte midir?

Ücret tarifelerinin belirlenmesinde yurtiçi ve yurtdışı benzer nitelikteki finansal altyapı kuruluşları ile gerekli kıyaslamalar yapılmakta, ücret tarifeleri Banka Yönetim Kurulu'nun onayı ile yürürlüğe girmektedir. Dolayısı ile ücret ve komisyon değişikliklerinin hangi gerekçe ile yapıldığının Yönetim Kurulu'na açıklanması gerekmektedir.

Ayrıca ücret tarifesinde yapılan değişiklik ve gerekçesi TCMB'ye yazılı olarak da bilgi amaçlı gönderilmektedir.

S.23.4.4: FPA, teknolojisi ve iletişim prosedürleri ya da FPA'nın işletim maliyetini etkileyecek diğer faktörler hakkında bilgi açıklamakta mıdır?

Takasbank'ın geniş bir hizmet yelpazesi bulunmaktadır. Her hizmet ile ilgili yapılacak değişiklikler ve bunları uygulamaya ilişkin kural ve prosedürler genel mektuplar ile katılımcılara duyurulmakta ve internet sitesinde erişilebilir halde bulunmaktadır. Ayrıca yıllık faaliyet raporunda o yıl içinde hayata geçirilecek/geçirelen projeler ve projelerin katma değer bilgileri detaylı bir şekilde paylaşılmaktadır. Faaliyet raporları Takasbank internet sitesinde de yayımlanmaktadır.

Verilen hizmete ilişkin ücret tarifesinde değişiklik yapılmak istendiğinde Takasbank Hizmet Bazlı Karlılık Çalışmasına başvurulmaktadır. Söz konusu çalışma en az 3 ayda bir tekrarlanmakta ve her bir hizmet için gelir ve gider karşılaştırması yapılmaktadır. Bu çalışma verilen hizmetin maliyetleri karşılayıp karşılamadığı konusunda önemli bir veri sağlamaktadır.

Bu veriler ışığında belirlenecek ücretlere ilişkin gerekçeli döküman hazırlanarak Yönetim Kuruluna sunulmaktadır. Ayrıca çek takas faaliyetine ilişkin ücretlerde yapılacak değişikliğin şartları Sistem Kurallarının”Ücret ve komisyonlar” başlıklı 42 nci maddesinde “ ücretler her yıl Takasbank tarafından Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) oranını geçmeyecek şekilde artırılabilir” hükmü ile belirlenmiştir.

Ücret artışlarında yapılan değişiklikler gerekçeli olarak Genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve yazı ile TCMB bilgilendirilmektedir.

Temel Husus 5: FPA, finansal piyasa altyapıları için CPMI-IOSCO tarafından hazırlanmış olan “Açıklama çerçevesini” düzenli olarak doldurmalı ve kamuoyuna açıklamalıdır. FPA, en azından, işlem hacim ve tutarları ile ilgili temel verileri açıklamalıdır.

S.23.5.1: FPA, CPMI-IOSCO tarafından hazırlanmış olan “Finansal Piyasa Altyapıları için Açıklama Çerçevesi”ni en son ne zaman tamamlamıştır? Bu çalışma ne sıklıkla güncellenmektedir? Bu çalışma FPA veya çevresindeki önemli değişiklikleri takip amacıyla ve en azından 2 yılda bir güncellenmekte midir?

Takasbank tarafından işletilen Çek Takas Sistemi ’ne ilişkin CPMI-IOSCO prensiplerine uyumunu değerlendirmek amacıyla hazırlanması gereken “Finansal Piyasa Altyapısı Kuruluşlarına ilişkin kamuyu aydınlatma çerçevesine” yönelik çalışma TCMB tarafından gönderilen “Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler İçin Temel Hususlarla İlgili Sorular” dokümanına verilen cevaplar ile yeknesaklık sağlaması açısından Ocak2022’de tamamlanmış olup, internet sitesine aktarılmıştır.

S.23.5.2: FPA, kamuoyuna hangi nicel bilgileri açıklamaktadır ve bu bilgiler hangi sıklıkla güncellenmektedir?

Takasbank’ın verdiği çek takas hizmetlerinde şeffaflığın sağlanması amacıyla aşağıda belirtilen bilgiler katılımcılara ve kamuya açıklanır ve periyodik olarak güncellenir:

- İş kurallarına dair;
  - Katılıma İlişkin Esaslar
  - Takas ve mutabakat işlemlerine ilişkin esaslar
  - Teminatalara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin Esaslar
  - Temerrüt yönetimi kuralları
  - Garanti mekanizması yönetimi kuralları
  - Garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilen varlıklar ve değerlendirme katsayıları,

Sistem Kuralları ile belirlenmiş olup, Takasbank internet sitesinde yayınlanmaktadır. Ayrıca her değişiklik sonrasında yapılan değişiklik Genel Mektup ile katılımcılara duyurulmaktadır.

Takasbank Web sitesi İstatistikler Bölümünde aşağıda yer alan istatistiki veriler aylık olarak güncellenerek yayınlanmaktadır.

- Çek Takas aylık takas işlemleri
- Çek Takas aylık karşılıksız çek adet-tutar oranları

Ayrıca Çek Takas Hizmetleri ile ilgili ücret tarifesi her yıl gözden geçirilmekte, ücret değişikliğinin Yönetim Kurulunca onaylanması akabinde Genel Mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve Banka Web sitesinde yayınlanmaktadır.

Kamuya açıklanacak verilerde ticari sırların korunmasına dikkat edilir.

S.23.5.3: FPA kamuoyuna başka hangi bilgileri açıklamaktadır?

23.5.2’de belirtilen bilgiler dışında katılımcılara sistemin işleyiş ve mekanizmasıyla ilgili destek olacağı düşünülen her türlü yardımcı doküman kurumsal internet sitesinde yayınlanmaktadır.

S.23.5.4: FPA, bu bilgileri kamuoyuna nasıl açıklamaktadır? Açıklamalar hangi dillerde yapılmaktadır?

Açıklamalar kurumsal internet sitesi üzerinden Türkçe ve İngilizce dillerinde yapılmaktadır.

CPMI-IOSCO 23 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	---	--	---	---

II.SONUÇ

Takasbank olarak Çek Takas Sisteminin CPMI-IOSCO tarafından Nisan 2012 tarihinde yayınlanan temel prensiplere uyumluluk düzeyini belirlemek için yaptığımız değerlendirmede;

- Merkezi Karşı Taraf (MKT), Merkezi Saklama Kuruluşları (MSK), Veri Depocusu Kuruluşlar (VDK) ve/veya Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi (MKMS) faaliyetleri ile ilgili 6, 10, 11, 12, 14, 19, 20 ve 24 no.lu temel prensiplerin “uygulanabilir olmadığı”,
- Ödeme sistemlerine (ÖS) ilişkin diğer tüm prensiplerde ise “tam uyumlu” olduğumuz sonucuna ulaşılmıştır.

Prensipler bazında özet değerlendirme tablosu aşağıda yer almaktadır.

Değerlendirme Kategorisi	Prensip
Tam Uyumlu	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23
Büyük Ölçüde Uyumlu	-
Kısmen Uyumlu	9
Uyumsuz	-
Uygulanabilir Değil	6, 10, 11,12, 14, 19,20, 24